

આગા હશર કાશમીરી કૃત્યે

જાણીતો ઉર્દૂ ખેલ.

ખુબસૂરત ખલા.

આખો નાટક ગાયન ભાષણ સાથે

જાણીતો પ્રસિદ્ધ કર્તા.

દલાલ જેઠાલાલ વાડીલાલ શાહ પ્રધર્મ એન્ડ કંપની,

કે. સારંગપુર તળીયાનીચે—અમદાવાદ.

આટલી ૧ લી.

સન ૧૯૧૧

પ્રત ૧૦૦૦

કીમત આઠ આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૩૫૨૦

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ખૂબસૂરત બલ

વિષય ૬- : ૨- ૪

આગા "હશર" કાશમીરી કૃતનો.

જાણીતો ઉદ્ધૃત ખેલ

પૂખસૂરત

ખલા

આખો નાટક ગાયન ભાષણ સાથે

છાયાની પ્રસિદ્ધ કરનાર

શાહ અધર્મ એન્ડ કો.

બુકસેલર એન્ડ પબ્લીશરસ

કેકાલુ પાંચકુવા ગાડ—અમદાવાદ.

— ૧૯૬૫ —

આવૃત્તિ ૧ લી.

સને ૧૯૬૫

પ્રત ૧૦૦૦

— અમદાવાદ—પીરમશાના રોજ પાસે શ્રી રાત્રસાગર પ્રિન્ટીંગ
પ્રેસમાં પંડિત ખોશાભાઈ ચકુલાઈએ છાપા.

કીમત ૮ આના.

ખખસરત ખલાનાં

નાટકનાં પાત્રો

પુરૂષ પાત્રો.

તોફીક શ્રીચિન્ન બાદના મરહુમ
શાહ બિજસનો મુખ્ય
વકાદાર જમાદાર તાહે-
રનો પતિ.
કહેરમાન મરહુમ શાહ બિજ-
સનો વકાદાર સરદાર
કલુબેગ બેવકા સિપાહસાહાર
શમશાનો મદદગાર.
તુગરલબેગ કલુબેગનો બેટો.
શહરઆર તુગરલબેગના તાબાનો
ફોજ અમલદાર (લેફ્ટ
નન્ટ) તસનીમનો આ-
શક-પાછળથી ધણી.
સાહેબ મરહુમ સાહ બિજસ-
નો બાલક બેટો.

રસીદ તોફીકનો બાલક બેટો.
બેરશાહ જમાદાર ઝાલીનો ધણી
માશાઅહલા શહરઆરનો નોકર
મુલતાણીનો ધણી.
ડુંબાજ પાગલખાનેમાંથી નાસી
છુટેલો ચક્રમ.
મુશિકલ આના નં ૧ શી
રીને ધણી.
નં ૨ મુશિકલઆસાન
નંબર ૧ નો કોકો.
કમીશન એજન્ટ ધી દન્ડિયન
મેરેજ કંપની
લીમીટેડનો એજન્ટ
હુશામ તોફીકનો વકાદાર નોકર

સ્ત્રી પાત્રો.

શમશા શ્રીચિન્નબાદની મુલતાના
મરહુમશાહ બિજસની
રાજલોભી દગાબાજ
બહેન.
માહેરા તોફીકની ઓરત (વકાની
તસવીર)
તસનિમ એક અમીરબાદી...
શહરઆરની બધરી.
ઝાલી બેરશાહની મુધરેલી

અને ઉગડિ બધરી.
મુમતાજ માશાઆહલાની મુધ-
રેલી ઉગડિ બધરી.
શીરી મુશિકલઆસાન નં. ૧
ની બધરી.
નેકા દુનિયાને સારે રસ્તે
ચલાવનારી શક્તિ.
બદી દુનિયાને ખુરે રસ્તે
ચલાવનારી શક્તિ.

પૂજસૂરત બલા

ડામા ત્રીન બાબકા.

ભાગ પહેલા—પરદા પહેલા

મહેલ

ગાના—રખકી શાન ન્યારી ન્યારી બળહારી

તોરી કહાની ધરધર મન માની જનની

યકતાઇ ચતરાઇ પ્યારી પ્યારી સારી—રખકી

હય જહાંનમેં ચેહ કામ કરના નેકાપે

બ દોંકા ધ્યાન ધરના

કોઇ કામસે મુદામ ડરના

હવસ, કપટ, કરત, શીરત છલકી મારી દુનીયા સારી

બદકારી નરનારી હર પ્યારી—રખકી

નેકી—ખુદાવંદ કા જલાલ હો ! મુકદ્દસ હય વોહ ખુદા જે આદ-
મકે સરકશ ઐર બાગી બેટોં કા મહેરબાન બાપકી તરહ
પ્યાર કરતા હય ! મુબારક હય વોહ ઇનસાન જે સાદે દિલ
ઐર પુરી સચ્ચાઇ કે સાથ ઇસ્કી ઇતાઅત ઇખત્યાર કરતા
હય. અય ગુમરાહ હસ્તી, જે અધી ઐર દિવાની બની
હુઇ તપાહી કી ગારમેં ઘેરી જા રહી હય, આ, રૌશની
કી તરફ આ ! ખુદા કા રહમ તેરી પુકાર પર કાન લગાયે
હય; ઇસ્કી તુઝે જોદ મેં બેને કે લીયે મુહબ્બત કે બાબુ
ફલાયે હય—

શરએ.

જસ રાહમેં હૈ દોકરેં વોહ રાહ અપ ઇનસાન ન ચલ.

જુર્મે ગુનાહ કે બોઝસે વનાં ગીરેગા મુંહકે બલ,

તારીકીયાં હય હર તરફ—અધાં ન બન અબ બી સંબલ,

ઇમાનકા ફાનુસ લે, ઉસમેં જલા શમએ અમેલ.

મુઠ, ભાગ, જૂઠ આ ઇંસ તરફ, તાકત અબી હય પાઉમેં
આરામ, રહત, ઇંદગી, સખ હે ખુદા કી ઇંચમેં.

બદી—મયેં હું, જહાંકી ખુશી મયેં હું !

નેકી—દુન્યાકી મુસીબત—ખુદા ઐર ખનસાન કે ખીચમેં દિવાર !

બદી—દુન્યાકી કિસમત મેરે દહને હાથમેં આર હિસકી કુંજ
મેરે પાયે હાથમેં ! અય તુમ સખ ને બિહિસ્ત કી ઉમીદ
મેં દુન્યા કો દોઝખ બનાય હુવે હો આવ, મેરી તરફ આવ,
મેરા દરવાજા ખટખટાવ મેરી સખાવ કે બાદલ મોતી બર-
સાકર તુમહારે દામનકો માલામાલ કર દેજે !

બે ગમી પહેલુમેં હો ઐર માલોગર કદમોં કે પાસ,

મેજ પર ઉમદા ગીજત હો છસ્મ પર આલા તિઆસ.

તવેરતે હોં મરતીએ મશરત મેં બસ રંગીન લગાસ.

ચારંદા ગુલગજર હો. ગદીશ મેં હો મયકા ગિલાસ.

બસ યહી જન્નત હય, બાકી વસવસા ઐર વહમ હય,

બા, પદન, પી અયશ કર અગર તુ છફહમ હય.

નેકી—જુદી તુ અંદમી કો છસ્વત, મુસીબત ઐર ખોદનાક
મોત કે સિવા કુચ્છ નહીં દે શકતી.

બદી—ચુપ તુવી મેરી તરફ આનેવાલોંકા અપની તરફ જુલાતી હય.

નેકી—આર તુ નેકી રાહ ચલને વાલોં કો જહન્નમ કે અંધેરે
ગારમેં ગિરાતી હય-

બદી—તું નહોતી તો દુન્યા મેં બિહિસ્તકા મગ્નહ આના.

નેકી—ઐર તુ નહોતી તો ખુદા જહન્નમકો પયદાદી ન ફરમતા.

બદી—નેકી લગાઈ છોડ

નેકી—બદી ખુરાઈ છોડ

ગાના—છોડ છોડ મોસે નકર છકર નફ્ટ તીગર

કમતર સુનાઉ મનાઉ

કહેનામાન અય હયવાની દીવાની

તજકર સજકર કીતની મંચ સમજાઈ—છોડ

क्यसी तनकर रीजतसी अनकर क्या हय दीलमे डानी
 देण समजकर आत सुनकर छोडतु हयवानी
 प्यारसे, भारसे प्यारसे, नरसे दीपलाडी—छोड

पद्मी—दुन्या आशका का आग्नर हय घरमे डाछ मेरा पारीदार
 हय, डाछ तेरे तलपगार हय.

शअर,

अजर नहरत हय मेरे आशकां का तेरी सुरतसे,
 तो मुजसे कयुं लडती हय, न लर अपनी डीसमतसे

नकी—जे आज जनते हयें दुन्याडी दुर तुमका.
 हे अयडे हयें जे हिरसे अकलो शहर तुमका
 उस रोज रेशनीमे देणगे शकत तेरी
 नहरतकी होकरोसे देके जे दुर तुमका

पद्मी—नादान कभी अयसा न होमा ! क्या तुं नदीं जनती
 के दुन्याडी भीदी अरु गरछ और लातय के पाणीसे
 गुंधी गछ हय—

शअर.

जय तलक हर ओक राय देतका मय तैयार हुं,
 वोह मेरे खुल खुल हयें, मयें, उन्की युंले जेपार हुं,

नकी—अुडी तेरा हर लक्षण अद्वयतसे बरा हय,
 दुन्याका यमन मेरी खी डोशिशसे हरा हय.

पद्मी—अस अंद कर डालो डाल, देण, मेरे आशका डाल.
 (इलाटना इटना, मर्द औरतका साराप
 पीते दिजाछु देना. शमिशगरोका गाना.)

नकी—शर्त लुछ देणना मय छारती हुं या तुं छारती हय,
 (इलाट का इटना और शमशाका आवीशान
 मदान मय योपहारो के नजर आना.)

योपहार—जलाले हमराह कभाले हमदम अहुंते मानिन्ह नतर
 सर पर !

दुसरा—जमाना लभी, इलक महारीज, सपहर अंद. सितारा
 आंकर

૧ લા—નસિય દરખાં કળ મગસરાં કદર સુનાખ્યાં હો બખત
માવર !

દુસરા—સહાય કુલજીમ દિદા કદમપર, જરો જવાહીર નિસાર
સરપર !

૧ લા—વિકાર હર સિમ્ત છ રહા હય, કિલોકો અજમત દયા
રહી હએ !

દુસરા—હજુર તશરીફ લા રહે હયે. ખડે હો ખુદામ સર
કુકા કર !

શમસા—વોહ બાગા મુજરીમ કયા કયા કહેતા હય ?

કતલુ—શમસા ઉસકી હદ ચૌર નફરત ઉસે ગારત કર રહી હયે ?

શમસા—જાવ, ઉસ હદદી કુતોકે મેરે સામને લાવ હદ કિસ્સે ?
ઉસ ઐરતસે જે તુફાની સમન્દરકી તરહ ગુસ્સેમેં દિવાની
હો જાતી હય—ગિસકે આગે આજ તમામ સલતનત
મુજરિમેં કી તરહ થરરાતી હય જે દમ કે દમમેં આંધીકી
તરાહ બલાયે નાગહાની હો જાતી હય. અગર પહે રાહપર
નહીં આયા તો ઇસકો ઇસ દુન્યામેં જીનેકા કોઈ હક
નહીં હય !

(કતલુકા તો શીકોકા પા-ખ-જંહર લાતા)

શમસા—કયું તોફીક. કિસ હાલમેં હય ?

તોફીક—કિસ હાલમેં હય; શેર લાજ્જી જાલમેં હય ?

શમસા—સરકશ—

શેએર.

કયું તયાહી લા રહા હય અપને ઇન્ને જાહ પર,
છોડ દે ગુમશાહી; આજ અખબી સીધી રાહ પર,

તોફીક—દુન્યામેં સચ્ચી ઐર સીધી રાહ ફકત નેકી હય જે
કાંઈકે દરવાજેસે નિકાલ કર કયામતકે મયદાનસે હોતી હુધ
મિલિસ્તકે દરબારમેં પહુચાતી હય, બાકી હરએક રાહ
ટોકરે ખિલાતી, કંતોમેં ફસાતી, ઐર આગિરકાર જાહ
નમકે અધેરે ગારમે ગિરાતી હય—

પરવા નહીં જો આજ જમાના ખિલાફ હય,
રસ્તા વહી ચલુંગા જો ફીક ઓર સાફ હય.
દુખ ઓર ખોફ હેય હયે મેરી નિગાહમેં,
મયેં ખાકભી જો હુંગા તો નેપાકી રાહમે.

શામસા—મય નહીં સમજતી કે નેપા કયા ચીજ હય. જો તુઝકો
ઓરતેરે જયસે ચંદ ખેવકુદોં કો અજીજ હય.

તોફીક—નેપા કિયા ચીજ હય ! નેપા એક પાક તુર હય ! ખુદા
કે હાથકા બનાયા હુવા એક કીલા હય અસમેં ધનશાન બય-
ઠકર સયતાનકી ફેજકે સાથ મુકાબલા કરતા હય.

શામસા—પાગલ હો ગયા હય.

તોફીક—હાં હાં મયે, પાગલ હો ગયા હું, મગર શુક હયકે ખુદાકા
બાગી, હીસકા બંદા. શયતાનકા ગુલામ ખેરહમ ખુની ઓર
નમકહરામ નહીં કહું.

શામસા—ઓ નમકહરામ હમારે સામને ઓર હય ચુસ્તાખાના
કલામ ?

તોફીક—મયેં ધન લોગોં મેં સે નહીં હું, જો કીસીકી ઉસકી પીઠ
પીછે ખુરાઈ કા ઇજહાર કરતે હય ? મયેં બહાદર હું—ઓર
બહાદર હમેશા સામને આકરે વાર કરતે હય—

શબ્દો.

સાફ દીલ ઇસ તરાહ કહેતે હયં બરાબર સાફ સાફ,
અસ તરાહ આયના કહે દેતા હય મુંહ પર સાફ સાફ,
બન બચે સર કો પરવાહ જરા કરતા નહીં.
મર્દ સચ્ચી ખાત કહને સે કબી કરતા નહીં.

કતલુ—તોફીક અગર તું અદ છોડ દે તો મયેં ઇમાનસે કહેતા હું—

તોફીક—ચુપ ? ઉસ મુકદ્દસ ચીજકાનામ, અસ કા એક જરાબી તેરે
નાપાક તનમેં નહીં હય નયે ! તુમ દોનો શયતાનસે જ્યાદા
ઇમાન કે દુશમન હો ?

શામશુ—ખેશક હયેં ? ઓર ઇસલીયે હયેં કે બહાદર કો સર્દ, મર્દ
કો નામર્દ ઓર સુખ ખુનકા જર્દ બનાને વાલા ચડી
હયે ?

તોફીક—અસ તરાહ ખુદાને દુનીયાકી રેશની કે લીયે આફતાય કા

લમ્પ પયદ્મ કીયા હય, ઉસી તરાહ ઇન્સાન કી રહ કી રોશ-
ની કે લીયે ઇમાનકા ચિરાગ બનાયા હય.

શમસા—મગર મયે-મયે હુ તો બુરર ઇસ ચિરાગકી રોશની
બુઝાઉંગી !

તોફીક—તુ કીયા ! અગર તમામ દુન્યાકે શયતાન મિલકર ઉસકે
બુઝાનેકી કાશીશ કરે, ફિરબી યે ખુદાઈ ચિરાગ હમીશા
જગમગતા રહેગા, ઓર જહામેં હમ ઓર ઇનસાફ કી રોશ-
ની ફયલાતા રહેગા.

શમસા—તોફીક તુ જાનતા હય કે મયેં કયસી ઓરત હું ?

તોફીક—અલ્લતકી પુતલી ! તુજે કાન ઓરત કહેતા હય ? ઓરત
બોહ હય જસમેં રહમ હો, શર્મ હો—સચ્ચાઈ હો. બાવફાઈ
હો. પારસાઈ હો, જસને ફિરિસ્તોંકી તીનત આર હુરકી
ઇસમત પાઈ હો, તુ કબી ઓરત હો નહીં સકતી. જસ
તરહ તુને મઆસુમ શહજદે કા દગાસે હક છીના હય.
ઉસી તરાહ ઓરત કે નામ પરબી જખરદસ્તી કપ્પળ કર
લિયા હય.

શમસા—તોફીક શુન—

શઓર.

સાંસસે આગ જો ખરસાય વહો અજદર હું મયેં

જદમેં તુફાન—તો ગુસ્સેમેં સમન્દર હું મયેં.

પીસ ડાલુંગી—મીટા દુંગી—ફના કર દૂંગી

યાદ રખના તેરી તકદીરકા ચક્રર હું મયેં

તોફીક—મોમસે પંજએ પૌલાદ નહીં દખતા હય

દિલકા જોશ અયસે ડરાવે સે કહીં દખતા હય—

રયેં રયેં કી જગ્યાં પર રહે સુખન જારી હય ?

જાન પ્યારી નહીં દુન્યામેં વફા પ્યારી હય ?

કતલુ—મજહબી દિવાને કયું જાનકે દુન્યા કી ખુશીઓં સે બેખર

હય ? તેરી એક હાં પર શાહી મેહરબાનીયોં કા બાદલ

ઇજત, દોલત આર રહમકી બારિશ ખરસાને કા તૈયાર હય,

तोड़ीक—मुझे कुछ इसकी महेश्यानी नदी' चाहिये ! अब ब्रह्मसिंह
गुलाम याद रख ले इसी—

शायर.

यह दिन लय शानो शोकत का जुमार,
भातकी तुशी नशा देगी उतार;
जन्म उठायेगे जनाजा मिल के यार—
हाथ मलमल कर डहेगा पार पार,
किस लिये आये थे, हम क्या कर सके—
जो यहाँ पाया, यही पर धर सके,

शमसा—जस जस, यह वगल पागलों के लीये रख छोड ! सुलह
का हमारे डवाले कर, ताजका तापेदार हो, वना जिहनाक
अंजम की पेशवाह के लिये तैयार हो !

तोड़ीक—क्या मयसुम शहजदे का तुम कस्बाओं के पन्नेमे उग्या
होने के लिये के लिये देहुं ! रहम चार धनसाइ पर छुरी
देरहुं ? तप्तो ताज के छुरेकी तब्याजम कर ! शयतानका
मिहिस्तका मासिको वारिस तसलिस कर ? नदी ! वहा-
द्वार तोड़ीकसे अयसा डबी न होगी ।

इतलु—मगर अयसा करना पड़ेगा.

तोड़ीक—क्युं ?

शमसा—हमारा हुकम लय !

तोड़ीक—तेरा हुकम कुछ जुदा का हुकम नदीं लय !

शमसा—मये शादी हुकम देती हुं !

तोड़ीक—मये तेरी शादीसेभी मुनकीरुं—

शायर.

तीर, तनवार, तमर, नेगओ अंजर गरसे,
जहर, जुन, आग मुसीबतके समन्दर गरसे,
मिजलियां यम से, और डोहमे पथर गरसे,
सारी दुन्याकी अलाये मेरे सरपर गरसे,
अत्म हो जय हर ओक रंजे मुसीबत मुझ पर
मगर धमान का जुगियश होतो है लखन्त मुझपर ?

શમસા-ઝઘોર કર, ફિર ઝઘોર કર, વરના અજલ તૈયાર હય. તેરા સર હય, ઝોર ઇસ જલ્લાદકી તલવાર હય.

તોફીક-મુસીબત કે કર, રજકે હાલ સે

— બહાદર બદલતે નહીં કાલ સે ?

ખુદા લે કે તું લે, પ્હે જાન એક હય.

ઝોર ખાત એક ઝોર જખાન એક હય

શમસા-મુઝપે લખનત હય જો તુઝકો અખ મયે' જુદા છોડદું.

કાટ લુ સર તોફે ઇસ્કો ઠોકરોસે તોડ દું.

(તેજસો)

બાબ પહેલા.

પરદા દુસરા

ખયરસલાહકા મકાન.

ખરસલાહ-વાહરે કીસમત ? વાહરે મેરી અકક ? સલામ તો સિરફ સરફે ઇશારેસે લેતા હું. જરા મેરી સુરત તો દેખીયે. મશાઅલ્લાહ ? ટોકરા ભર ભર કર તુર ખરસ રહા હય કયું નહીં આજ કલ બહેકી ડીગરી બદ ગઇ હય. જખકે મલકા શમસાને અપને ભાઇ ખરજસકો કતલુ ખાન કે હાથ કલ કરાયા, તો માળદોલતનેબી ઇશ કલમે' કતલુખાનકા હાથ ખતાયા; જસ નમકહલાલી કે સીલેમે' કતલુખાનકે બેટે તુગરલ બેગ કે એડીકાંગકા ઝોહદા પાયા. લેકિન ઇસ ઝોહદેકે હાંસિલ કરનેમે-થોડી બેઇમાની તો જુરર કી હોગી. કયા કરેં યારો, ઇસ નેકકાર દુન્યામે' બેઇમાની કે સીવા કામબી તો નહીં ચલતા. દુન્યામે' કયા હમ મખખીયાં મારને કે લિયે પયદા હુવે ? જખ ખુદાને જવાની દી હય તો ઉસકા હુદકે ઉઠાવ, ખાઓ પીયો, બોટલ કે કાર્ક ખુલવાવ રંડીયાં નચવાવ ? ખુદાપા આયગા તખ દેખા જાયગા અલ્લાહ મીયાં બોલે ઝોર રહમ દીલતો હયે હી, રો ઘો કર મના લેજે કીસી ન કીસી તરહ ગુનાહ ખખશત

લેજેં અરે સયડુ એ સયડુ—

સયડુ—જનામ આપ કીસે પુછતે હયે ?

ખયરસદલાહ—અમે અપને માલીકકો નહી પહચાનતા ?

સયડુ—કોણ મીયાં ખયર !

ખયરસદલાહ—ચુપ બે અદમ ! ખયર કીરી મોચીકા નામ હોગા

સયડુ—શિર તુમ કોન ?

ખયરસદલાહ—મીરજા ખયરસદલાહ એસકવાયર કો કે
સી. એસ. આઈ.

સયડુ—યાને ઇસકા મતલબ ?

ખયરસદલાહ—કયું કે અમ હમારી ડીગરી બદ ગઈ હય

સયડુ—અમાં કાહેકો જુટ બોલતે હો? તુમહારી સુરત પર તો
વહી પાછ પન બરસતા હય !

ખયરસદલાહ—અમે ચુપ બેઅદમ માલીકકે સામને ગુસ્તાખાના
કસામ !

સયડુ—મીયા પહે તો બતાવ વહો મવાલીઓંકા ડરેસ કહાં ફેંકા ?

ખયરસદલાહ—દેખ પહેલે મયોં મઅમુલી જમાદાર થા અમ
તુગરલ બેગકા એડીકાંગ કહેલાતા હું

સયડુ—વાહ!

ખયરસદલાહ—પહેલે ચટાઈ પર બયઠકર ચટની રોટી ખાતા
થા ઓર અમ દુરસી ટેબલ પર બયઠ કર કટલેસ ઓર
મટન ચાપ ઉરાતા હું !

સયડુ. ઓરેબી વાહ !

ખયરસદલાહ—પહેલે મયેં દુરતા પમજામાં પહેનતા થા ઓર
અમ પટલુન પર કોટ કોટ પર કોલર ઓર કોલર પર
ટાઈ લગાતા હું

સયડુ—ઓરેબી વાહ!

ખયરસદલાહ—આગે કપડે હાથસે ઘોડર પહેનતા થા અમ
વોશીંગ કંપની મેં ધુલવાતા હું

સયડુ—મીયાં પહે તો બતાવ કે વોશીંગ કંપની કાલી સુરતકો
ધોકર સુફેદ બના સકતી હય

ખયરસદલાહ—સુફેદ તો કયા ચપ્પરોંસે લાલ બના સકતીહય.

સયડુ—અચ્છ આગે બોલો

ખયરસદસાહ—આગે પયસેકી ખારાવાલી ખીડી ખીતા થા
અમ ટકીસ રંગિાર ધુકતા હું

સયદુ—જન્મતો ચાંદડી રોજમે દોલત કા શુલકા ઉઠા દોમે ?
મીયાં મયે તો સમજતાં થા કે તુમ મોચી કે મોચી
રહેગે મગરે હો કીસમતેકે ઘણી સીપાહીસે એકદમ
એડીકાંગ ખન ગયે

ખયરસદસાહ—અરે ચુંદ તો હમારી બદ કીસમતી થી કે એડી-
કાંગ ખન કર રહ ગયે વનાં હમારે આપ તો અજમ શાન
કે આદમી યે તુને તો દેખા હોગા !

સયદુ—બહાન દહા ! રોજ હમારે મહોલ્લે મેં પાપર બેચનેકા
આયા કરતે યે

ખયરસદસાહ—અમે ચુપ, વોહ કોઇ જોર ઉઠ્ઠુ હોગા !

સયદુ—ઉઠ્ઠુ હો કે ગદ્દા—મગર સુરત તો તુંમહારે આપકી
સી થી

ખયરસદસાહ—ખયર દસ લોકો દહન કર જોર ચુંદ ખતા કે ઘરમે
કયા પકા હય ?

સયદુ—પકા કયા હય વહી આજરે કી રોટી જોર ઉખાલી દાલ ?

ખયરસદસાહ—અરે દાલ કા ચુલ્હેમેં ઝલ ! કયા અમીરોં કે ઘરમે
અયસા ખાતા પકતા હયે !

સયદુ—જોર ફિર કયસે પકતે હયે !

ખયરસદસાહ—દેખ આજમે હમારે ઘરમેં ફરમા. કઢીયા, મુતનગર
ખીરયાની, પુલાવ મટનચાંપ, બટાટાચાંપ, ઇસ્તું જોર કટલેશ
પકા કરે !

સયદુ—અરે ભાઈ કલ વોહ અદલમ ગદ્દમ ખા લેના, આજ તો
શુક કરેકે ચટણી રોટી ખાલે !

ખયરસદસાહ—ચુપ ! તેરે જયસે બેવકુફને ચટણી રોટી પર શુક
કરેકે ખુદાવંદ તાલાકા મિગ્ગજ ખીગાડ દીયા હય; ઇસને દેખાકે
જળ્ય રહે બેવકુફ ચટણી રોટી પર મદ્દાર ગાતે હયે તો ઇનહે
પુલાવ ખીલાનેકી કયા બુરરત હય !

સયદુ—ભલા ખાને અયસે આજોગે તો તુંમહે પુરાના મકાન
કયસે રાસ આયગા.

ખયરસદલાહ—અમે પુસના મકાન ક્યા-મયે' તો પુરાની જોરકો
લી બદલ દુગ્ગા.

સયદુ—અરે યહે ક્યા કહેતે હો મિયાં ?

ખયરસદલાહ—હાં હાં મય તો અખખારમે' ઈસ્તહારલી દે ચુકા !

સયદુ—તો ક્યા પુરાની જોરકો તલાક દે દોગે ?

ખયરસદલાહ—તલાક દે દુગ્ગા, નહીં તો કરાકડકે નિલામમે
બેજ દુગ્ગા.

સયદુ—દેખો કહીં અયસા તો ન કરના, વોહ બેચારી તુમ્હે અપને
બેટેકી તરાહ પ્યાર કરતી હય.

ખયરસદલાહ—અમે બેચકક, પુરાની જોર ઓર પુરાના જુતા હર-
સાલ નયા બદલ દેના ચાહીયે !

સયદુ—બલા મયે' તુમ્હે કોઇ પતાગા સી જોર દિલવા દુ'તો
કયસા ?

ખયરસદલાહ—અચ્છા ગતા

સયદુ—અચ્છા તો સુનો મેરે ખ્યાલમે' ઇતની ઓરતે' હય ઉતકી
ફહરિસ્ત પેશ કરતા હું પહેલા નંબર ખુદાખદા ધાંસાવાલા જો
ભાંગવાડીમે' રહેતા હય ઉસકી એક લડકી હય.

ખયરસદલાહ—અમે ક્યા મુજે કોઇ ઘસયાર વસયારા સમજા હય
જો ઉસકી લડકી સે શાદી કરાતા હય ?

સયદુ—તો ફિર તુમ જયસે ચીરીમાર કો તેજી તંબોલી ઓર ઘસ-
યારે ભતયારે કે સિવા ઓર કોણુ અપની લડકી દેગા ?

ખયરસદલાહ—અમે દેગા કયું નહી ! બેટા અલફને, અગલે જ-
માને મેં જાતો ઓર શરાફત પુઝી જાતી થી, અજ તો ગોરા
હો યા કાલા, શરીફ હો યા રિજ્જલા મગર ચાર પઠસાવાલા
હો તો અચ્છે અચ્છે ઘરવાલે અપની બેટી દેને કો તૈયાર હો
જાતે હયેં.

સયદુ—અચ્છા તો ઓર, સુનો, વોહ અજદુલ કરીમ કરસામકા
સાલા જો ઘોઘારી મોહલ્લે મેં રહેતા હય, ઉસકી સાત બે-
ટીયાં હય.—

ખયરસદલાહ—ખુબ, જામતો સાતોને મિલકર બાપકા દિવાલા પુક
દિયા હોગા !

શાયકુ—ઉંસમેં ચારતો અંધી હયેં. એક કાની હય, એક મુંગી હય;
મગર સખસે છોટી લડકી કરીમન હય, વોહ આપકે લાયક હ
ય—લેકીન જરાસા લંગડાતી હય

ખયરસદલાહ—અમે તો કયા મુજે કોઈ લુલા લંગડા મુકરેઈ કીયા
હયે, ને લંગડી નેર દિલવાતા હય !

શાયકુ—એલી નહીં વોહલી નહીં તો ફિર આપકો કયસી નેર
ચાહીયે ?

ખયરસદલાહ—દેખ નેક હો, શરીફ હો, હસીન હો, જવાન હો,
અસમતદાર હો, ચોર બડી ખાત યે કે વફાદાર હો !

શાયકુ—એ સમ ખુશીયાં તો પાંજરાપોત્રમેં એક અસી બરસકી કુ-
વારી લડકી રહેતી હય ઉસમેં હય.

ખયરસદલાહ—અમે મુજે નેરકી જરત હય યા માકી ?

શાયકુ—એ લી નહીં, વોહલી નહીં ? તો ફિર આપકો નેર
મિલ ચુકી.

ખયરસદલાહ—અરે મિલેગી કયું નહીં ? એંહ તો હમારી મહેરબા-
ની હય કે હમ નેર તલાશ કરતે હયેં. ! વનાં ઇસ મહેંગે
જમાનેમેં શોહર મિલતેડી કહાં હય !

(એજન્ટકા આના)

એજન્ટ—જનાબ તસલીમ અર્જ.

ખયરસદલાહ—આદાબ અર્જ.

એજન્ટ—જનાબ આપકો નામ ?

ખયરસદલાહ—મિર્જા ખયરસદલાહખાન,

એજન્ટ—મૈને કહ અખબારમેં પઢા હય કે આપ શાદી કરના
ચાહતે હૈં ?

ખયરસદલાહ—જી હાં, મગર આપ કૌન સાહેબ હય ?

એજન્ટ—હમ ઇન્ડયન મેરેજ કંપની લીમીટેડ કે એજન્ટ હય.

ખયરસદલાહ—હાં મય સામજા નહીં કે આપ કયા કામ કરતે હયેં

એજન્ટ—હમારા એંહ કામ હય કે દુન્યાકી આબાદી બડાવેં નેરઓં
કો શોહર ચોર શોહરોં કો જુરએં દિલવાવેં.

ખયરસદલાહ—મયેં સમજા આપ દલાલ હયે, !

એજન્ટ—દલાલકી અયસી તયસી ! હમ એક જન્ટલમેન હૈ.

ખયરસદલાહ—જનટલમેની તો આપકે ધંદે હીસે ટપકતી હય.

શયકુ—જખતો ચાર મેરા એક કામ બના દો. પુરાણી જોરે ઓર થોડા રૂપીઆ લેકર એક નર્થ જોરે દિલવા દો.

એજન્ટ—પુરાણી જોરેકો સંદુકમેં બંદ કર રજો. હમતો બિલકુલ નર્થ જોરેકી તિજારતે કરતે હયં.

ખયરસદલાહ—ભાઈ વાહ ! ઇસ સુધરે હુવે જમાનેમેં કયા કયા નવે ધંદે નિકલતે હયં.

એજન્ટ—ફરમાધયે આપકો કિમ કિમાશકી જોરે ચાહિયે ?

ખયરસદલાહ—હસીન હો. જવાન હો, પઠી લીખી ચંચલ હો, બ-દ્દે ફેશનબલ હો.

એજન્ટ—ઉત્ર કિયુ હો ?

ખયરસદલાહ—સોલા ખરકી.

એજન્ટ—અગર સોલા ખરસકી ન મિલે ?

શયકુ—તો આઠ આઠ ખરસકી દો લા દો.

ખયરસદલાહ—નિકલ જન કમખખત, ખીચમેં ગડખડ કરતા હય !

એજન્ટ—એકસ્ટ્રીમીસ્ટ ચાહિયે યા મોડરેન ?

ખયરસદલાહ—નહીં નહીં, એકસ્ટ્રીમીસ્ટ નહીં ચાહિયે ! વોહ કમ-ખત નારાજ હોગી તો મુઝે ઘરસે બાહુર કર દેગી.

એજન્ટ—દેસી ચાહિયે યા વિલાયતી !

ખયરસદલાહ—અરે દેસી કો કયા કરે—હમેં તો વિલાયતી ચાહિયે !

એજન્ટ—ઓર કિયા ખુશિયાં હોં ?

ખયરસદલાહ—સુનયે, ન અયસી બદસુરત હો કે દેખ કર જ મિતલાય, ઓર ન અયસી ખુબસુરત હો કે સારા શહુર જ્યારત, કો આય ન અયસી દુખલી હો કે એકાએક પસલી ગીની જાય, ન ઇતની મોડી હો કે રેલકે ફાટ કમેંભી ન સમાય. ન ઇતની લંબી હો કે જોસા લેને કે લીયે સીડી લગાઈ જાય. ન ઇતની તંદરસ્ત હો કે દિનમેં છે છે દક્ષ ખાય, ન ઇતની ખિમાર હો કે ડોક્ટર કો બિલ ચુકાતે ચુકાતે દિવાલા નિકલ જાયન ઇતની તની ભોટ હોય કોઈ ખુશ જાય, ન ઇતની હુશયાર હો કે મીયાં કી પગરી તકે ખેચ આય. બસ ઇસ કીમાસ કી

જોર ચઢિયે !

એજ-૨—ઇસ કીમાસકી ઝોરત તોં હમારે મુસલમાનોં મેં મિલની મુસ્કેલી હય મગર હાં તુમ માનો તો ઈશ મોહલ્લે કે નાકે પર ઝકટર કોપરમરાસ રહે હયેં, જીનોને એક મેમસે શાદી કીધી, ઉન્કી એક લડકી હય.

ખયરસદ્દા—અજ કોઇ હો હમેં તો એક જોર દીલવા દો.

એજ-૨—તો ખસ આપડો એક હફતેમેં જોર મિલ જાયગી.

ખરસદ્દા—મગર કહીં ઘોડા ન ખાના ! કયું કે આજ કલ સાઠ સાઠ ખરસકી ખુટીયાં મુહપર ચુના મલતી હયે ઝોર હાથમેં પંખયાં લેકર ટુટી બાઇ સીકલ કી તરહ થરકતી શીરતી હયેં કહી અયસા ન હો કે ઘોડા ખા જાય ઝોર પુરાને ખઠારે કો ઉડા લાય.

એજ-૨—આપ બેશીક રહેં, અચ્છ ખંદગી.

ખયરસદ્દા—તસ્લીમ લાંછ વાહ અખતો દો ચાર રોજમેં એક ફેશનેબલ જોર કે ખાવીંદ કહેલાયેંગે, ઝોર મુદાને ચાહા તો દો ચાર હી મહીનેમેં દસ ખીસ ખચ્ચોં કે બાપ ખન જાયેંગે.

ખાખ પહેલા.

પરદા તીસરા.

તાહેરા કા મહલ.

જલથલમેં તોહે પલપલમેં તોહે દાજ બીધાત ખખાને હય. પ્રભૂ નાથ જગમગાત જગ અનુપ રૂપ દેખ કીરતી ગાવે હય જલથલ.

શેઅર.

હુપલે હામને રહેમતમે ધન ગુનાહોંકા

ધલાહી તુજકો ગપુરર રહીમ કહેતે હય.

કહી કહે ન અદુ દેખકર જલીલ હમે

યેહ ઉસકે બદે હય જીસકે કરીમ કહેતે હય.

કષ્ટ હરત તુંમરે અરત ગુનીયન આવે હય—જલ

સુહેલ—અમ્માનન કલ સુઝે જરૂર મીરન કહતે થે રૈયત કા કાબુ મે રખને કે લીયે આપકા તીરે તલવાર સે કામ લેના પડેગા ક્યા ખજેર તીરે તલવાર કે સલતનત કબજેમે કામ નહી રહ સકતી હય.

તાહેરા—હાં સચ હય, મગર તીરે તલવારસે રહયતકા ખાદશાહ કે સામને સીફ સર ઝુકતા હય, દીલ કબી નહી ઝુકતા હય. દીલ ઉસ વકત ઇનાયત ઇખત્યાર કરતા હય જખ કે ખાદશાહ નર્મી, રહમ ઓર ઇનસાફ કરતા, ઓર રહયતકા કા અપને ખચ્ચો કી તરફ ખ્યાર કરતા હય !

સુહેલ—અમ્માનન મેં ખડે રહમ ઓર ઇનસાફ સે ખાદશાહત કરેગા.

તાહેરા—તો બેટા તુમ્હારી ખાદશાહત કા કબી જવાલ ન હોગા,

નોકર—હજુરે અલી જનાખ કતલુખાં કે સાહેબ બદે તશરીફ લાયે હૈ.

તાહેરા—અન્જા ઠયરાવ હમ આતે હૈ.

(તાહેરા કા ગનના)

રસીદ—સુહેલ ભયા, જખ તુમ ખાદશાહ ખનોગે તો મુઝકે રૈજ આપકે દરખાસ્તે હાથર હોકર; હજુર, જહાંપનાહ કહેના ઓર ઝુક ઝુક કર આદાખ ખગ્ન લાના પડેગા.

સુહેલ—નહી કબી નહીં ! પ્હે તો નોકરોં કે કામ હૈ. હમ તુમ તો બાઈ હૈં.

રસીદ—ફિરતો મગ્ન હી મગ્ન હય, પર ઠયરોં અય ખાતકા તો ઝગડા જુર નિકલેગા.

સુહેલ—ક્યા !

રસીદ—તખ્ત પર તો તુમ અફલે હી ખયડોગે ના !

સુહેલ—નહીં આધે તખ્ત પર મય ખયડુંગા ઓર આધે તખ્ત પર તુમ્હે બિઠલાડિગા.

રસીદ—ખસ ખમ ફીરતો મયલી તુમ્હારે સાથ ખાદશાહ કહે લાડિગા.

સુહેલ—ખેશક તુમ ખાદશાહ, હમ ખાદશાહ; સુહેલ ખાદશાહ, રસીદ ખાદશાહ.

(ਦੋਨੋਂ ਦਾ ਜਨਮ ਆਰ ਤਾਹਿਰ ਦਾ ਮਧ.

ਤੁਗਰਲਕੇ ਆਨਾ)

ਤਾਹਿਰ—ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਮਧ ਸਭ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ; ਮਰਹੂਮ ਦਾ ਭੀਨਾ ਮਾਅਸੁਮ ਅਝੇ ਸੇ ਨਿਕਲਾ ਗਿਆ, ਯੁਧ ਆਰ ਖੁਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੋਏ ਐਕ ਧਰਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਰ ਆਇਆ ਗਿਆ ਯਹੀ ਨਹੀਂ ਅਲੋਕ ਮਾਅਸੁਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰੇ ਧੀਨ ਲੀਆ ਗਿਆ ਆਰ ਖੁਸ਼ਾਹ ਲਾਵਾਰਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਧਰਸੇ ਨਿਕਲਾ ਗਿਆ.

ਤੁਗਰਲਕ—ਅਧਿਕ ਨਹੀਂ ਹੁਵਾ !

ਤਾਹਿਰ—ਤੁਗਰਲਕ ਅਧਿਕ ਨਹੀਂ ਹੁਵਾ !

ਤੁਗਰਲਕ—ਕੁਝ ਕਰਕੇ ਦੇ ਅਧਿਕ ਨਹੀਂ ਹੁਵਾ ਤੇ ਹੁਕਮਤ ਆਰ ਤਾਕਤ ਦੇ ਸਾਮਨੇ ਹਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ.

ਤਾਹਿਰ—ਤੋ ਕਿਆ ਤੁਮ ਧਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਦੇ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਆਰ ਅ-
ਲਾਹੁਰਾਂ ਸੇ ਆਤੀ ਹਯ ?

ਤੁਗਰਲਕ—ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਸੇ ਤੋ ਆਯ ਅਧਿਕ ਐਕ ਆਦਮੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹਯ,

ਤਾਹਿਰ—ਨਹੀਂ ਹਯ !

ਤੁਗਰਲਕ—ਭਾਈ !

ਤਾਹਿਰ—ਮੁਸ਼ਕਲ ਰਹੀਕ ਮੇਰਾ ਸ਼ਾਹਰ ਤੋਸ਼ੀਕ !

ਤੁਗਰਲਕ—ਕਿਆ ਯਹੇ ਆਪ ਧਰਮ ਸੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹਯ !

ਤਾਹਿਰ—ਧਰਮ ਆਰ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਤੁਗਰਲਕ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ !

ਤੁਗਰਲਕ—ਲੇਕੀਨ ਖੁਸ਼ਾਹ ਦਾ ਤੁਗਰਲਕ ਕਹੀ ਕਾਯਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ,

ਤਾਹਿਰ—ਅਸ ਅਸ ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਸ਼ਾਹਰ ਦੀ ਤੋਸ਼ੀਕ ਕਰਦੇ ਹੋ !

ਤੁਗਰਲਕ—ਆਪ ਧਰ ਅਗੁਹੀ ਦਾ ਪਹਚਾਨਦੀ ਹੋ !

ਤਾਹਿਰ—ਭਾਂ ਯਹੇ ਅਗੁਹੀ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਹਰ ਦੀ ਹਯ; ਮਗਰ ਧਰਸੇ ਤੁਮਕਾਰਾ ਮਤਲਯ !

ਤੁਗਰਲਕ—ਮਤਲਯ ਯਹੇ ਦੇ ਆਪ ਦਾ ਸ਼ਾਹਰ ਭੀ ਮਲਕ ਦੇ ਤਰਫ਼ਦਾਰ ਹੋ. ਉਨ੍ਹੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਸਮਝਾ ਦੀ ਤਾਯਧੋਸ਼ੀ ਦਾ ਭਾਵ ਸੁਨਾਨੇ ਆਰ ਸੁਣੇਲੇਕੇ ਅਪਨੇ ਹਮਰਾਹ ਲੇਕਨੇ ਦੇ ਲੀਯੇ ਆਯਾ ਹੈ ਆਰ ਅਪਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਸਭੁਤਮੇ ਯਹੇ ਗਵਾਹ ਲਾਯਾ ਹੈ.

ਤਾਹਿਰ—ਯਾ ਯੁਧ ! ਅਗਰ ਤੋਸ਼ੀਕ ਅਧਿਕ ਧਰੀਰਤ ਪਰ ਭੀ ਦੋਲਤ ਆਰ ਭੀਤਾਯ ਦਾ ਜ਼ਹੁ ਧਰ ਗਿਆ, ਤੋ ਮਾਅਸੁਮ ਹੁਵਾ ਦੇ ਖੁਸ਼ਾਹ ਖੁਸ਼ਾਹ ਪਰ ਲਾਅਨਤ ਕਰਕੇ ਧਰ ਕਰੇਖੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ.

તુગરલ—કહિયે અબ તો યકીન હુવા !

તાહેરા—અગર તોફીકને સુહેલકા લેનેકે લીયે લેજા હે તો વોહ હર-
ગીજ મેરા શૌહર નહી હે.

તુગરલ—આરત પર ફરજ હય કે અપને શૌહરકે હુકમકી તાબેદાર હો.

તાહેરા—એસકે હિસ હાલમેં જય શાહર શરીફ ઓર વફાદાર હો.

તુગરલ—મય શ્દે નહી સમજ સકતા કે ગયર કે બચ્ચે કે લીયે
અપની જીદગી બરખાદ કરનાં કિસ કાનુનકા હુકમ હય !

તાહેરા—બગરદાર, ગયરકા બચ્ચા ન કહેના ? ગયર તુમ સમજતે
હો યા હમ ? વોહ હમારે કલીજેકા દુકરા હે, આંખોકા
તારા હૈ, વોહ હમારે દોસ્તોં બદ્દે અજીને સે લી જ્યાદા
પ્યારા હય. વોહ હમારી જનન હય; બદ્દે કામ આયે તો જન-
નની ઉસ પર ફરજાન હય ! જાવ મુલાકાત ખતમ હુઇ
ઉસ ખુજદીલ જલીલ તોફીક સે કહેના કે તાહેરા બેવફા
હો ગઇ. અબ ન મે ઇસ્કી ખીતી હુ, ન વોહ મેરા
શૌહર હય—

અયશો ખુશી રાહતકાતજમાના ગુજર ગયા

મય આજશે શ્દે સમજુગી કે તોફીક મર ગયા.

તુગરલ—તો કયા આપ સુહેલ કે દેના નહી આહતી ?

તાહેરા—અરે તુમ, તુમ્હારા ખુજદીલ તોફીક તુમ્હારી મલકા આર
મલકા કે તમામ તરફદાર તુમ્હે જગ કરતે આયે, તો
સુહેલ કયા—સુહેલ કે એક નાખુ તલી યહાં શે ન જાને
પાયગા !

તુગરલ—હાં

તાહેરા—હાં--

જય તક શ્દે રહ આતીશે ઇબરતસે ગર્મ હૈ
ચહેરે પે આંખ આંખોમે દુન્યાકી શરમ હૈ
કાંધે પર સર હય, સરમે વફાકા જીનુન હય.
તનમે રંગે, રંગોમે શરાફતકા ખુન હય,
સિનેમે દીલ, હય દીલમે ખુદાકા ખ્યાલ હય,
દબ્બ દે મેરે લાલકા—કીસકી મગલ હય.

તુગરલ—અચ્છા તો બહુત જલ્દ માલુમ હો જાયગા—તેજ ઓર
શમશીરશે, સપ્તીસે, જબરો જોરસે, મગર યુ નહીતો ઈશ-

કા હમ લે જાયેજે ઈસ તોરસે.

તાહેરો—અગર જલીલ હોકર નહીં જાના ચાહતે હો તો અગર એક લક્ષ્મી બોલે 'હાં' સે નીકલ જાવ ? જાવ સુહેલ કા લેના હય તો પહેલે ઘર જાવ, મા આપસે મિલ 'લો' દોસ્તો સે રખસ્ત હો લો, કફન કે લીયે કપડા, દફન હોને કે લીયે જમીન કા દુકરા ખરીદ લો; બાદ કમર માત તુમ્હે રહમ કરે જાંદગીનું ખર્ચા દે તો સુહેલકા મુઝશે છીન લે જાવ ?

તુગરલ—દેખો અમદેહ કા ન જગાવ, શેરકા ન છેડો, પહાડસે ન ટકરાવ ! અગર સુહેલ ઓર શમસા કે ખીચમે આવોગી તો પુરાની દીવારોંકી તરત ડોકરાંસે ઉડાદી જાવગી !

શએર.

રહું સરકારી દીખાયગી અબ રોજે બદ તુમ્હે,
દેખું તો કાણુ દેતા હૈ આકર મદદ તુમ્હે

(તોફીકકા આના)

તોફીક—મૈ ! દગાબાજ કે બચ્ચે મય હું ?

તુગરલ—કાણુ તોફીક ? ઓર આગતદ !

તોફીક—નીદકી હાલતમે મેરી ઉંગલીસે અંગુડી ઉતારકર શરીફ ઓરત કો ઘોડા દે નોક લીયે આયા હૈ—

શએર.

ભોંક દુ શમશીર કબજે તક દીલે ના પાકમે

તોરદુ સર થુક દુ મુહ પર મીલા દુ ખાકમે

તુગરલ—તોફીક જખાન રોંક વર્ના પચતાયગા ? એક બાર શેરકે પંજેસે નીકલ ગયા તો કીયા દુખારા કાબુમે ન આયગા ?

તોફીક—જા-જા સર સલામત લે કર ચલા જા, વરના ઇસ્કા જખાબ જખાન કે બદલે ડોકરાંસે દીયા જાવગા!

તુગરલ ઇસ કીલેકો તહસ નહસ કરે ઇંટ સેઇંટ ન બગાદું
જસ કીલેસે બાગ નીકલા હય, શીર જજીરોંસે જકક કર ઉસીમે ન પહુંચા હું તો મુઝે કતલુકા બેટા ન કહેના

(नाना तुंगरक्षक)

ताहेरा—प्यारे शौहर मुझे मुआद करना आज मेरे मुँहसे
तेरे शरीफ़ नामही तोहीन छुछ

तोरीफ़—प्यारी जीवी रहे क़मा अगर धस हमायाज़ की आते
सुनकर धससेभी ज़्यादा डहेती तो नमक था

ताहेरा—मगर तुमने शमसाकी कयहसे रेझाछ डगुंकर पाछ ?

तोरीफ़—जुहाने गयभी मदद पहुँचाछ ! मेरे दोस्त डहेरमत
ने नीजत दीववाछ

ताहेरा—मगर अज वोह दीन ज़होत डरीज हय के समसाकी
झेज हमारे डीले की चानरफ़ वयाछ डीछ की तरफ़
श्यली होगी उस वक़्त आह न करना आगर न
जोना, आत नगवाना, अस भारना या मर जना

शमेर

झेके जग्याछ हो अके अके रगमें अके अके जालमें
देपना लगजश न आते पाये हस्तदालमें
तोरीफ़—इक आते हुगा मै दरगीज न अपनी आनमें
भार कर आडिगा या मर जडिगा मयदान में

गाना

कर कर कर कर नर हुट पटु मय रीपर
परसुं भीजली जनकर गरज गरज दुश्मनपर—कर
जगमें नाम डरेके काम यम यम यमशदु
थर थर काँपे तमाम तेग धड़ सर तनपर—कर

आप पहेला.

परदा बैथा

मकान अयरसझाह.

अयरसझाह—बाछ बाह, अजतो हम सिंगलसे उजल हो गये !
लोग डहेते है के उरगीकी लोटरी ओर पटा—आसी जेरे डि.
समत हाँसे मिलती हय, मगर हमका तो धर जयडे इसन
जेर मिल गछ. जेरे क्या वझाह तमाशा हय ! अ

ગર ટિકટ લગાકર ખપડે જાઉં તો રોજ સેંકડો રૂપિયા કમાઉં
બોધ, બોધ,—

શાયકુ—ઓલ રાઇટ સાહેબ

ખયરસલાહ—મેમ સાહેબ કહાં હય ?

શાયકુ—અપને ડ્રેસ રમમેં

ખયરસલાહ—ક્યા કરતો હય ?

શાયકુ—હલ જો માર્કીટ સે બંદર ખરીદ કર લાઇ હય ઉસે
છુરી કાંટેસે ખાના સીખલાતી હય.

ખયરસલાહ—બેવકુફ બંદરકો છુરી કાંટેસે ખાના ક્યસે
આયગા ?

શાયકુ—કયુ નહી આયગા ! આખીર આપ ક્યસે શીખે ?

ખયરસલાહ—ચુપ બેઅદબ ક્યા બકતા હય !

શાયકુ—દેખો સાહેબ મયબી આજકલ તુમહારી તરફ સુધર ગયા
હું; ખાત કરની હો તે દેસી જ્યાન મેં કોણ પર
ગાલીય! દેના હય તો ધંચેજી જ્યાનમે !

ખયરસલાહ—બધ વાહ ! ગાલીયાં બી દો તો ધંચેજી
જ્યાનમેં ! નાક કાટલો મગર વીલાયતી છુરી સે !
અચ્છા બધ જા મેમ સાહેબ કો ખુશ

શાયકુ—અચ્છા તો અપને નામ કા કુર્ડ દો

ખયરસલાહ—કયુ ?

શાયકુ—મેમસાહેબકા હુકમ હય.

ખયરસલાહ—અગે મેમસાહેબકા બચ્ચા, જાતા હય યા નહી ?

શાયકુ—દેખો સાહેબ હાથ ન લગાના અગર આપ તુગરલ બેગ
કે એડીકાંગ હય તો મે બી મેમ સાહેબકા પ્રાયવેટ સેક-
રેટરી હુ. (ખયર સલાહ મારતા, હય સયફો ચિલ્લાતા
હય) ઓ મેમસાહેબ દોડો, દોડો, માર ગલા, માર ગલા—

(ગલી આતી હય.)

મલી—વોટજ ધી મેટર

ખયરસલાહ—એડો મે ઇસકી જાન લુગા !

મલી—આખીર ઇસસે ક્યા કુસુર હુવા ?

સયકુ-સીરફ ઇતની ખાતપર ખીજડ ગયે-મેને કહા કે મેમ સાહેબ
સે મીલને કે લીયે અપને નામ કા કાર્ડ દો.

હાલી-ઓહ યે સચ કહેતા હય.

ખયરસલાહ-તો કયા અપની જોર સે મીલના હો તો કારડ દો
વરના વાપસ ભવ.

હાલી-યે તો કાયદેકી ખાત હય.

ખયરસલાહ-મેરે ઘરમે અયસા કાયદા વામદા નહી ચલેગા.

હાલી-કયુ નહીં ચલેગા ! જુરર ચલેગા.

ખયરસલાહ--તુમ મુંજે ધમકાતી હો ! મેં તુમ્હારા શૌહર હુ !

હાલી-મગર ઘરમે આને કે ખાદ તુમ્હેં જોર ખનકર રહેના
હોગા.

ખયરસલાહ-એસા કબી ન હોગા.

હાલી-જરર હોગા, વરના મેં અયસે ઘરમે રહુગી જહાં કાયદે
ઓર ફેશનકી ઇજજત નહીં.

ખયરસલાહ-ભાઇ વાહ, શૌહર છુટે મગર ફેશન ન છુટે, અચ્છા સા-
સાહબ જાને દો.

હાલી-નહીં તુમને મેરા ઇનસાફ કિયા ઇસ લીયે મુઆફી
માંગો.

ખયરસલાહ-કયા મયે મરદ હોકર તુમસે મુઆફી માંગુ !

સયકુ-અજી માંગ લીજયેના સરકાર, યેલી આજ કલકા ફેશન હય.

ખયરસલાહ--અચ્છા ભાઇ ફેશન હય તો માફ કરો.

હાલી-થેંકયુ, ડીયર ઇસશે માઅલુમ હોતા હય કે તુમ પદકે જોનટ
લમેન હો. ડીયર યહે ખીલ ચુકા દો.

ખયરસલાહ-અરે કાહેકો ખીલ ! ગયે મહીનેમે તો પાંચશો ભેંટ
ચદા ચુકા.

હાલી-યહે તો ઇસ મહીનેકા હય, ઇસમે તો સીરફ ચારશો નખે
રૂપીયે હયેં.

ખયરસલાહ-(ખીલ પદતા હય) બાઇસકલ કા લમ્પ તીસ રૂપી
યા, મોટરકારકા કિરયા સાઠ રૂપીઆ કુત્તેકે ગણેકા પટા
નવ રૂપીઆ, વાસકોટ કા કપટા સાત રૂપીઆ ઓર ઉરકી
સિલાઇ સાઠ રૂપીઆ, અરે કયા સાત રૂપીયેકા કપડા ઓર
સાઠ રૂપીઆ સિલાઇ !

ડાલી—કયા સાઠ રૂપીઆ બહુત હય ! ડાકટર રસ્તમજીની મિલિય
તો એક એક પોલકેકી હેડ હેડ સો રૂપીયે સિલાઈ
દેતી હય.

ખયરસલાહ—જખલી તો ડાકટરકે દવાખાનેમેં માડવાડી ઓર એલીક
ખયડે રહેતે હૈ.

ડાલી—ડીયર, ડીયર, ડીયર,—

ખયરસલાહ—વોટ ઇજ ધી મેટર ?

ડાલી—જરા મેરે શુજ કે ખટનતો ખોલ દેના.

ખયરસલાહ—અરે મે તુમહારા શૌહર હુ યા નોકર હુ ?

ડાલી—મેરા પૈર ફરફ કરતા હૈ ઓર તુમહે મસકરી સુઝતી
હય. દેખો જલદી ખોલો નહી તો મે ખીગડ બહગી.

ખયરસલાહ—અચ્છ ભાઈ ખીગડો નહી કયા કરે. યારોં મુલી
આજ કલકા ફેશન હૈ.

ડાલી—ડીયર જરા સફા ભી કર દો.

ખયરસલાહ—અરે મે તુમહારા શૌહર હુ યા કાઈ મોચી હુ ! જરા
મેરી મુઝોકો ખ્યાલ કરો.

ડાલી—તુમ જેનટલમેન હોકર અયસી ખાતે કરો જે દીક નહી.

ખયરસલાહ—તો કયા સખ જેનટલમેન અપને ઘરમે અપની સેડીયોં
કે જુતે સાફ કરતે હૈ.

ડાલી—મેરા ટેમપર ખતા રહેગા તો મે ખીગડ બહગી.

ખયરસલાહ—અચ્છ ભાઈ ખીગડો ! નહી. કયા હસ્તે હો યારોં
હુદા બાણે મેરી તરહ કિતને જેનટલમેન આપને ઘરમે
અપની જંતરઓ કે જુતે સાફ કરતે હોગે,

ડાલી—થેકયુ ડીયર, ઇસ ખરતાવસે મઆલુમ હુવા કે તુમ, પકડે
જેનટલમેન હો.

ખયરસલાહ—અરે લઆનત પડે અયસી જેનટલમેની પર બાહરતો
મુઝો પે તાવ દેં ઓર ઘરમે આયે તો જોર કે જુતે
સાફ કરે.

(સંયત્રુ આતા હય)

સંયત્રુ—અરે ગજબ હુવા—ગજબ હુવા—

ડાલી—કયા હુવા ?

સચકુ—આપકે બંદરને લેખ ગિરા દિયા તો સરકારે નવા કોટ પટલુન જલ મયા.

હાલી—જલ મયા તો જલને દે સરકાર તો નહીં જલ ગયે !

સચકુ—સરકારકે જલનેકા તો મુઝે બી ગમ નહીં, મગર અફસોસ તો પ્હે હય કે સાથ આપકે રેસમી મોજેબી જલ ગયે.

હાલી—હૈં-હૈં-કયા મોજેબી જલ ગયે કમખખત કયું નહીં ખચાખ, તેસ સત્યાનાસ જાય.

ખયરસલાહ—તો સરકારકા કોટ પટલુન જલ ગયા તો ટસસે મસ નહીં હુષ, ઔર હો આનેકે મોજે જલ ગયે તો છજુંદરમી તરહ કુદ પરી. પ્હે બી આજકલ કા ફેશન હૈં.

હાલી—ડીયર આજ શામકા મેરે લિયે મોજે તો લે આના.

ખયરસલાહ—હમૈં તુમ્હે સખકુચ્છ ચીજે લા દુંગા, લેકીન તુમ્હારી હરકતેં મુઝે પસંદ નહીં હયં.

હાલી—તો તુમ કયા કહેના ચાહતે હો !

ખયરસલાહ—તુમ દિન બર ખાઈસીકલ ઉડાતી ફિરાગી તો ધરકા ઇન્ટેન્શન કોન કરેગા. !

હાલી—ધર ગયા જહન્નમમેં ધરકે ઇન્ટેન્શનકે લિયે કોઈ ગવરનેસ નોકર રખ લો.

ખયરસલાહ—તો ફિર તુમકા કયું શાદી કરકે ધરમેં લાયા હું ?

હાલી—મિયાં વોહ દિન ગયે જય જાલીલખાં કાખના ઉડાતે થે, મર્દ ઔરતકે હાથકી પકી પકાઈ ખાતે થે. આજ કલ ઔરતોંકા દૌર દૌરા હય, જડો દેના, ચકકી પીસના, ખરતન માંજના, ખચ્ચે પાસના ગરજ રખ કામ અય મર્દોંકા કરને પડેગે.

ખયરસલાહ—ઔર ઔરતેં કયા કરેગી ?

હાલી—હાઈ કોર્ટ કી જજ ખતેલી, પારલામેન્ટકી મેમ્બર હોગી, અખબારોંમે ગજમુત લીખેગી મજલીસમેં લેકચર દેગી ગર્જ કે હર ખાતમેં મર્દોંકી નાક કાટેગી.

ખયરસલાહ—હાં, કયું ન કાટેગી ! આજકલ દુન્યામેં તુમ્હારા

કંઠ મળ રહ્યો હય.

હાલી-બોમ-બોમ, હમારે લિયે એક કપ ચામ લાવ,

ખયરસલાહ-ઝોર મેરે વાસ્તે એક કપ કાફી લાવ.

સયકુ-ઠયરિયે સાહેબ, પહેલે મેં અપને માલિકકા કામ કરગા
ફિર તુમ્હારા.

ખયરસલાહ-મેં તેરા માલિક નહીં હું ?

સયકુ-નહી, મેં મેમસાહબકા નોકર હું.

ખયરસલાહ-સુનતી હો ?

હાલી-સય કહેતા હય, કયું કે તનખ્વાહ મેરે હાથસે પાતા હય

ખયરસલાહ-પર રૂપીયે તો મેરે દે તે હય,

હાલી-ઝોર હુકમ તો મેરા ચલતા હય.

ખયરસલાહ-તુમ ચાહોગી તો હમકો બી કિસી રોજ નિકાલ દોગી.

હાલી-રહે, કયા વહિયાત ખાત કરતે હો ! બોમ, જાવ આયાકે, બો-
લો સાહબકે વાસ્તે કાફી લાવ.

સયકુ-ખહુત અચ્છા મેમ સાહેબ.

હાલી-(ગલેમેં બાયેં ડાલ કર) ડીયર તુમ જરા જરાસી ખાત પર
ખફા હો જાતે હો, દેખો મેં તુમ્હારી કયસી ફરમાંબરદારી
કરતી હું.

ખયરસલાહ-કમખખત મેરા દિલતો બિલકુલ હિંદુસ્તાની હય. જો
ગલેમેં બાયેં ડાલતેહી હીજા હો જાતા હય, ઝોર ઉસ્કી
ચટકમટક દેખકર બલકુલ પીલપીલા હો જાતા હૈ

હાલી-માઇ ડીયર ખયર.

ખયરસલાહ-માઇ ડીયર જોર.

હાલી-કયા કહા-જોર ? મહે તો પુરાના આઉટ ઓફ ફેશન નામ હય
તુમ મુઝે જોર કે નામસે કબી ન પુકારતા.

ખયરસલાહ-તો કયા તુમ્હે ચાચી, દાદી, નાની કહું, કયા કહું ?

હાલી-ડાન્ટ યું તો માઇ નેમ ? સે ડીયર હાલી.

ખયરસલાહ-માઇ ડીયર હાલી

મહી—ચલો વોહ જો ઇંગરેજ માના મયને તુમ્હે સિખાયા હય
વોહ ગાવ ઔર મેરે સાથ નાચો.

ખયરશાહલાહ—કયા મય તુમ્હારે સાથ નાચુ ? ઔર મહે સખ બધે
આદમી બયડે હુવે હય વોહ મુઝે રસ્તેમે ચલને નહીં
દેગે, ઔર કહેગે કે દેખો બુઢા હુવા તો જોર કે સાથ
નાચતા હય.

ગાના.

Now let me alone, though I know you won't,
I know you won't I know you won't

Now let me alone though I know you won't
impudent Barney O'hea

It makes me outrageous, when you are so count agios

'You'd better look out for the stout corney creagh

He is the boy, that bolives I am his joy

So you'd better behave yourself, Barney O'hea
impudent Barney

None of your Blarney
impudent Balney O'hea.

બાબ પહેલા.

પરદા પાંચવા

તસનીમ કા બાગ.

ગાના—બાદે બહાર આઠ હોને નીસાર આઠ

કરતી હય બુલબુલે શોર પ્યારી નીગાર આઠ—ઝઘ

હરગુલપે હય લાલી બુલબુલ મતવાલી ઝુમે હય ઝલ્લી

પુલોંકી મહકસે જ્યા શાદ કરો હીલ મીલ મીલ મંગ

પુલોંકી ફખન ચલત પવન હરગુલપે

તુમપર બલહારી સુખીયાં સારી વારેં જીવરવા

હરવા મહેમે મહેમે દોહરા—હર ગુલપે

ਸਾਹੇਲੀ-ਮਾਸ਼ਾਅਲਾਹ !

ਸਾਝੇਰ.

ਜਮੇ ਅਛਾਰ ਪਿਕਰ ਖਸ਼ਨਰ ਝੁਮਤੇ ਫੰਘ,
ਐਕ ਦੁਸਰੇਡਾ ਮਿਲਕਰ ਮਸ਼ੀਮੇਂ ਝੁਮਤੇ ਫਯ.
ਫ਼ਯਾਭਯਾਂ ਝਮਨਮੇਂ ਅਪਨੀ ਫਿਯਾਰਫੇ ਫੰਘ,
ਯਾਫੇ ਸਯਾ ਫੇ ਝੋਫੇ ਯੁਸ਼ਾਯੁ ਲੁਟਾ ਰਫੇ ਫੰਘ.

ਸਾਹੇਲੀ-ਝੁਮ ਰਫੀ ਫਯ ਪ-ਤੀ ਪ-ਤੀ ਫੰਝ ਗੁਲਸ਼ਨ ਫਿ ਝਾਲੀਮੇ,
ਫਯਾਂ ਯੀਲਕਰ ਫੁਲ ਰਫੀ ਫ, ਫੁਲ ਫਯ ਫਯਾ ਫ਼ੀ ਲਾਲੀਮੇਂ.
ਫ਼ਾਯਲ ਫੋਲ ਯਯਨਤੀ ਫਯ ਝੈਰ ਯੁਲਯੁਲ ਤਾਨ ਲਗਾਤੀ ਫਯ,
ਫਿਲੋਂਫਾ ਫ਼ਰਫਤ ਤਾਫ ਧਨਾ ਧਨ ਫਯਾ ਫਯਾ ਨਾਯ ਨਯਾਤੀ ਫਯ.

ਤਰਨੀਮ—ਭੁਸ ਤਰਫ਼ ਫੇਯੋ ਝਮਨਮੇਂ ਮੇਰੇ ਰਝਨਾਫ਼ ਫਯ,
ਮਫੁਝੇ ਨਯਨਰਾ ਫਯ ਫਿਲ, ਝਰਮ ਤਮਾਸ਼ਾਫ਼ ਫਯ.
ਮੋਤਿ ਯਿਯਰੇ ਫਯ ਯਫੇ, ਫਤਰੇ ਫੰਘ ਨਫੀਂ ਰਝਨਮ ਫੇ,
ਝਾਤਿਸ਼ੇ ਗੁਲਫਾ ਫੁੰਘਾ ਫਯ-ਫੇ ਧਟਾ ਯਾਝ ਫਯ.

ਸਾਹੇਲੀ—ਗੁਲੇਨਰ ਵ ਸਰ ਫਫ ਗੁਨ੍ਯਾ ਫਫਨ ਟੁਮਯੀ ਟੋ ਫੇ,
ਸਰਸੇ ਲੇਕਰ ਪਾਫ਼ ਤਫ ਫ਼ਯਾਰੀ ਝਮਨ ਟੁਮਯੀ ਟੋ ਫੇ.

ਸਾਹੇਲੀ—ਫ਼ਯਾਰੀ ਯਾਗ ਫੇ ਸਾਧ ਫੁਝਝ ਅਪਨੀ ਲੀ ਟੋ ਤਝਰੀਫ਼
ਫਿਯਯੇ ?

ਤਰਨੀਮ—ਝੁਝਮੇ, ਫਿਯਾ ਫੇਯਾ ਫਯ ਜੇ ਸਾਰੀ ਝਮਨ ਫਫੇਤੀ ਫੇ ਟੁਮ,
ਫੇਝਯਾਨੀ ਫਾ ਮੇਰੀ ਝਯਸੇ ਰੁਝਨ ਫਫੇਤੇ ਫੇ ਟੁਮ.

ਸਾਹੇਲੀ—ਅਝ ਸਰਫ਼ਰ ਝਮਨਯੀ ਯੋਫ ਗੁਲੇ ਯੇਯਾਰ ਫਯ,
ਭੁਸ ਪਰ ਗੁਲਯੁਲ ਫਯਨਰ ਜਨਸੇ ਨਿਸਾਰ ਫਯ.

ਸਾਹੇਲੀ—ਫਾਂ ਫਾਂ, ਫੰਝ ਗੁਲ ਫਾ ਫਿਸੀ ਯੁਲਯੁਲਫੀ ਫਾ ਫੰਝੇਯਨਰ ਫਯ,
„-ਯਫ਼ਾ ਫੁਲ ਫੋਤਾ ਫਯ ਵਫਾਂ ਯੁਲਯੁਲ ਫੋਝਤਾ ਫੁਘਾ ਝਾਤਾ ਫਯ
„-ਯਫ਼ਾ ਯੁਫਾ ਫੋਤਾ ਫਯ ਵਫਾਂ ਯਿਫ਼ਲੀ ਫੁਫੀ ਫੁਫ਼ ਝਾਤੀ ਫਯ
„-ਮਝਰ ਫ਼ਯਾਰੀ ਫੋਝ ਯੁਲਯੁਲ ਝਾਯ ਟੋ ਫਸੇ ਗੁਰਸੇਸੇ ਨ ਝਰਾਨਾ
„-ਯਫ਼ੇ ਝੁਮਫ਼ਰ ਝੁਮਫ਼ਰ ਫੇ ਪਾਸ ਯੁਲਾਨਾ
„-ਯਯ ਝਾ ਯਯੇ ਟੋ ਜਫ਼ਰ ਸ਼ਾਫੀ ਫੇ ਪੀਂਯਰੇਮੇਂ ਫ਼ਸਾਨਾ
„-ਯਯ ਫੰਝ ਯਯੇ ਟੋ ਰੋਯ ਨਯਰੇਫੀ ਫੁਰੀ ਝਲਾਨਾ

ਤਰਨੀਮ—ਫੇਯੋ ਲਫ ਝਯ ਫਮ ਝਯ ਯੋ ਫੇਯੋ-ਯਯਾਫ਼ ਝਤਾਧਗੀ. ਟੋ

પ્રધની કસમ ચે દેજે.

સહેલી-પયારી તુમ્હે અપની કદ નહીં હય.

પરી હો, શુસ્તરી હો, ફર હો મહવે તમાશા હો,
હઠા કર આપના દેખો તો હો મઅલુમ તુમ કયા હો.

તસ્નીમ-નિગોરીયોં કયા તુમ સબોંને મિલકર મુઝે છેડનેકી કસમ
ખાઈ હય.

સહેલી-પયારી શાદીકા જીક કરના કયા ઢોષ ખાલી હય ?

માના-આએ આએ શામ સુદર સંધ્યાં સુન ગુપ્ત્યાં
મંદરવા તોરા સાવરાં બાહિ ખરે મારીયાં
છેડત ક્યું સારીયાં
શરમ ન કર મદન મેહનીયાં—આએ
જાએ સખી ન સતાવો શખી અપ દુંગી મય મારી જાએ
દીલખર બરતર સુંદર મનહર જાન જાન પ્યારા
ચલરી જા જા જા નકર ઠોરી અપ
ચતર સુગર મચેલ મચલ ચંચલ ચપલ મત કટકર
એ.....હાં નીકુર સગરી—આએ

(જાના તસ્નીમકા મયેં સહેલીયોંકે, ઐર સહરીયાર
ઐર ફયજુકા બાગમે આના.)

ફયજુ-અજી બંદા નવાજ ધરસે ઘોડે ખરીદને નિકલે ઐર ચલ
કહાં ધંસ પરે. યહે બાગ જાનાના હય, મરહોકા આના મન
હય. અગર હમ બેદુમકે ચુહોંકા પોલિસકા બાગર બીલ્લા
દેખ પાયગા તો સિધા બડે ધર લે જાયગા.

સહરયાર-અએ તેરી તમિયત તો મુગીં કી તરહ બોદ કે અડે
દિયા કરતી હય, તુતો નાહક સર ફિરતા હય.

ફયજુ-અગર મેરી બાતોં સે આપકા સર ફિરતા હય તો યહે મુરજી
અપની કુંકરકુ બંદ કરતા હય.

સહેલીયાં-(અંદરસે) બાગો, બાગો, શેર આયા, શેર આયા

(તસનીમ અંદરસે દોડી હુધ આતી હય ઐર સહરયાર
કે હાથોંમે બેહોશ ગિરતી હય. સહરયાર ફયેર કરતા હય.)

શહુરયાર—મુજી શરદ હો મયા કયા મુલામ સા ચહેવા ખોડસે
જરદ હો મયા.

શહુરિયાર—કયુ ખે તું મ્હાં કયું આયા ?

ફયળુ—આપકા નાટક દેખનેકા,

શહુરયાર—ચલ નિકલ મ્હાં તેરી કોઈ જુરત નહીં હય

ફયળુ—સચ હય બાબા કબાબમેં હફીકી કયા જુરત હય

શહુરયાર—આખરે મુસાવર કી કલમ, શાયર કે ખિયાલ, કુદરતકો
કારીગરી ગયરતે હુસોપુરી.

ફયળુ—જનાબ આપકે હાથ થક ગયે હોંત્રે લાખયે મયેં લે હું

શહુરયાર—કમખખત તું શિર આયા ! જા ઐર ફોરન જા.

ફયળુ—જી ખમ્મ હય કિયાલા

શહુરયાર—જાગ જાગ અચ હસિના જાગ ઐર કુદરતકા
તમાશા દેખ

(તસનીમ દેા હોશ આતા હય)

તસનીમ—(સહેલીયોકો પુકારકે) અરે નરગિસ. સોસન, મુઘ તુમ
સખ કિધર હો !

શહુરયાર—ધલરાધયે નહીં, વોહ સખ મહીં હય શેરકે ડરસે કહીં
છુપ ગઈ હય,

તસનીમ—સાહિબ કયા શેરસે મેરી જાન આપને ખચાધ ?

શહુરયાર—ઈનસાનકી દોશીશ કિસ શુમારમેં હય ખચાનેવાલા જુલ-
જલાલ હય.

તસનીમ—મેરે ખચાનેમેં આપકો કોઈ જખ્મ તો નહીં આયા !

શહુરયાર—બાહરતો કોઈ જખ્મકા અસર નહીં, હોં કહી અંદર
ચરકા લગા હો તો ખખર નહીં.

ફયળુ—ધરક કી ઈંદર સલાકા પહેલા મીન શુર હો મયા.

તસનીમ—આપ કોલુ સાહિબ હયેં ?

શહુરયાર—મયેં એક મુસાફિર હું.

તસનીમ—મ્હાં કિસ ગરજસે તશરીફ લાયે હો ?

ફયળુ—એક ખીખી દુંડનેકા આવે હયે.

તસનીમ—મયેં સમજી સાયદ સ સ—સ—સ—

ફયજી—હાં હાં, સાદી સાદીકે તમેજમાર હવેં. મારાઅલાહ આપ
બડી સમજદાર હવેં. (સહેલીયાં આતી હય.)

સહેલી—યહે લો યહાં તો ઓર હી કુચ્છ હો રહા હય.

„ યહે સેર કે બાઇ સવાસેર કહા આન કુદે.

„ પયારી મહે કૌણુ સાહિબ હવેં ?

તસનીમ—કૌણુ—કહાં ?

સહેલી—વોહ જો બહુત ખુશ નજર આતે હવેં; હમેં વા તુન્હે
ખુદા જાણે કિસે દેખ કર મુસકરાતે હવેં.

તસનીમ—કહાં હય, કીધર હય, યહાં તો કોઈની નહીં

સહેલી—યું દેખો યું.

તસનીમ—યહે.

સહેલી—હાં બોલોના.

તસનીમ—યહે તો વોહ હય જોતોને જન બચાઇ—

તીસરી—વોહ હવેં, જ્યતો આપકો ઇનકા શુક્રીયા અદા કરના
આદિયે.

ફયજી—પિયારી શુક્રીયાહી તો અદા કર રહીથી.

સહેલી—તો કયા હમારી ખાનુકો અહેસાન ફરામોશ સમજતી હો !
શુક્રીયાબી અદા કિયા હોગા ઓર સાચ હી કોઈ બડા
બારી ઇનામબી દિયા હોગા,

સહેલી—હાં હાં પ્યારી કયા ઇનામ દિયા હમેંબી ખતાવ

„ —અજી વોહ બસ સમજ જાવ

સતનીમ—જાવ જાવ મુંઝે ન શરમાવ

સહેલી—અચ્છા અચ્છા ન શરમાવ. ન શરમાવ; બહુત દેર ફુલ
ચલો ધરકો આવ.

તસનીમ—હાં હાં ચલો—ચંદગી. (જના)

સહુરયાર—તસલીમ—

મુંઝતે બી મયેં ન પાયા આ કે વોહ ખુલ હડ મયા.

કૃષ્ણ—રહે ગયા ઉલ્લુ કા પક્ષા ઝોર જુલજુલ ઉઠ મમ હત તેમજી
યહે તે ફિર આ ગમ

તસનીમ—જનાબ મુઝે મુઆફ કિજીયે, મયેં જલદીમેં આંપકા
શુક્રિકા અદા કરના જુલ ગમ થી.

મહરયાર—લેકાન ખુદકે લિયે શુક્રિયા કે સાથ કહીં મુઝેજી ન
જુલ ભાધેમા.

તસનીમ—આપકી મહેરબાની કહીં જુલનેકે લાયક હય.
(સહેલીયાં આતી હય.)

સહેલી—અરે વાહ ફિર તુમ યહીં. આ ગમ.

„—અજ મિયાં તુમ્હારા કહીં ધર-વર હય કે નહીં.

કૃષ્ણ—ધર ક્યા અબ તો ઇન કીં કપ્ત જી યહીં બનેગી.

સહેલી—ક્યા યહાં ચંબુક પથ્થર હય જો બાર બાર તુમ્હે યહાં
ખીંચ લાતા હય.

„—બસ બસ જ્યાદા ન મચલો અબ ધરકો ચલો.

તરાનીમ—અય-અય—

સહેલી—ક્યા હુવા ?

તરાનીમ—પાઉમેં કાંટા ચુલ ગયા.

કૃષ્ણ—પાઉમેં કાંટા ચુલ ગયા યા દિલમેં બસુલા ઉતર મમા.

મહરયાર—અગર હુકમ હો તો મયેં કાંટા નિકાલું.

સહેલી—બેશક યહે કાંટા અપકીસે નિકલેગા.

„—બસ બસ અબ કાંટા વાંટા રહેને દો સીધી ધરકો ચલો—
બંદી યહે સબ દિલકી ધાતેં હય પોષ હુષ.
હાલ કહે દેતી હય દિલકા આંખ સરમાષ હુષ.

(સહેલીયોં વ તસનીમ કા જનાબ)

મહરયાર—મેરી ઉમ્મીદકી દુન્યામેં અધેરા હો ગયા.

કૃષ્ણ—બાધ મેરે યહાંસે ધર ચલો અબતો સવેરા હો મમા,

માના—હારે ગોરી ચાલો ન ઠારો અકેલી અલખેલી

દેખો બાલાસા જોખના લુટે ન કાઉ સાહેલી અલખેલી

સતીરી મય હારી મય હારી મય હારી

મોઢે ન સતાવો અય જાઓ
કાઢે રંગીલે રસીલેસે પ્યારી નેહાં લગાયા ખતાઓ
જાઓ અખન બોલુંગી તુમસે ગુધયાં રાર ન મચાવો
ગધ સખ જનન સખીયાં કરકે ધાત કાઢે છુપાત
મનકી ખાત, બેદ કહત હય મોહની અખીયાં-ચલો

બાપ પહેલા.

પરદા છટા.

મકાન ખયરસદલાહ.

ખયરસદલાહ-લાહોલવલાકુવત ! ફેશનેબલ જોરને તો મેરા દિવાલા
નિકાલ દિયા યારોં મયેં પુછતા હું ઓરત જાત રાતકો
બારા બારા બજે તક નાટક દેખનેમેં રહે કયા ઇસકા નામ
ફેશન હય ? ગયરોંકે સાથ મોટરમેં બયઠકર હયા ખાને ફે
જાય કયા ઇસકા નામ ફેશન હય ! હજારો રૂપીયે કપડોં
કે પીછે બરખાદ કરતા ઇસકા નામ ફેશન હય ?

(કપતાનકા આના)

કપતાન-સુનોજી ખયરસદલાહ, નવાબ કલુખા ન કી તરફસે હુકમ
આયા હય કે તુમ દો ચાંટે કે બાદ જાવનીમેં હાજર
હો જાના.

ખયરસદલાહ-બહુત અચ્છ, મગર આગકલ જરા.....

કપતાન-હાં મયે જાનતા હું કે આજ કલ તુમને એક ખુશ્નુરત
ઓરતસે શાદી કી હય, ઇસ લિયે ઘરસે નિકલના નહોં
આહતે.

ખયરસદલાહ-(ખુદસે) બેટા ખયરસદલાહ. ઇસ પુરાને ગુનાહગાર
કી નિયત બિગડી મઅલુમ હોતી હય.

(ડાલી આતી હય)

ડાલી-નોકર બડે બેઅદબ હય, એકદમ ગોલી માર દેતેકે કાબિલ હય

કપતાન-ખયરસદલાહ યહે કૌન હય ?

ખયરસદલાહ-અરરર-યહે કહાં આઇ ! હજાર મેરી બહન હય-

અરે મેરી બીબી હય.(ડાલીકા)અરે તુમ વહાં કયું આપ ?

ડાલી-યહે કોણુ સાહિબ હયે ?

ખયરસદલાહ-તુમ્હેં ઇસસે કયા કોઇ બી હય.

ડાલી-મયેં ચહાતી હું મુઝે ઇનસે ઇનદોડયુસ કરાવ.

ખયરસદલાહ-તો કયા મુઝે કોઇ મિલાવખાન સમઝી હે

ડાલી-અબી તુમ એટીકેટસે મહજ નાવાકીફ હે.

ખયરસદલાહ-અપની જોરકો દુસરેસે મિલાના ઇસકા નામ એટી-કેટ હય !

ડાલી-તો મયેં ખુદ ઇનસે મિલતી હું. જનાબ મયેં આપકા નામ પુછ સકતી હું ?

કપતાન-ખદેકો કપતાન દિલેરજંગ કહેતે હયેં,

ડાલી-મયેં આપકો દેખ કર ખહુત ખુશ હુઇ.

કપતાન-મયેં આપકો દેખકર ખહુત મસરર હુવા.

ખયરસદલાહ-અસ અબ મુઆમિલા ખીગડતા હય. હજુર આપ કુચ્છ નાશતા વાસતા તો ન કરેજે ?

કપતાન-બેગમ અયસી હસીન ઓર ખુશ અદા ઓરત મયેંને કબી નહી દેખી.

ખયરસદલાહ-અરે જાવ હજુર કે લિયે કુચ્છ શરખત વગયરાલાવ,

કપતાન-નહી, શરખત સે જ્યાદા મુઝે ઇનકી ખાતેં મીઠી મઅલુમ હોતી હય.

ખયરસદલાહ-ખાતેં મીઠી મઆલુમ હોતી હય તો ખાતેં કરો.

ડાલી-મયેં ઉમીદ કર સરતી હું કે આપ ફિર કબી તસરીફ લાયેજે.

ખયરસદલાહ-જનાબ મયેં વોહ કહના ચાહતા હું.

કપતાન-ચુપ રહો ખાળુ ખડે હો જાવ.

ખયરસદલાહ-લો હમારી જોર ઓર હમ હી ખાળુ ખડે હો જાયેં. મહેબી આજકલ કા ફેશન હય.

કપતાન-મયેં આપકી ઓરતકો જુરર.....

ખયરસદલાહ-અજ મયેં તુમ્હે.....

ડાલી—તો આદમી કે બિચમેં ખારખાર જોલના વહે કહાંક મ-
વદા હય !

ખયરસલાહ—ઇનકા જાને દે ફિર મયેં તુઝે કાયદા જતાતા હું.

કપતાન—અજ ચુંકે વકત ખડુત હો મયા હય હસ ભિયે મયેં જ્ય
દા નહીં ઈયર સકતા હું.

ખયરસલાહ—જનાજ વહે સલાહ તો આપકો મયેબી દે
સકતા હું.

કપતાન—મુતો ખયરસલાહ, દો ધડે કે બાદ કીલ કાટેસે લેજા હોકર
ખવનીમેં હાજર રહેના.

ખયરસલાહ—ખડુત અચ્છ

કપતાન—એગમ ખુદા હારીજ !

ડાલી—મહેરબાની.

(જના કપતાનકા)

ખયરસલાહ—દેખોજ મયેં તુમ્હે નોટીસ દેતા હું કે મુઝે તુમ્હારી
બાજ હરકતેં પસંદ નહીં હયેં.

ડાલી—વોટ આપ કર અબાકિંટ ! તુમ્હારી પસંદ નાપસંદ કી
પરવાહ કરતી હય. (ડાક્ટર મુહબ્બતખાંકા આતા)

ડાક્ટર—ગુડમોરનીંગ મેડમ,

ખયરસલાહ—અબે ગુડમોરનીંગ કે અચ્છે પહુંલે મીયાંકા સલામ
કરતે હયેં યા ખીખી કા !

ડાક્ટર—તો કયા તુમ ઇનકા શૌહર હો ?

ખયરસલાહ—નહીં તો કયા ઇનકા બાઈ હું !

ડાક્ટર—મુઆફ કિજીયે, મયેં તો આપકા મેમસાજકા ખટલર સમઝા.

ખયરસલાહ—એ પાઉં, અયસે ખટલર તેરે આપકા બી નસીબ હુને થે ?

ડાલી—ડાક્ટર સાહબ, વહે જરા અનપઢ આદમી હય, ઇનકે કહેનેકા
કુચ્છ ખ્યાલ ન કરના.

ખયરસલાહ—અરે તેરે પટે લીખે કી અયસી તયસી મેરે ઘરમેં
આકર મુઝેહી ખટલર જનાતા હય.

ડાલી—તો ઈસ્મે તુમ્હારા કયા જાતા હૈ.

ખયરસલાહ—તો કયા મંય તુમ્હારા ખટલર હું ?

ડાહી-ડીપર ખાધ ક્યું હોતે હો તુમ સમઝે નહીં.

ખયરસદલાહ-ક્યા નહીં સમઝે !

ડાહી-તુમહારી સુરત સે અયસા મઆલુમ હોતા હય.

ખયરસદલાહ-કે મમેં તુમહારા બટલર હું !

ડાહી-ડાક્ટર સાહેબ આપ કુચ્છ ખ્યાલ ન કરે. આપ મેરી તરફ દેખે.

ખયરસદલાહ-એ તો જખસે આયા હય આંખે ફાડફાડ કર તેરી હી તરફ દેખ રહ્યા હય; મગર ઇસ કબ્રસ્તાનકે ઠેકેદાર મેં કયું બુલાયા ?

ડાહી-તુમસે નહીં કહ્યા થા કે મેરા કુત્તા ખિમાર હય.

ખયરસદલાહ-તો ક્યા ઘરમેં ડાક્ટર નહીં થા જો ડાક્ટર બુલાયા ગયા.

ડાહી-ક્યા તુમ ડાક્ટરબી હો ?

ખયરસદલાહ-મયેં તો ખાનદાની ડાક્ટર હું, મરીજકી નખ્ખ દેખતેહી ઉરકે બાપ દાદા કા મરજ બતા દેતા હું.

ડાક્ટર-અચ્છ મિયાં ખાનદાની ડાક્ટર જરા એ તો બતાવ કે આઠમી પાગલ કયુ હો જાતે હયેં.

ખયરસદલાહ-અરે તુમ ઇતના બી નહીં જાનતે આઠમી હો હો થા હો પાંચકે ગઢેડ ! શેમ ! શેમ ! ! શેમ ! ! !

ડાહી-એ ગાલી ગુફતાર કયસા ?

ખયરસદલાહ-વહલાહ મખનજુ હો તો અયસા ખેરા અલત ટપ્પુ, હકીમ ખન્નાસકી કિતાબ અટકલ મિન્નાસ મતખુઅ મદરાસ કી.

ડાક્ટર-હ-હ, યયા કહ્યા હકીમ ખન્નાસ ઐર ઉસકી કિતાબ અટકલ મીન્નાસકા નામ તો મયેને આજહી સુના.

ખયરસદલાહ-કિતાબકા નામબી નહીં સુના ! જખનોં તુમ કોઈ ગટર કિલાસ ડાક્ટર હો.

ડાક્ટર-અચ્છ ક્યા કહેતા હય ?

ખયરસદલાહ-તુમને ક્યા પુછા ?

ડાક્ટર-મયેને યહ પુછા કે આઠમી પાગલ કયુ હો જાતે હયેં ?

अयरसहलाह—आदमी पागल युं हो जाते हयें ? उनके होशो क
वास जो जाते हयें.

डाक्टर—भगर भयें यही तो पुछता हूं ? उनके होशो कवास भुं
जो जाते हयें.

अयरसहलाह—भयें यही तो कहेता हूं ? नय आदमी पागल हो
जाते हयें.

डाक्टर—(पुछसे) समज गया. यहे डाकरी पाकटरी कुच्छ नही
जानता अरुण ओक जात और पुछता हूं ?

अयरसहलाह—पुछा.

डाक्टर—बला यहे तो बताव के आदमीका दिल कहां रहेता हय ?

अयरसहलाह—बिल्लीका दिल धीछरेमें, कंजुसका दिल पैसेमें,
पारसीओका दिल धमेण ठाठमें और हिंदुओका दिल
आधकाटमें.

डाक्टर—भयें यहे पुछता हूं के आदमीका दिल सीनेमें किस जगहा
रहेता हय ?

अयरसहलाह—दीवरके सामने और कलेजे के पीछे याने हाक इ
हनी पसली के नीचे.

डाक्टर—गलत ! आदमीका दिल सीनेमें जाये तरफ रहेता हय.

अयरसहलाह—अण वोह अगले जमानेमें रहा करता था. मगर
जय दारु करजनकी हुकुमतसे धमस गया तो जाये तर-
फसे निकल कर हहनी तरफका आ गया.

डाक्टर—अरुण मुझे वोह कुत्ता दिखाव ?

हली—यलिये डाक्टर साहिण, भयें अपना पयारा कुत्ता दिखातीहूं.

अयरसहलाह—भगर सुनोतो कुत्तेके लिये डाक्टर घरमें बुलाया जाता
हय और भयें जय भिमार होता हूं तो कुत्ता घरमें न-
ही आता हय !

हली—दीयर मुआइ करना, मुझे अपना कुत्ता तुमसे ज्यादा प्यारा
हय.
(होनोका जना)

अयरसहलाह—(पुछसे) येहोनी आजकलका रेशन हय. पुछा जल्ले प-
स कुत्तेवाली मदम से किस तरफ नियाह होगा अगर घर
वक्त वोह कमीशन ओजन्टका पय्या आता तो किसके क-
म्याही रिया जाता.
(ओजन्टका आना)

એજન્ડા-ગુડમોરનીંગ!

ખયરસદલાહ-હુ આર યુ ?

એજન્ડા-જનાબ આપને અભી તક હમારા કમીશન નહીં લેજા.

ખયરસદલાહ-અમે કમીશન કે બચ્ચે, તુમ લોગોં કે કોઇ દુસરા ધંદાહી નહીં મિલતા જો મહે ધંદા કરતે હો; શરીફ આદ-મીઓંક ગલેમેં અયસી દુન્યાહી ઉડી હુઇ ઔરતેં લાકર બાંધતે હો!

એજન્ડા-કયા કામ નિકલ ગયા તો ખાતેં બનાતે હો ! કમીશન દેના પડતા હય તો બહાને બતાતે હો ! લાવ લાવ હમારા ક-મીશન લાવ,

ખયરસદલાહ-(લાત મારકર) યહે લે તેરા કમીશન.

એજન્ડા-અરે યહે કશા નાંબયજ હરકત ?

ખયરસદલાહ-યહેભી આજકલકા ફેશન હય.

એજન્ડા-અરે યહે ફેશન તુમકો કિસને સિખાયા ?

ખયરસદલાહ-તેરી ફેશનએબલ જોરને.

એજન્ડા-કયા કહેતે હો મિયાં શુક કરો કે તુમહે અયસી ગુડ લેડી મિલ ગઇ. વસ્લાહ મુઝેતો તુમહારી ખુશનસીબી પર રસ્ક આતા હય.

ખયરસદલાહ-અચ્છ તુજે રસ્કે આતા હયે તો ચલબપની જોરએં ટા-સકર કરેં.

એજન્ડા-યાને ?

ખયરસદલાહ-યાને મેરી ફેશનેબલ જોર તુ લે જા. ઔર તેરી ખુદી જોર મુઝે દેજા.

એજન્ડા-તો કયા તુમકો જોરને નાંકા ચને ચખવાયા હય ?

ખયરસદલાહ-અરે બાઇ ઉસને નોકરોંકો ભી અયસા સિખારખા હય કે વોહભી મેરી નહીં સુનતે.

એજન્ડા-કહીં અયસા હો સકતા હય !

ખયરસદલાહ-મય તેરી ખાત્રી કરદુ, અચ્છ આ ઈધર ખડા રેહ. સયપુ, અરે બાઇ સયપુ—

સયપુ-કયા હય સાહબ. આરા દિન સયપુ-સયપુ—

ખયરસદલાહ-(એજન્ડાકો) કયું કમીશન લેતા હય ?

સયપુ-ખોલો સાહેબ કયા કહેતે હો, મુઝે કિલ્લે ખેલને જાના હય.

ખચરસલાહ—ચતકો મેમ સાહબ કહાં ગઈથી ?

ચયકુ—નાટક દેખને.

ખચરસલાહ—કિસકે સપ ?

ચયકુ—ડાકટર મુહમ્મતખાન સાથ

ખચરસલાહ—મગર મયે ને તો કબી હુકમ નહીં દિયા !

ચયકુ—તમહારી ઓર તુમહારે હુકમકી પરવાહ હી કૌન કરતા હય.

(ડાલી આતી હય.)

ડાલી—તૌકર બિજ કુલ બેઅદબ હયે. એકદમ ગોલી માર દેને
કાબિલ હયે. જખસે મયે ચિલ્લાતી હુ જવાબ નહીં દેતા

(ચયકુ દો મારતી હય)

ખચરસલાહ—(એજન્ટકો) લો મેમસાહેબ પુલ પાવરમેં હયે—

(ડાલીસે) જાને દો બેચારોકો કાહેકો મારતી હો—

ડાલી—ખચરદાર ! તુમ મેરી બાતોં મેં બીચમેં મત દબાવ દિયા
કરે—હાં ડાકટર તુમને મેરે કુ-તોકો તપાસા !

ડાકટર—હાં ઉસકો જરા સર્દી હો ગઈ હય.

ડાલી—તો ફિર કયા કરના સાહિયે ?

ડાકટર—એફિક રહિયે. મયે ને પ્રિસક્રિપશન લિખ દિયા હય ઉસકો
દિનમેં ત્રીન મરતબા પિલાઈયે.

ડાલી—ઓર ખાનેકો ?

ડાકટર—કુચ્છ નહીં સિરફ પાચ છે બકરી કે બેજે, સાત આંઠ અટે
દસ બારા મુરગી કા શોરબા, અમસી હલકી ખુરાક દેના.

ડાલી—ઓર પીનેકો ?

ડાકટર—હરએક ખાનેકે પહેલે એક્સદા નંબર વન કા એક એક પેચ.

ખચરસલાહ—બઈ વાહ, મિયાંકા તો બેવરેકા વાંધા ઓર કુ-તોકો એ-
ક્સદા નંબર વન. અગર ખુદા મુઝે કુત્તાહી પયદા કરતા તો
કયા અચ્છ થા, મેમ સાહિબકી ગોંદમેં બચકર નંબર
વન કા પેચ તો ઉગતા !

ડાકટર—એચ્છ મુઝે ઇન્જનત દિજીયે.

ડાલી—ડાકટર સાહિબ મયે બી આપકે સાથ ચલતી હુ, જરા મુઝે
લેડીઝ હમખાના તક છોડ દેના,

ડાકટર—ખુશીસે

(દાનોકા જાના)

એજ-૨-અરે રહે દુસરા શાહિબ કહાં ચસા?

સયદુ-ખીકવાઈટ યુ ફુલ !

ખયરસલાહ-જા બધ જા મયેં અપની જોર તુએ મુફત દેતા હું.

એજ-૨-અરે બાહ તુ અપની પીરા મેરે પીછે કહાં લગાતા હય.

ખયરસલાહ-અમે અયસા વકત ફિર નહીં આયગા. અગર તેરે પાસ પૈસા નહી હય તો લે વિકટોરિયાકા ભાડાબી મયેં દેતા હું.

એજ-૨-અયસી ખીવી પર સો જુતે ઝોર અયસે મિયાં પર લાખ લખનત.

ખયરસલાહ-મયેં કયા : જાણુતાયા કે ડાક્ટર કાપરખરાસકી લડકી અયસી હોગી, જાનતા તો કહું ઝક મારતા !

ગાના

દેખો યારો કયા ઝક મરા ખીખી અયસી લાએ
કે જસને આ તેહી મેરા દીવાલા પુકા હાએ હાએ
યારોંકે સાથ હોટલમે ચંપીનકી ખોતલ ખુલવાએ
ઝોર યહાં તો મીસ્ટર ખયરસલાહકા ડબ્બા ગુલ હોખાએ
મીલે જસકો જોર અયસી વોહ બહાર દેખે કયસી
લા અનત બેજો યારો અયસી જોરકી અયસી તયસી
કાઇ આવે સાયકલ લેકર ઝોર કાઇ લાવે મોટરકાર
મીયાં તો ધરકી ખાએ હવા, ઝોર ખીખી જાએ બહાર
ગયરોકી દેકરહાય બગલમે શીરતી હય ખાબર
અયસી ફેશનએબલ ઝોરતપર હો ખુદાહી માર-મીલે
લટકે વોહરાતોંકા નાટક ફટકમે હલજુલુલ
મીયાં રોકે તો ખીખી કહેતી હય ખી કવાઈટ યુ ફુલ
દેખો યારો હા તુમજી ન કરના કાઇ અયસી જુલ
ધરના તુમહારાબી ચેહ કર દેવેગી ડબ્બા ગુલ.

બાબ પહેલા.

પરદા શાતવા.

તોશીક કા મિલા

તાહુરા-ઓ ખુદા, ઓ ખુદા, રહે ખોદનાક આવાજે કયસી આ રહી
હય. સાયદ જંગ ઝિક ગઇ. અફસોસ મુકકી ઝોરતોં મા

તમ કરો ક્યું કે આજ તુમ્હારી સેંકડો બહન બેવા ઐર બચ્ચે યતીમ હો જાયેંગે. બચ્ચોં ગિરયાઓગ્તરી કરો. લોગો સિયાહ લિખાસ પ્રહેનો. આજ તુમ્હારે હજારો ભાઈ તુમસે હમેશાકે લિયે જુદા હો જાયેંગે.

શબ્દ.

હજાર જાન ઐર હજાર તન ઇસ સિતમમેં આકર તપ્પાહ હોંગે, જો ધર થે કલ તક કે જગમગાતે બોહ કોઈ દમમેં બેચિરાગ હોંગે
તોફીક—પ્યારી બીવી.

તાહેરા—કાણુ તોફીક ! વાય બેઇજજતી. બસ દુર ખરે રહો.

તોફીક—તાહેરા તુમ મુઝે ગુસ્સેસે દેખ રહી હો.

તાહેરા—નહીં મયેં તુમ્હે હિકરત ઐર નફરતસે દેખ રહી હું.

તોફીક—લેકીન સખખ ?

તાહેરા—તુમ જુજદિલ હો, મરદ હોકર દુન્યાકો ઘોડા દેરહે હો,

કયા જંગ ફતહ હો ગઈ ! ફતેહ તુમ્હારી ગુલામ બન ગઈ !

તોફીક—અફસોસ ! સિવાયે હાર ઐર શિકસ્ત કે અબ હમારે ન સીખોં મેં ઐર કયા હય, તમામ ફોજ બેજબાન લેડોંકી તરહ વફાદારીકી કુરબાનગાહમેં હલાલ હો ગઈ.

તાહેરા—તો તુમ જસકો સખસે પહેલે મરજના થા કયસે જંદા રહે ! કયા શિકસ્ત ખા કર મયદાને જંગસે ભાગ કર મેરે પાસ કિસમતકી ફરયાદ લાયે હો, યા માતસે મુકાબલા કર-ને કે બદલે માતકે સામનેસે ભાગ કર મેરી ગાદમેં છુપને કે લિયે આયે હો !

તોફીક—યા જુદા મંચ ઇસકો કયા જવાબ દું ! પ્યારી બીવી મંચ ઇસ લિયે આયા હું કે મરનેસે પહેલે તેરી આખરી વફાદારી આજમાઉં. મયેં ઇસ લિયે આહા હું કે મરનેસે પહેલે તુઝંકાં ઐર તેરે દિલકો કતલ કરું.

તાહેરા—કયા માલિક અપની લોંડીકો આજમાતા હય, શોહર અપની બીવીકો કતલ કરના ચાહતા હય, તો લોં સર હાજર હય. ખુશીસે શોકસે ગરદન હડાદો, વફાદારી આજમાં ચુકે અબ ફરમાંબરદારી બી આજમાલો—

તુમ્હારીથી મહેલે, તુમ્હારી હું અબબી

જાપાન દુકરે કર દેના કરે જો ઉશ્ભી
ચલો હો, ખડો, મેરે માલિક ! મુખારિક હય વોહ
ઔરત જો અપને ખાવિંદ કે કદમો પર કુરખાન હો જાય.

તોફીક—સીખો અય દુન્યા કી ઔરતો ! ખાવંદકા હુકમ કિસ તરહ
કરજ હય ઔરતપર, વોહ ઇસ ઔરતસે સીખો. તાહેરા
મયેં તુજે કતલ કરંગા ઔર જરર કતલ કરંગા મગર હાથસે
નહીં એક ખાતસે.

તાહેરા—વોહ કયસી ખોદનાક ખાત હય ?

તોફીક—સુનો ઔર અચ્છી તરહ સુનો. જીસ બચ્ચેકો હમને આકે
બરસ તક કલેજેમેં રખકર પાલા ઔર આંખોસે લગાયા
આજ ઉશ્કી કુરખાની કા દિન આયા,

તાહેરા—યાને ?

તોફીક—યાને સુહેલકો વફાદાર હુશશામ કે સાથ લગા દો, ઉસકે એ-
વજમેં દિલ પથ્થર કરકે જલમ તુગરલ કી શમશીર પર
અપને લખ્તે જીગરકો ભેંટ ચલાદો.

તાહેરા—હાય ! તુમ બાપ હોકર કયા ફરમાતે હો ? મયેં માં હોકર
યહે કામ કિસ તરહ કર સકતી હું ! મેરે માલિક, મેરે
શૌહર મુજે મુઆફ કરો.

તોફીક—અગર બેટેકી મહોબ્બત માલિકસે બેવફાઈ સીખાતી હય,
દુન્યાદી ખુશીકે લિયે આકિબતકા ગુનાહગાર બનાતી હય,
ઈસ્કો જલાદો. તાહેરા તાહેરા. પુજે ખોદનાક અંતમકા
ખ્યાલ હય; જખ નક જલિમ તુગરલકો યહે યકીન ન હો
જાયે કે દુસ્મન જીયા હો ગયા તખ તક સુલેહ કહીં છિપે
મગર જલીમકી તલવારસે ખચ જાના મુહાલ હય.

તાહેરા—મયેં માનતી હું મગર મામતા નહીં માનતી; મયેં રાજી હું
મગર મહોબ્બત રાજી નહીં હોતી.

શાએર—ઈસ દિલકો, મામતાકો, તખમતકો કયા કરે,
કમખખત માં ખતાવ મહોબ્બતકો કયા કરે !

તોફીક—અયસી મામતાકો પુંક સે, આગ લગા સે—

મેરે હર રએપે જીસકે લાખ લાખ અહેસાન હમ,
લાખ બેટેબી હોં તે હન્કે જહાન પર કુરખાન હય.

તાહેરા—ખચર તુમહારી ઐર ખુદાકી યહી મરજી હય તો મય દિલ કડા કરેકે અપને જગરેકો અપને સામને જખહ કરનેકો ત-
તખ્યાર હું.

ભોંક દુગી ખંજર ઉસ માઅસુમ કે હલકુમમે
ઐર સમજુગી યહી લિખા થા ખસ મકસુમમે

તોફીક—આફરીન—અય વફાદાર ઐરત આફરીન ! અય મયેં જ-
ગમેં ખુશી ઐર રાહતકી મૌત મરંગા; ઐર કયામતકે દિન
ગરર આર ઇન્જતસે હુગા—

ફઆઝ—હશરમેં જખંકે હિસાબેકે લિયે જંદા હેં—
થું ન કરના કે વફાદારોસેં સરમીન્દા હેં,
જખ તલક હોશ રહે, જરમ રહે, જનન રહે—
કૌલકા પાસ રહે—શરમ રહે—ધ્યાન રહે.

તાહેરા—મેરે માલિક કૌલ જનનકે સાથ હય.

તોફીક—મેરી ઇન્જત સલામ; યહે આખરી મુલાકાત હય.

(જનના તોફીકકા)

તાહેરા—હાય મેરે સીનેમે ધરેં માર માર કર કૌન રો રહા હય !
અય વફાદારી દુર હો, નિકલ જા; અય બેરહમી અલગ
હો જા. અય બેટેકી મહોખ્યત મુકે ખુદા ઐર શોહરસે
બેઠમાન ખનાના ચાહતી હય ! નદીં નદીં મયેં બેટેકે ખુ
નસે વફાદારીકી કિતાબમેં દસ્તેખત કરંગી. અય ઐરત કે
દિલ હીમ્મત પકડ, અય બેરહમી તુ ધરેકે દરવાજે પર
પહેરા દે તાકે ખોદ ઐર ડર છુસને ન પાયે. જો રાત તુ
દતની અધેરી હોકે મેરે હાયકા કામ મેરી આંખેં દેખને
ન પાય.

(દુશામકા આના)

દુશામ—હજુર-હજુર, બચ્ચોંકી હિજાજત કીજયે; કિલેકા મગરેખી
દરવાજા બી ફતહ હો ગયા.

તાહેરા—દુશામ—દુશામ, વફાદારી દિખાવ—શુદ્ધિકો લેકર ચોર
દરવાજેસે ભાગ જાવ. મયેં ઇસકે એવજમેં અપને લખ્તે
જગરેકો કુરખાન કર દુગી.

દુશામ—મગર યહે કાવ કયું કર ચલેગા? દુશમન પહચાન નલેગા ?

તાહેરા—નહીં સુહેલ ઐર રશીદકી ઉરમમેં ચોરાસા ફકે હવ આર
ચુકે શહેનશાહ બહોત કમસીનીમેં હમારે સુખત કીયા ગયા
થા ઇસ લિયે કોઇ તમીજ નહીં કર સકેગા, કીસીકા વ-
હમબી ન ગુજરેગા. (સુહેલકા આના)

સુહેલ—અમ્મીજનન સુઝે કહાં ભેજતી હો ?

તાહેરા—વહાં જહાં દુશ્મનસે એમાન હો.

સુહેલ—નહીં નહીં મંચ કહીં ન જાઉંગા, કયા તુમહારે દિલસે મે
રી મ્હેજાબત જાતી રહી !

તાહેરા—હાય મંચ ઇસે કિસ તરાહ ખતાઉં. કયા દિલ ચીર કર
દિખાઉ ! સુહેલ ભાગ ભાગ ઇસ કસાબખાનેસે નિકલ જા-
દોજખકા કુત્તા છુરી લિયે હુએ તુઝે ભોંકને આ રહા હવ.

સુહેલ—નહીં નહીં મયેં ન જાઉંગા—

તાહેરા—સુહેલ ખુદા હાફિજ—

(દુરશામ સુહેલકો ઉઠા લે જાતા હવ. તાહેરા)

બેહોશ હોકર ગીરતી હવ. રશીદ આતા હૈ)

રશીદ—અમ્મીજનન—અમ્મીજનન ? યા અસ્લાહ અમ્મીકા કયા હો
ગયા ? અમ્મી પ્યારી અમ્મી—

તાહેરા—કૈન ? રશીદ મેરા લાલ-બેટા—મગર કમખખત દુર હો. તુ
મેરા બેટા નહીં હવ.

રશીદ—અમ્મી તુમ કયા કહે રહી હો—મયેં તુમહારા બેટા હું.

તાહેરા—હાં હાં તું મેરા બેટા હવ. મેરા રશીદ હવ. આ મેરી જાદ-
મેં આ, તુ મેરે ઘરકા ઉજાલા હવ. આ મેરે બચ્ચે મં-
ચને તુઝે બડી મહેનતસે પાલા હવ. મગર બચ્ચા કિસકા !
બચ્ચા કયસા ! બચ્ચા શયતાન બનકર સેરે ઇમાનકા ઠગને
આયા હવ ! જાજા તુઝે કિસને ખુલાયા હવ ? મેરા કોઇ
બચ્ચા નહીં. મયેં કભી મા નહીં બની. મેરી અંધેરી
દુન્યા મેં કોઇ ચિરાગ પવદા નહીં હવા.

રશીદ—અમ્મી ! અમ્મી ! તુમ દિવાની હો ગઇ હો ?

તાહેરા—હાં, હાં, મયેં દિવાની હો ગઇ હું—ખુની હો ગઇ હું—ઝક-
નબી હો ગઇ હું.

(અંદર દોડ જાતી હવ ઓર બેહોશી કી શીશી લાતી હવ)

તાહેરા—રશીદ ધવર આ.

રશીદ—યે ક્યા હય ?

તાહેરા—ખેલોશી કી દવા.

રશીદ—કયું ?

તાહેરા—તકિ તુઝે મરતે વકત તકલીફ ન હો

રશીદ—નહીં અયસા ન કહો

તાહેરા—અમે કમખખત તુઝે સુધના હોગા—તુઝે મરના હોગા.

રશીદ—આહ ! રહમ ! ! રહમ ! ! ! (શીશી સુધાતી હય)

તાહેરા—સો ગયા, ખામુશ હો ગયા, જાન રાહતકી દુન્યામેં જા
ખિલિસ્તમેં ખેલના; હુરોંસે દિવ જહેલાના, વહાં તેરે ખુશર
ગોં કી પાક રહેં મિલને આયેં તો ઉનસે મેરી મુસીબત
ખયાન કરના. અય મેરી માઓં—મેરી તરફ નફરતસે નગર
ન ઉઠાવ, અગર મેરી મજબુરી જાતતી હો તો ખહુત નહીં
ફકત દોહી આંસુ રહમકે ખહાઓ, હાય ! યે મંયને ક્યા
ક્રિયા ? ખેટા ! ખેટા રશીદ ક્યા છતતી જલદી અપની માં
સે ખફા હો ગયે—હમેશા કે લિયે સો ગયે ! ખોસો ફકત
એક ખાર ખોલો—

ખફા માં સે નહો, ગર હો ગયે ખેજર જીનેસે,
ઉઠો—આવ મેરે ખ્યારે જરા લગ જાવ સીનેસે.

(કિલેકી દિવાર ગીરતી હય)

યા ખુદા યે ખોફનાક ધમાકા ઓર યક—ય—યક દિવારમેં
દરવાજા કયસા હો ગયા ? અફસોસ ! દુશ્મન આ પહુંચ્યા

તુગરલ—ફતેહ—કામયાબી ! કામયાબી ! યહી હય ગંજે મુરાદ, યહી
યય ખાનને કામગારી.

તાહેરા—જમીનકા ખોઝા તું કૌન હય ?

તુગરલ—કૌન હું ! તુગરલ, અહાદર, સિપાહી, ફતેહ, જહાંકી ધખત.

તાહેરા—નહીં જહાંકી જલ્લત, નેકી ઓર ધમાનકા દુશ્મન.

તુગરલ—અગર સુહેલ કો નહિ દિયા તો ઇસસે જયાદે તેરે દુશ્મન
ખન જાઉંગા,

તાહેરા—અરે તુ ક્યા અગર તમામ દુન્યા કે શયતાન મિલકર આવેં
તો સુહેલ કો ન લે જાને પાયા

તુગરલ—ખદખત યે ખાત ! સફર ધવર આવ કોડે લગાવ.

તાહેરા—અરે કાઢે કય; તુ મૌતકે શિકજેમે ખિચવા દે-સર
તનસે ઉગ દે,

જલા દે, મિટા દે, સગ દે, ગલા દે,
તેરે પાસ છતની હય તાકત દિખા દે;
ન હોગા, ન હોગા, ન હોગા, ન હોગા.
ચહે મેરી જ્યાન તુઝકા ઉસકા પતા દે.

તુગરલ—માત મુઝસે જ્યાદા બે રહમ નહીં હય સફદર બદો. સફદર
તું ખગ હય ? કયા મેરા હુકમ નહીં સુનતા ?

સફદર—હુજુર મુઝે શરાફત આપકા હુકમ સુનતેસે મને કરતી હય.

તુગરલ—બોદે નામદ બુઝદિલી દિખાતા હય !

સફદર—મુઆફ કીજયે, બુઝદિલિ વોહ હય જે મદ્દ હોકર એક કમ-
ઝોર ઝોરત પર હાથ ઉઠાતા હય.

તુગરલ—જલીલ ! દગાખાજ !! નમકહરામ !!

સફદર—ઠયરીયે મયે નમકહરામ નહીં હું, મયેને હમેશા આપકે પ-
સીનેપર ખુન બહાવા હય. ઇસ જગમે અપને દો નૌજવાન
બેટોંકા કતલ કરાયા હય. મગર મજબુર હું કે ખુદને ચહે હાથ
ઝોરતકે લિયે નહીં મદ્દકે લિયે બનાયા હય.

તુગરલ—તો કયા તુ મેરા હુકમ ન બજા લાયગા ?

સફદર—જે શરીફ ઝોર બહાદર હય વોહ મર જાયગા; મગર મરતી
હુધ ઝોરત પર કબી હાથ ન ઉઠાયગા.

(તુગરલ ફયેર કરતા હય સફદર મરતા
હય તોફીકકા સિપાહી લાતે હયે.)

સફદર—ઓ ખુદા.

તુગરલ—ઝાન મેરા શિકાર !

તાહેરા—મેરે ગરીબ શોહર,

તોફીક—મુસીબતોં કે તુજાન તકલીફોંકી આંધીયાં, આફતોં કે રેસે,
ફકત છતેજ કે હયેં ઝમેલે, જમીન પર આસમાન ચક્રીકે
પાટકી તરાહ જ રહી હય, બચ પન ઝોર જવાની પીસ ચુકા
બખ ખુદા પેકી આરી હય.

શઝેર.

હેય દુન્યા હય ચહે, ઉક્યાકી તલબગારીમે,

આખરી સાંસબી નિકલે તો વફાદારીમે.

તુગરજ—જલ્દી, બાગી મુજરસીમ ગદારી ! શું હલ્લતોખારી ઓર ફિરબી ન ગાઇ વધાદારી ?

તોફીક—વધાદારી સમ્યા દીન હય પાક ઇમાન હય વધાદારી પર ખાલ ખચ્ચે, ખીવી સખ કુછ કુરખાન હય.

રખાઈ—મત સમજ દિલસે મેરે જલ્દરે દગા નિકલેગા,
ચીર ઓર દેખ શરકતસે ભરા નિકલેગા,
મરતે મરતે બી દગાખાજ મેરે હોઝસે.
યા ખુદા નિકલેગા યા હર્ફે વધા નિકલેગા.

તુગરજ—નજીસ બુદ્દે જખાન ખંદ કરે છંદગી ઓર સુલેલ દોનોમેં જો ચીજ જ્યાદા પીયારી હો અપને લિખે પસંદ કર.

તોફીક—ખુતી કુત્તે હમ છંદગી દેંગે મગર ખારે સુલેલકો કબી ન દેંગે.

તુગરજ—ક્યા તું મૌતસે મિલકુલ નહિ કરના હય ?

તોફીક—સિપાહી મૌત કે સાથ રોજ ખેલ કરતા હય ?

તુગરજ—તો હો મૌત શું તેરા શિકાર હય (ખંજર મારતા હય)

તોફીક—ઓ ખુદા—હક અદા (મરતા હય)

તાહેરા—હાય ! કમખખત જલ્દીમ ! તુને ક્યા કિયા ? ઓ ખુદા તુ અપની ખુદાઈ છોડ કરે ક્યાં ચલા ગયા.

શબ્દ.

ગફલતકી નીંદમેં ક્યા અપબી તુ સો રહા હય !

ક્યા દેખતા નહીં હય ક્યા જુદમ હો રહા હય !

તુગરજ—ચુપ નાખકાર ખુદાકો નહીં મૌતકો ખુદાર. અગર સહેલ દો ન દિયા તો તુજેભી તેરે ખુનમેં નહેલાઉંગા દુન્યા ઉલટા દુંગા તમામ ઘરમેં આગ લગા દુંગા, કહીંસે બી સુલેલકો દુંદ કે લાઉંગા; ઓર ઉસકે ખુનમેં તલવારકી પિયાસ બુઝાઉંગા

તાહેરા—યા ખુદા.

શબ્દ.

તાજે સરતો ગિર પગ, અગ જોદભી ખાલી કર.

અપને હાથોસે મયેં અપને ઘરકી પામાલી કર !

તુગરજ—ખોલ ઓ મૌતકે તવાલે ખોલ ! મેરે ખંજરકો ચારંગ, મેરે તીરકો હુદ્દ. મેરે નેજેકો નશાના ક્યાં હય ?

તાહેરા—જા ખુની કુતે વોહ તેરી ખુચક પડી હય. ખા લે માર ડા-
લ, નોચ લે, સર તનસે ઉતાર દે. અય મુનધમ હાકી
કયા તુ સો ગયા ? કાયા કાતુને કુદરત મનસુખ હોગયા !—

શબ્દર.

ગુસ્સે કી આગુસે ઉઠે તન મન જલાદે ધસકા
કહરો ગજબ સે અપને સખ જોર ઢાદે ધસકા.

(તુગરલ રશીદ કો ઉઠા લાતા હય)

તુગરલ—યહે હયે મેરે દરખ્તે શુબ્બઅત કા સમર

(ખંજર ભોંક દેતા હય)

તાહેરા—ઓ ખુદા ! ઓ ખુદા ! રહે ખુદિશાં મંજર કિન આંખોસે
દેખા જાયગા. કયા તમામ દુન્યાકી મુસિબત એક હમારેહી
વાસ્તે હય !

મેરા ધર હય કે જલીમ કરખલા હય.

યહીં છોતી જો નાજુલ હર ખલા હય.

(ડરાપ)

ખાખ દુસરા

પરદા પહેલા.

જંગલ.

ગાના

અખ મીલ જવો ઓ ખોને વાલે

ચક ચક હારે જન જનમે દુ'ડકર ભટકે હમ નદદી નાલે.

છાન શીરે સગર ડગર ડગર હમ ભટકે

ખાએ હય સઓ ઝટકે

હમદમ હય ખંદ સખમીલ ધર સટકે ઓ ખોને વાલે

સિપાહી—મિલ જા, ભાઈ સુહેલ મિલજા, યાર તુને તો હયરાન
કર દિયા.

શબ્દર

દરખદર ફિરતે હયે હમ પયરોમે ખાલે પડ ગયે,

ધુપમે જલ જલ કે સખકે એહરે કાલે પડ ગયે.

-હાં અખ બનાવ સોચકે કિસ સિમ્ત હમ બહે

બાંધે કિધરકી સીધ કિધર કો કદમ બહે

„ -રહે રાસ્તા ચાર એ મુશ્કીલ ગુજાર હય !

દુસરા—ઝોર યુ બહે—

„ -જખ સખ તરફ ખતર હય ફિર અખ કીધર ચલે ?

„ -મેરી તો રહે સલાહ હય કે ખસ અપને ધર ચલે.

„ -તો રહે તો લાટ ચલને કો તૈયાર હો ગયા,
ક્યા જીંદગી સે અપની તું ખેજાર હો ગયા, !

શમશાકી સખ્તીઓંકી ક્યા તુજે ખખર નહી,
પીછે હટે કદમ તો સમજ લે કે સર નહીં,

સિપાઈ—અરે બાઈ સુહેલકો અખ તક ન પાયા તો અખ ક્યા. પા-
યેંગે; મુશ્કતમેં કિસી શેર બેડયે કા નિવાલા હો જાયેંગે.

„ -તુતો ખુશદિલ મખતુમ હોતા હય.

„ -ઝોર તુમ ક્યા રસ્તમકે સગે હોતે હો ?

„ -ખેશક હમ ખાનદાની બહાદર હયેં.

„ -શયદ ફિરદોસીને શાહનામામેં તુમહારેહી ખાપ દોહોકા જીક
ક્રિયા હય !

„ -અરે તુમ સુહેલકો હુંડને નિકલે હો યા ગુલખપ કરને કો !

„ -તો ખસ મવારી આગે બદાવ

„ -ટટુ કો એક લગાવ

સખ સિપાઈ કખતક ભટકેંગે અય યાર !

ખાખ દુસરા.

પરદા દુસ

શાહી મહલ.

રામસા—ખાગીએ કા એક આજીમુશાન ગીરેહ સુહેલકી તરફકા બહા-
ના કરકે અનકરીખ માખદૌલત કે મુલક પર હુંમલા કરના
આહતા હય, ઇસે લિયે મયેં તુમસે ઝોર કતલુસે મશવરા
કરના આહતી હું. તુમ દોનો ઠીક વકત પર પહુંચકર અ-
પને મુહસીનકો કોઇ ખેહતરીન રાયે દોગો.

કહુરમાન—અય મલકયે આલમ ઇસ ઝુટી ઝોર દગાખાજ દુન્યા મેં
ખાપ બેટેકો, બહન બાઇકા, જોડે ખાવંદકા ગલા કાટ કર

साह होना चाहती हूँ, अगर मैं वक्षस्त्र होनेवा बाअदा करं तो किसी यकीन हो ! लेकिन मैंने कौन हूँ और क्या हूँ, अपने मुहसिन के लिये क्या करना चाहता हूँ वोह आपका चंद रोज़ याद मयाबुम होगा.

शमशा—मैंने उस रोज़ का धन्तेकर कइगी (कहरमानका जना)

शमशा—मैंने जग्य यह जयाज करती हूँ के जयाज ताहिराने तु-
गरल की आंखों में जाके जेह कर किस तरह सुहेल के
जया जिया तो मेरे जेशके मेरा पुन जोजने लगता हूँ.

कतल—मेडिक रहो. सुहेल जग्य चंदरोजसे जयाज नही ज सकता
उसकी गीरफ्तारी के लिये काही जदोयस्त कर दिया गया हूँ

शमशा—अगर उसका आत्मा हो जग्य तो फिर तुम हम धंस हू-
न्यामें जजुगी जयश कर सकते हों.

कतल—मेशक ! (दोनोका जना और कहरमानका जाना)

कहरमान—जुनी गासज मजाइन हुन्तो ! क्या मजसे हस्ते हुवे ज
रहे हो क्या तुम हमेशा धंसी तरह हस्ते रहोगे ! धंसी
तरह जशियां मनाते रहोगे ! नहीं हरगीज नहीं. तु-
म्हारी जशी गमसे; तुम्हारी धंसी मातमसे, और जे
तुमने अपने रहने के लिये जिह्मिस्त जना रणी हूँ, ह-
मेशा के लिये जहन्तमसे न जदवाडिं तो कहरमान नहीं
कहर जनकर न जपटा, गज्ज होकर न जपटा तो कहरमा
नहीं. जागियों का जेक हिरसा मेरी काशियों से जुरी
हूँ जग्य दूसरे हिरसे मे जी मेरे जलकारने धन्तेकाम का
जंजर जमकेगा तुमने मेरे होस्त तोहीक पर, उसके म-
जसुम जज्ये और जीवी पर जे सिनम जुनरे हों
मुझे जज्यी तरह याद हों जग्य गज्जत में हंसे हुवे
जुमराहो तुम यह समजते हो के जंतरज कहरमान इकत
जोहदे और तनज्याह के लिये तुम्हारा साथ दे रहा हूँ
में किस लिये तुम्हारा शरीक जल हूँ और क्या करना
चाहता हूँ ? मोकय पाकर जे जुहम मेरे होस्त तोहीक
और माजसुम सुहेल पर किये हैं उनका धन्तेकामजु.

जुसददस.

तुम किसीके राहत तो मैंने तुझने जला हूँ,

તુમ ખિરમને ઈશિરત હો તો મયેં ખરકે કળા હું.
 તુમ અયશકા દુન્યા હો તો મયેં ઉસમેં વખા હું.
 તુમ હિરસ કી જન્નત તો મયેં દોજખાકી હવા હું.
 હાં દેખના તુમ પાતો હો યા ફતેહ વ જર મયેં.
 અખ બિયમેં કિસમત હય, ઉધર તુમ હો ઇધર મયેં.

બાબ દુસરા.

પરદા તીસરા.

મહુલ તસનીમ.

માશાઅલ્લાહ—ઉધર મંચ પહેલે જાડેંગા.

ખયરસલ્લાહ—નાહીં પહેલે મંચ જાડેંગા.

માશાઅલ્લાહ—યે દેખ પહેલે મંચ આયા.

ખયરસલ્લાહ—નાહીં પહેલે મંચ આયા.

માશાઅલ્લાહ—અખે મુગ ચોંચ સંભાલ.

ખયરસલ્લાહ—જા અન્ડે બેચ ચોર પેટ પાત.

માશાઅલ્લાહ—તો ક્યા તુ લડને પર આમાદા હય ?

ખયરસલ્લાહ—બેશક અગર તેરા ઇરાદા હય.

માશાઅલ્લાહ—સલા હોક ખમ.

ખયરસલ્લાહ—યસ દોસ્ત યસ, હમ દોનોં જેનટલમેન હય ચોર
 દોનોં જેનટલમેનોંકા આપસમેં બોકસીંગ કરના ક્યા અ
 ચી ખાત હય !

માશાઅલ્લાહ—ખિલકુલ ફેશન કે ખિલાફ હય. મગર તુમ યે
 તો ખતાય કે હાં કાઈ મુન્હેરી ઉલ્લુ ફાંસને કે લિયે
 આયે હો ?

ખયરસલ્લાહ—દેખો મીયા માશાઅલ્લાહ, આજ તસનીમકી સાલ
 ગિરાહ હય, ઇસ લિયે મંચ અપને આકા તુગરલ બેગકી
 તરફસે યે મોતીઓંકા હાર નમરાના લાયા હું.

માશાઅલ્લાહ—શુનો મંચલી ઇસી લિયે આયા હું ચોર યે પુલો
 કા હાર તુહકા નામદાર શહરીયાર કી તરફસે લાયા હું.

ખયરસલ્લાહ—અરે જા જા શહરીયાર કે તહેફે પર તસનીમ નજ
 રલી ન ગલેંગી.

માશાઅલ્લાહ—ઓર તુગરલ કે નામકા કુતાબી ન પાલેગી.

ખયરસલ્લાહ—કયું ?

માશાઅલ્લાહ—ખસ લિયે કે શહરયાર શેર હય.

ખયરસલ્લાહ—તુગરલ સવાશેર હય.

માશાઅલ્લાહ—શહરીયાર રસ્તમકા બાવા હય.

ખયરસલ્લાહ—તુગરલ કૌવતમે' સુફેદ દેવકા દાદા હય.

માશાઅલ્લાહ—તુગરલ પાઉં હય ઓર શહરીયાર સર હય.

ખયરસલ્લાહ—અગર પાઉં ચાહે તો સરકા ઠોકરોં સે ઊડા દે પ્હે
બી ખખર હય.

માશાઅલ્લાહ—અચ્છા બે અચ્છા દેખના તઅરીફકે દસ્ત રખ્યાન
પર વોહ મસાલા લગા કર શહરીયાર કો પેશ કરં કે મ
ન આ નય.

ખયરસલ્લાહ—બેટા મયેંબી વોહ નમક મિચ્છા છિકું કે તેરા પકા
પકાયા કુરમા ફીકી દાલ હો નય.

માશાઅલ્લાહ—કયા તુ મુઝસે જ્યાદ લસ્સાન હય ?

ખયરસલ્લાહ—કયા તુ મુઝસે જ્યાદ ચર્ખ જ્યાન હય ?

માશાઅલ્લાહ—જાનતા નહીં મંચ એક શાયરકા બેટા હું,

ખયરસલ્લાહ—તો બેટા મયેંબી ફિરદોસીકી કબ્જ પર મુદતોં લેટાહું.

માશાઅલ્લાહ—અચ્છા તુઝે શાયરી કા ગરર તો તો મેરે મિસરે
પર મિસર લગા.

ખયરસલ્લાહ—ખોલતા જા.

માશાઅલ્લાહ—સુન—બુલ બુલકી આંતડીઓમે' રંગે બુલકી
ધાંસ હય.

ખયરસલ્લાહ—બુલબુલકી આંતડીઓમે' રંગે બુલકી ધાંસ હય, નાટ-
કકે મુનશીઓ કે બેજેમે' થોડાસા બુસા, થોડાસા જોખર,
ઓર થોડીસી ધાંસ હય.

માશાઅલ્લાહ—અમે મિસરા તો બઢ ગયા !

ખયરસલ્લાહ—શાયરી હમારે ઘર સે નિકલી હય; મિસરે કા બઢાને
ઘટાને કા હમે' ઇખત્યાર હય.

માશાઅલ્લાહ—અચ્છા તો અખ એક ટેડી સુનાતા હું.

ખયરસલ્લાહ—ખોલ મયેં મારકુટ કર સીધી કર ફુંગા.

માશાઅલ્લાહ—કલ શબકો મુઝે ખ્યાખમે' ઉલ્લુ નજર આયા.

ખયરસલાહ—આખે જો ખુલી તો સામને તું નગર આયા.

માશાઅલાહ—જનમ ભાષ તુઝે શાયર ખુદા જાને કિસ ઉલુને
ખનાયા હય.

ખયરસલાહ—કયું બચ્યા કાફિયા તંગ હો ગયા.

માશાઅલાહ—ભલા અબકે તિસરે મિસરે પરતો મિસરા લ-
ગા, સુન.

ખયરસલાહ—ઉગલ

માશાઅલાહ—સતકો અંડા પક્ષયા વોહલી કચ્ચા રેહ ગયા.

ખયરસલાહ—મર ગયે શાયર ફકત ઉલુક પકા રેહ ગયા.

માશાઅલાહ—કયુંજે શાયર કહનેસે ઘબરાયા તો ગાલીયાં દેનેપર ઉ
તર આયા, જા જા ઘાંસ ખા.

(દિનો લડતે હયેં તસ્નીમ ઝોર સહેલીયાં આતી હયે)

સહેલી—હયેં ! હયેં !! યહે કયસી હાથાપાઇ, મુશ્કટી લગાઇ !

ખયરસલાહ—દેખો યહે જલીલ રિજલા, નાનકબાબ બેચનેવાલા મર
જાય ઇસ્કી ખાલા મુશ્કતમેં કરતા હય ગડબડ ઘોટાલા.

તસ્નીમ—મગર ઇનસે યહેતો પુછો કે યહાં આયે કિસ લિયે હો !

ખયરસલાહ—મંય અપને આકા તુગરલ બેગડી તરફસે આપડી
સાલગીરહ કી તકરીબ મેં યહે મોતીઓંકા હાર નજરાના
લાયા હું,

તસ્નીમ—ઝોર માશાઅલાહ તુમ કયસે આયે હો ?

માશાઅલાહ—મયેં લી અપને આકા શહરીયારકી તરફસે આયા હું
ઝોર યહે પુલોંકા હાર નજરાના લાયા હું.

તસ્નીમ—આહા, તુગરલકીં તરફસે મોતીઓંકા હાર ઝોર શહરીયા
રકી તરફસે પુલોંકા હાર, ઇસ હારકી તૈયારી મેં એક લી
જનકા નુકસાન ન હુવા હોગા, ઝોર ઇસ હારકી તૈયારીમેં
સયકડોં મજલીઓં ઝોર ગોતેખોરોંકી જનન ગેઇ હોગી. યહે હાર
ઇનસાનોં કે ગલે કટાવાતા હય, ઝોર યહે હાર ગલેકી જનત
ખટાતા હય. યહે હાર દિમાગ કો શીકોં સે ચુર કરતા હય
ઝોર યહે હાર થકે હુવે દિમાગ કો બોજા દુર કરતા હય. યહે
ફકત અમીરોંકે મહેલો મેં ચમકતા હય, ઝોર યહે અમીરોંકે
મહેલોં ઝોર ગરીબોંકી ઝોપડીઓંમેં હર કહી મહકતા હય;
ઇસકો અદના, આલા. અમીર, ફકીર, પયગમબર સબ અપને

પાસ રખતે હયેં. ઓર ઇસકો નફરત ઓર હિકમત સે દેખતે હયેં. ઇસ લિયે આ-અય પીર પયગમબર કી પસંદીદા ચી જ ! મયેં તુજે મંજુર કરતી હું, ઓર જા ખુશી દુન્યાકે ચ મકતે હુવે ફરેખી તુજે નફરતરસે દુર કરતી હું.

ખયરસદલાહ—હયેં ! હયેં ! હજુર યહે ક્યા કરતી હો ?

તસનીમ—અસ જાવ અપને આકાસે કહે દો કે અયન્દા કોઈ તુહકા ભેજનેકી તકલીફ ન ઉઠાવેં.

માશાઅલાહ—અલ નિકલ ઓર હુગહુગી ખખતા ચલા જા.

ખયરસદલાહ—તુગરલ ફેલ ઓર શહરીયાર પાસ !

માશાઅલાહ—ચલા જા બેટા ખખતુલ હવાસ.

ખયરસલાહ—અચ્છા અચ્છા યહે સખ તેરા હી ફતુર હય; ક્યા તું કબી હમારે મુહલ્લેમેં ન આયગા ?

મશાઅલાહ—અબે જા નહીં તો માર ખાયગા.

ખયરસલાહ—નામરદા કહીંકા, પીડકે પીછે મારતા હય મુંહપર માર-તા તો મજા ચખા દેતા (જતા હય)

મશાઅલાહ—અચ્છા અખ મુઝેબી ઇજ્જત હય ?

તસનીમ—મગર તુમ અપને આકાસે બાદ તસલીમ કે મેરી તરફસે શુકરીયા અદા કરતા.

મશાઅલાહ—બહોન ખુખ.

જાના.

બનો બનો બનો સખી દુલ્હનીયાં

બને પ્યારકે ગરવામે દારો ગારી ગૈયાં

રહો ગુઘ્યા, વાકી છઠ્યાં ક્યસો પાયો તુને સૈયાં.

શરમેર.

સુઝકે ચરખે સીતમગાર દેખીએ ક્યા હો

કીયા હમે જે જે ગુઝુ હાર દેખીએ ક્યા હો.

ઉમ્મીદેં દીલમેં તો લાખોં બહાર અફજા હય

કે રંગ ગયખસે ઇજ્જાર દેખીએ ક્યા હો

વાહજી વાહ ક્યા ખુખ મીલા હમે ચેહ પ્યારા

પ્યારા દીલદાર—બનો

બાબ દુસરા.

પરદા ચાથા.

જંગલ પહાર

કહેરમાન-કરીય હય, કરીય હય, ઉસ મલકિન કતલુ ઓર નશસ શમશાક ખોફનાક અંજામ કરીય હય.

સાથી-ઉન્હી ખખીસોં કે મુજલિમ સે હમ સમ વતનસે એવતન હોકર વહશીઓંકી તરહ આજ પહાડોં ઓર જંગલોંમે અપની છાંદગી કે દિન પુરે કર રહે હયે, ઓર ખસીરોજ કે ઉમિદવાર હયે જખકે ઇન્દોકામકા ખંજર દુરમનોકી આંખો કે સામને ચમકતા હોગા ઓર વોહ છુપા હોકર ઇન પયરોંકે સામને સિસકતા હોગા.

સાથી-ખુદાકા શુકર હય કે માઅસુમ સુહેલ વફાદાર હુશામ કે સાથ પહાડકી કોહમે છુપા ઓર બદનસીય તાહેરા જંગલમે ભટકતી હુઇ હમે મિલ ગઇ.

કહેરમાન-હાં બદનસીય નાશાદ તાહેરા કે અપ કોન કેહ સકતા હય કે વોહ છાંદા હય ? ઘર લુટ ગયા, સુહાગ ઉજડ ગયા, છાંદગી કે સહારે કો ખો ખયડી, દિનરાત દિવાનાવાર જંગલો ઓર પહાડોંમે ભટકતી હય. હાં મગર કભી કભી જરા હોશ આ જતા હયે વરના વહી દિવાનયતકા દાર ચલા જતા હય.

સાથી-દેખ્યે વહી ઇસ તરફ આ રહી હ.

કહેરમાન-અન્દોહનાક નજરા ! (તાહેરાકા આના)

તાહેરા-રાતે ગઇ નિશાતકી ઇશરત કે દિન ગયે,
દો લઅલે શમ ચિરાગ થે સો વોહ ભી છીન ગયે.

કહેરમાન-અય ઇનકેલાખે જમાનેકી છાંદા તસ્વીર ચહે તેરા કયા હાલ ?

તાહેરા-અય ખુબસુરત ચાંદ તુહી અપના એક દુકા દેદે, મયે ઉ.
સોકો રશીદ સમઝકર યાર કંઝગી—

રૂખાઇ—આસમાન પર ચાંદ હય ઓર જમીન પર ચાંદની,
હો રહી હય તેરે દમસે આજ ઘર ઘર ચાંદની.
આ ઉતર આ તાકે રખલુ અપને સીને મેં તુઝે.
મેરે લી વીરાને મેં હો જાય દમ બર ચાંદની.

સાથી—હય ! ખીચારી કો ઝનુન હો ગયા !

તાહેરા—અરે કીસી ઐલાદ વાલેસે પુછ તો વોહ કહેગા તુ મર્ગ-
નુન હો ગયા.

સાથી—ખાનુ મયેંની ઐલાદ રખતા હું.

તાહેરા—હાં સચ હય મગર—

તુ એર સર સખ્ખ શાખ્ખ ઓર તાહેરા એક ખુશ્ક ડલી હય,
તેરી ગોદી ભરી હય ઓર મેરી ગોદ ખાલી હય.

કહેરમાન—ખાનુ મેરી ભી એક ખાત—

તાહેરા—નહીં એક નહીં વોહ દો થે ! એક આંખોંકા તુંર, દુસરા
દિલકા સુરર. એક જાંઘીકા સહારા, દુસરા જાંઘી સેભી
જ્યાદા પ્યારા. દેખો ! દેખો ! શમસા મેરે બચ્ચેકે માર રહી
હય. અરે ખુની તુગરલ તુ છુરી કયું તેજ કર રહા હય ?
અખ મેરી ગોદમેં કાઇ બચ્ચા નહીં રહા હય—

શાએર.

લુટા બચડી હું સખ કુચ્છ મયેં જો થા અફલાક કે નીચે,
દખી હય જાંઘી ભર કી કમાઇ ખાક કે નીચે.

મુહેલ—પ્યારી અમ્મા—

તાહેરા—લડકે તુ કોનહય ? શાયદ મયને તુઝે કહીં દેખા હય. લડકે
તુઝે કહાં દેખા હય ?

ફરમાન—કયા આપ મઅસુમકો ભુલ ગઇ ?

તાહેરા—ભુલ ગઇ—મયેં કભી નહીં ભુલી. કાઇ માં અપને બચ્ચે કા
કભી નહીં ભુલતી મેરા બચ્ચા મુઝે ભુલ ગયા મગર મયેં
ઉસે નહીં ભુલી.

એક સાથી—ખાનુ પ્હે કોન હય ?

તાહેરા—લડકે તો કોન હય ?

મુહેલ—અચ્છી અમ્મી મંચ આપકા મુહેલ હું.

તાહેરા—કોન ? મુહેલ ! બાદશાહકી આખરી નિશાની ! મેરા દુલારા,
મેરે પ્યારોંકા પ્યારા !

સાથી—ખાનુ ! ગમ કે દરખ્ત કો આંસુઓંકે પાનીસે સીંચ સીંચ
કર હરા રખના કયા કાયદા દેગા !

તાહેરા—હાં મુઝે રોને દો, રોને દો—જી ભર કે રોને દો; મંચ અ-
પની આંખોંસે ખુનકા દરિયા બરસાઉંગી. ઉસમે તયડંગી,

નહાઉં છીંચી ઓર આખર ઉસીમેં ફુગ્ગ કર મર જાઉં છીંચી.
 કહેરમાન—ખાનુ અગર આપકી યહી હાલત રહી તો મતીમ ઓર
 બેકસ શહજાદેકી કહિન હીકાજત કરેગા.
 તાહેરા—આહ મેરે બચ્ચે મયે તેર વાસ્તે ફુગ્ગ ન કર સકી.
 કહેરમાન—ખુદાયા ઇસકી મુસીબતકા ખાતમા કર

ખાખ ફુસરા

પરદા પાંચવા.

તુગરલકા મહલ.

(તુગરલકા ખયરસહલાહકા ગરદનમેંસે પકડ કર લાના)

ખયરસહલાહ—દેખયે, દેખયે, એક જોનટલમેનકી ઇજાજત પર ફુમ-
 લા કરના અચ્છી ખાત નહી હય.

તુગરલ—તો બોલ મેરે હારકા કિયા હુવા ?

ખયરસહલાહ—મગર ગરદન કા છોડીયે જનાબેવાલી.

તુગરલ—બોલ તસનીમને મેરે હારકે સાથ કયા સુતુક કિયા !

ખયરસહલાહ—કિસને તો આપકે હાર પર નજર બી ન ડાલી ઓર
 કહેને લગી અયસે ખીસીઓં કુતે મેરી ગલીમે ઠાકરે
 ખાતે હયેં,

તુગરલ—મેરી મહોબ્બત કા ચહે અંજામ !

ખયરસહલાહ—મેરી મહેનત કા ચહે ઇનામ !

તુગરલ—મેરે હારકી ચહે બેઇજાજતી !

ખયરસહલાહ—એક એડીકાંગકા ચહે ઇનસહટ !

તુગરલ—ગજબ ?

ખયરસહલાહ—સિતમ !

તુગરલ—અચ્છા આગે બોલ ?

ખયરસહલાહ—મયેને કહા કે મેરે આકાકી શાનમેં ચહે લાજખાની.
 તો કહેને લગી તુમહારે આકાકે મુહપર સુરખાખ ઝાકુ ઓર
 હુકકે કા પાની

તુગરલ—નમક હરામ હુંકરગદે, ઇસને અયસી અયસી બેતુકત સુના-
 ઇ ઓર તુકે શરમ ન આઇ !

ખયરસહલાહ—ગાલીયાં આપકા સુનાય ઓર શરમ મુઝે આય ?

તુગરલ—તો કયા તુ મેરા એડીકાંગ નહી હય ?

ખયરસદલાહ—એડીકાંગ કયા બદ્દે શયતાનકી ટાંગ હું.

તુગરજ—તો ફિર તુને કયું નહીં કુચ્છ મેરી તરફસે કહા ?

ખયરસદલાહ—મયેનેભી ખુખ કહા.

તુગરજ—કયા કહા !

ખયરસદલાહ—મયેને કહા કે મેરે આકા બડે મુજ, બડે પાજ હયે
જમ ઉનકા ગુસ્સા આતા હય તો દિવાને કુતેકી તરફ કા
ટ ખાતે હયે.

તુગરજ—અમે તો શયતાન યહે તુને મેરી તઅરીફ કી !

ખયરસદલાહ—તઅરીફ કી જમ તો કહેને લગીકે જહાં ફરિસ્તોંકા
ગુજર નહીં, વહાં અપસે ભુતોં કા ક્રાન પુજતા હય.

તુગરજ—અપસી નફરત ! હમર લઅનત !!

ખયરસદલાહ—ફિરભી મ્હેગખત હમર ફિટકાર.

તુગરજ—અયે ખુદા મયેં કયા કહે !

ખયરસદલાહ—હેમે જસકી ફરીયાદી

તુગરજ—કિસ પર ?

ખયરસદલાહ—અપની મઅશુક કે આશક પર, અપને યાર કે યાર
પર, અપની દિલદાર કે દિલદાર પર

તુગરજ—તો કયા તસનીમકા દિલ કિસી ઓર પર શયદા હો ગયા ?

ખયરસદલાહ—જી હાં જો હાંડી આપને પકાઇથી ઉસકા
ખાનેવાલા એક ઓર પયદા હો ગયા

તુગરજ—યાને ક્રાન ? બોલ, બોલ

ખયરસદલાહ—લેફ્ટનન્ટ શહરીયાર.

તુગરજ—શહરીયાર ?

ખયરસદલાહ—જી હાં સરકાર.

તુગરજ—મગર શહરીયારકા તસનીમકી તરફ દેખનેકી જુરાઅત કયું
કરે હુધ ?

ખયરસદલાહ—તો કયા કિસી ઓરત કી તરફ દેખને કે લિયે લાય-
સ-સ લેના પડતા હય ?

તુગરજ—મદખત તેરા સરતો નહીં ફિર ગયા હય !

ખયરસદલાહ—આસાર તો અપસેહી પાયે જાતે હયે.

તુગરજ—મેરે કુલકી તરફ હાથ બઢાનેકા ઉસે કયા હક હય

ખયરસદલાહ—કોઈ નહીં સાહેબ, કાનુન સાફના કહેતા હય.

તુગરલ—ક્યા તસનીમ મેરે હાથસે નિકલ જાયગી ?

ખયરસદલાહ—તો સર.

તુગરલ—મયેં જો ચાહું કર સકતા હું.

ખયરસદલાહ—યસ સર.

તુગરલ—યસ જા નિકલ જા, મયેં તનહાઈ ચાહતા હું.

ખયરસદલાહ—હજુર એડીકાંગકો હમેશા સાથ રખના ચાહીયે.

તુગરલ—એડીકાંગ કા ખચ્ચા નિકલ વરના ખા જાઉંગા કચ્ચા.

ખયરસદલાહ—થેંકયું,

તુગરલ—નાહિનજરો નાખકાર મયેં તુમસે ખોફનાક ઈન્તેકામ જુગા.

ખયરસદલાહ—નહીં અયસા ન કરના.

તુગરલ—અમે તું ગયા નહીં નાપરગનમ, કયું ખરા હય ?

ખયરસદલાહ—આપકો દિલાસા દેને કે લિયેં

તુગરલ—ચલા જા મુઝે દિલાસે કી કોઈ જુરરત નહીં હય.

ખયરસદલાહ—હજુર આપકો દિલાસે કી સખત જરરત હય.

તુગરલ—યસ ફારન ચલા જા; વર્ના તેરે અંજર પંજર દીલે
કર દુંગા.

ખયરસદલાહ—ઝોલ રાઈટ.

તુગરલ—શહરયાર, શહરયાર મયેં તેરા ખુન કરંગા.

ખયરસદલાહ—તો સર.

તુગરલ—અરે ફિરઃઆ ધમકા, તું નહીં જાયગા ખાના ખરાખ.

ખયરસદલાહ—ગુડમોરનીંગ (જાના)

તુગરલ—શેરકા શિકાર લોમડી છીને ! લેડયે કા લુકમા લેડ હજમ
કરે ! શહરયાર ! તુને મુઝે અલી તક અસલ સુરતમેં ન
હીં પહચાના. અખ પહચાનેગા ઝોર પુરી તરહ પહચાનેગા.

ખાખ દુસરા.

પરદા છંદા.

તસનીમકા મહલ.

ગાના.

આવોજ આવોજ છયલા જાઉં મય વારી તોરે

મેરે બધા, ઓ સૈયાં મોહનીયાંકે ડરો છયલા મોરે
એજી બાંકે છયલા મોરે—આવોજી

આનખાનપર વારે જન તોરી રાધા

ઓ મોરે રાજ, એ હી તુમે મેરી કસમ મેરે પ્યારે સન
દિલદાર સીતમ નાહીં કરના

બાર બાર દીલદાર ચારપર જીતીસાર હય—આવોજી

શહરચાર—પ્યારી તસનીમ લોગ સય કહેતે હયેં કે ઇસ્કે કે દેવતા
કો આંખે નહીં હોતી હયેં.

તસનીમ—યહે આપ કયસે ફરમાતે હયેં ?

શહરચાર—અમર ઇસ્કે કે દેવતાકે પાસ આંખેં હોતી તો તુમરલ કે
મુકાબલે મેં એક સિપાહી જો શરાફત આર કે બક્ષાદારી
સિવા કુચ્છ નહીં રખતા ઇસ કદર કામચાખી ન પાતી.

ખયરસદ્દાહ—પ્યારે સય હય. લેકિન જીસ તરહ ચાંદ નિકલને કે
બાદ તારોંકી કાઇ વકત નહી રહેતી, ઇસ તરહ શરાફત
આર વક્ષાદારી કે આગે માલો જર ફી કાઇ હકીકત નહીં
રહેતી. સુનો ઇસ્કે બાસરી કયા કહેતી હય.

(સહેલી આતી હય.)

ગાના.

ચલે ઇશક મે આરે, જીગરપર દોધારે

ચયન આશકકો દમબર કયું કર હો

મુસીબત જેલી બલાસર લેલી

તખીબત જેલી પહેન ગલે સએલી બજે ઇશક કો

પ્રેમ પીયાલા જખ તુમ દીનો મત હમરી ખખોરાઇ

હીરે બાંન નયનનકે લાગે સુખ સુખ સખ ખીસરાઇ

પ્યારી પ્યારી બતીયાં કરત, ધતીયાં તખેજી છતીયાં

લગોજી પ્યારે તોરે વારી—ઇશક મેં.

સહેલી—જનાખે આલી આપકી મુલાકાતકા બીમીદવાર એક રખસ
દરવાજે પે ખડા હય.

શહરીયાર—જરા દેખુ તો યહે કોન આયા હય ?

તસનીમ—મગર જદદ આના દેર ન લગાના.

શહરીયાર—મયેં બની આયા.

(ગાના)

તસનીમ—આહ ! આહ ! કયા શાને પરવર દિગાર હય ! તસનીમની
દુસરી બિહિસ્તકા નામ શહરીયાર હય.

(તુગરલકા આના)

ગાના.

હારે કોઈ બાંકો સીપધયા લુભાએ ગયો
હારે મોહે છયા હીયામે સમાએ ગયો—હારે
તનમન બારા બેખન પ્યારી ફખન વાંડે છયરવા
સયા દીવાની બનાએકે સોહાએ કે રીઝાઈ ગયો—હારે
કાઈ ચોર કછુ સુઝત નાહી અયસી ઝલક દીખાએ
આએ બસે નયનનમે મોરે રાખુ પલક છુપાએ
અખતો હએ ધ્યાન યેહી, ઉનપર કુરખાન ગઈ, તન મનબુન
વારદઈ-છયલા મોરે મન ભાએ ગયો.

તસનીમ—હાં યહે મુજ સાંપ કયાં જહર ઉગલને આયા હય !

તુગરલ—તસનીમ ધવર આવ, કરીખ આવ ચોર જો મંચ પુછતા
હુ ઉસ્કા જવાખ દો.

શએર—

બના યહે તૌકે લઅનત બેવક્ષ એયાર કિસકા હય !

યહે ફાંસી કિસને લેજી હય, ગલેમે હાર કિસકા હય ?

તસનીમ—ફાંસી નહીં યહે ફાંસ હય દુશમનકે જીગરમે,
આર હલકએ જંજીરે વક્ષ મેરી નજરમે.

તુગરલ—બેવક્ષ.

રૂખાઈ—

કાટા કહાં ચોર એક જુતે લાલા ર કહાં !

નાચીજ શહરીયાર કહાં ચોર તું કહાં !

જહરીલા વોહ દરખત હય, ભાગ ઉસ્કી છાંવસે,
ધસ હારકો ઉતાર કે મલ ઝલ પાઉંસે.

તસનીમ—હરગીજ નહીં !

તુગરલ—નહીં ?

રૂખાઈ—

યહી જહ, યહી વતીરા જો સિતમ શઆર હોગા;

તો ન યહે ગલા રહેગા ન ગલે મેં હાર હોગા.

સર પે રખ કર હાથ રોયેગી નસીબોં કે લિયે,

એક દૌલતમંદ સે નફરત ગરીબોં કે લિયે.

તસનીમ—જનસે ધજગત જયાદા હય મુઝે ધસ હારકી,
જન્હાર ને ઉતરેગા યહે ગરદનસે મેરી,

તુમરલ—મેરે આગેપસ કરે તોડીર નાહનભર ૩૫

દેખ મહે ધનજત હય ઉચકી ઝોર ઉસ્કે હારી.

તસનીમ—આહ બધીમ ! મહે તુને ક્યા ક્રિયા ?

તુમરલ—જો કુવા અચ્છા કુવા જો ક્રિયા અચ્છા ક્રિયા.

વોહ બી હોતો તો ચુંહી પાયેમાલી દેખતા,

આસમાન રમે જમીનકો ઉસ્સે ખાલી દેખતા.

તસનીમ—બસ ! બસ ! જ્યાનકો સમામ દો, કુમરલ મનકુંસ અ-

સક્ષજ મહે અપને પ્યારેકી નિશ્ચત મુનના નહીં માહતી

તુમરલ—ક્યા પિયાર ? વોહ રજીઝ આવારા, નાકાચ ઝોર તેર તસનીમ તેરા પિયારા !

તસનીમ—હાં, હાં, પિયારા,

તુમરલ—તસનીમ હોશ કર, સંભાલ દેખ, મુન માન નાહકે પોતા પ્યા રહીહય.

તસનીમ—છોકોમુઝે જાને દો. અપ મહે તુમારે લાયક નહીં હું

તુમરલ—દેખો તુમ દોનો પછતાવગે.

તસનીમ—જયસા કરોએ વયસાપાવગે.

(બના.)

તુમરલ—કુદરે ડાકુ, મકકાર. આકા કો શિકાર ! માલિકે પર વાર હોએ સર્મ ન આપ નાખકાર ?

(શહરીયાર આના)

શહરીયાર—જતાપે ઇસ ખફી કો સખખ આપ બતા સકતે હોએ !

તુમરલ—અચ્છી તરાહ બતા દીયા જાયગા. બેઇમાન નમકહરામ !

શહરીયાર—બસ હુજુર શહરીયાર તોકર હય ન કે બુલામ.

તુમરલ—ખુદાકી જાન. કહાં જમીન કહાં અસમાન ? કહાં પુલ કહાં બજુલ ! કહાં મીઠા શહર કહાં કડવી નીમ ! હુ ઝોર તસનીમ !

શહરીયાર—તો ક્યા આપ ઇસ લિયેનારાજ હોએ કે મહે તસનીમ કો મુહબત કરતાહું ?

તુમરલ—દુર દુર હોં શહરયાર મેરે રાસ્તેસે દુર હો.

શહરયાર—આપ મુઝે ધમકી દેતે હય ?

તુમરલ—મુઝે ધમકી દેનેકી તાકાત હય.

શહરીયાર—આપકો કોઇ તાકાત નહીં હય.

તુમરલ—જોકે આબદમ માનહલ કી તુરહ કલામ હોએ.

શાહરીયાર—આપણી એક સરીફ અફસર કી તરફ કલમ કરે.

તુમરસ—દેખ પચ્તાયગા !

શાહરીયાર—પથરકા જવાબ પથરસે દીયા જાયેગા.

તુમરસ—ક્યા તુ મુઝસે જમાદા તાકતવર હય !

શાહરીયાર—હસીકા જવાબ બાણુ દેંગે,

તુમરસ—ક્યા તુ મુઝસે જમાદા ખુબસુરત હય !

શાહરીયાર—હસીકા જવાબ આપના દેગા.

તુમરસ—ક્યા તુ મુઝસે મુકાબલા કરેકે જીત સકેગા !

શાહરીયાર—હસીકા જવાબ કિસમત દેગી,

તુમરસ—ક્યા તુ મુઝસે જમાદા કિસકા હકદાર હય ?

શાહરીયાર—હસીકા જવાબ તસનીમ દેગી.

તુમરસ—શહરયાર મહેં તુમે ફિર કહેતા હુ કે મહેં તસનીમકા તુઝસે જમાદા હકદાર હું.

શાહરીયાર—ફિઝ તરફ !

તુમરસ—હસી તરફ કે તુ એક મઅમુલી ચિપાહી હય જોર મહેં ચિપાહસાહાર

શાહરીયાર—તો કિયા ઇસ્કા મહોબત પર ચિપાહસાહારીકી મુઝર લગી હય !

શાહરીયાર—કયું !

તુમરસ—તુ મેઝ માતહત હય.

શાહરીયાર—અગર અફસરી જોર માતહતી પર દારોમદાર હય તોખંદા અમલી નોકરીસે ફસ્ત બરદાર હય.

તુમરસ—શહરીયાર હોશ સંભાલ.

શાહરીયાર—અપની નોકરી બાઝમેં ડાલ.

તુમરસ—ચહે ખાત ! પકડલો—જકડલો,

(ચંદ ચિપાહોંકા આના જોર શહરયાર પર કાણુ પાના)

બાબ દુસરા.

પરદા સાતવાં

મસાઅસાહાં મકાન.

ગાના.

સંસારી ધરદારી મયનારી કૌંબુનુ કયસો હય

સુભાવ નરવા

અયસો રોકે ટોકે મોહે નીહુરવા

વાસે જરે ખરે મોરા જીગરવા-સંસારી

ગુડકી બ્રીડકી સુનત સુનત ભરે ભરે મોરા જીયરા

કાટે કાટે મોહે ક્યદકો ધરવા રોકત મોરા ડગરવા

મુમતાજ—યયે મરદુતે તો હમેં કુચ્છ ખ્યાલમેં નહી લાતે હમ
ઓરતોં કો ગોયા પાઉકી જુતી કે ખરાખર જનતે હયેં લો
ધરમેં ઝાહુ હમ દેં. ખરતન હમ માંજે, રોડી હમ પકાવેં,
ખચ્ચે હમ પાલે, ગરજ કે તમામ ધરકા ઇન્તેજામ હમ કરે
ઓર જરા કહીં બાહર સયેર કે લિયે જાયેં તો ગઈ કયુ?
ખીડકીમેં ઝાંકા કયું દેખા ? દિહિકા કયું આયા ! દિમકેકો
કયું બુલાયા ! મગર તુ હયે કે મયેં પહેલીસેઅખ બેવકુફ
નહી રહી, કુચ્છ મીસીસ ખયરસદલાહકી સોખતમેં રહેનેસે
આંડ ગાંઠે કમેત હોગઈ હું. અખ મિયાંકીએક નહીં માનતી
કુચ્છ કહેતે હય તો એક એક કી દસદસ સુનાતી હું,
(ડાલી આતી હય)

ડાલી—ગુડમોરતીંગ મેડમ મુઝે મુઆફ કરના કે ટાઇમકે ખીલાફ જરા
દેર હો ગઈ.

મુમતાજ—ક્રિયા ઉતકે રોકને પરબી તુમ ચક્કી આઈ !

ડાલી—તો ક્યાં—ઉતકે રોકને સે હમ રૂક સકતે હરેં. ઉતકો તોં હમ
જુતીક નીચે દબા કર રખતે હયેં મરદો કો હમેશા જુતી
કે નીચે દબાકર રખના ચહિયે મગર તુમારી મશા અલ્લાહકે
સાથ કયસી ગુજરતી હય.

મુમતાજ—બહન અખિર મયેંબી તો તુમહારી શાગીર્દ હુના મીયાં
કો એક મુહસે સો સો સુનાતી હું.

ડાલી—અયસાહી કરના ચહિયે, મગર આજ શખકો હસ મરદાના લિ
ખાસમેં થિયેટર દેખતે ચલોગીના, ?

મુમતાજ—ચલુગી તો સહી મગર મુઝે મરદાના લિખાસ મેં આતેજતે
દેખકર લોગોને મિસ્ટર મશાઅલાહસે તુ કહે દિયા હયે કે
તુમારે ધરમે કોઈ મરદ આતા જતા હય, ઇસસે વોહ શકી
ખન ગયા હય.

મુમતાજ—નેવર માઈન્ડ. અગર વોહ શકી ખન ગયા હય તો ઉસકો

ખનાતેમેં ઓરલી મળ આયગા. ~~મો~~

રહા હય.

(દોનોકા ચલે જના મશાઅલ્લાહકા આના)

મશાઅલ્લાહ—અજીબ દીલ લગી હય ! મકાનકે અંદર, ઘરકે આગનમેં. કેહિકે ઉપર, છજેકે નીચે અનાજકે મટકેમેં, મુર્ગિકે દમેમેં, ગર્જક સગ છાન મારા મગર હયરત અજાયબ, પુરા સાડે પાંચ ફિટકા આદમી ગાયબ. પતા ન દારદ. કોઇ છ નથા, ભુતથા, સાયાથા; છલાવાથા, થા તો કોનથા ઓર ગયા તો કીધર ! કયા જમાન ખા ગઇ યા હવામાં ઉડ ગયા ! યા ખારીતાઆલા અખ તુહી હયે મેરી ઇજ્જત સંભાલને

વાલા.

(ખયરસલ્લાહકા આના)

ખયરસલ્લાહ—કયુ જનામે વાલા.

મશાઅલ્લાહ—કોન ખયરસલ્લાહ ! રો ચાર રો.

ખયરસલ્લાહ—અરે પર કયું રોડ કોન મર ગયા ?

મશાઅલ્લાહ—ચાર મેરી કીસમત પર રો, મેરી હાલત પર રો.

ખયરસલ્લાહ—કયુ ખયર તો હય !

મશાઅલ્લાહ—જીસ શહરમેં કાલ હો, જીસ મુલકમેં પલેગ હો જીસ ઘરમેં ફેશનેબલ જોર હો ઉસ ઘરમેં ખયર કયસી !

(મુમતાજકા આના)

મુમતાજ—કિયા કહા ! કિયા કહા !

ખયરસલ્લાહ—આઇ ગરીબકી કમઅખતી કુચ નહી જરા આંપકી તઅરીફ કર રહે થે !

મશાઅલ્લાહ—તું જુટા હય, ઇસમેં ખુબીહી કોનસી હય જે રાયે તઅરીફ કરે ?

ખયરસલ્લાહ—તો શીર ઇનમેં જુરાઇ કોનસી હય !

મશાઅલ્લાહ—એક નહીં એક લાખ.

મુમતાજ—જુટેકે મુહમેં ખાક.

ખયરસલ્લાહ—લઇ વાહ યહુ તો મેરી જોરકીલી નાની મઅલુમ હોતી હય.

મશાઅલ્લાહ—કિયા ઓરતોં કો ખુદાને ઇસ લિયે પયદા કીયા હય વોહ આનદીસે શીરા કરે ?

મુમતાજ—નહીં તો કિયા કરે ?

માશાઅલ્લાહ—ધર સંભાલે ઓર બચ્ચે પામે.

અયરસલ્લાહ—તો કયા ઓરત કાઇ મુરશી હવે નો બચ્ચે બેઠર ન-
બેમે બચડી રહે,

મુમતાજ—હાં દેખોતો—કયા આરતોંકા ખુદાને બચ્ચે જલ્લીલ કામદી
લીધે પયદા કીયા હય ?

માશાઅલ્લાહ—શીર કીસ લીધે પયદા કીયા હય ?

મુમતાજ—ઓરતકા ઇસ લીધે પયદા કીયા હય કે અચ્ચે બચ્ચે
ખાના ખાયે, ઉત્મદાસે ઉમદા કપડા પહેને, થીચેટર રૂમે,
લેકચર કરે, પાત્રી દે, ટેન્સ કરે.

અયરસલ્લાહ—યહે પ્રેઆમતો ખીલકુલ બરાબર હય.

માશાઅલ્લાહ—સુપ કમખખત તુહી મેરી બેરકા હાં મે હાં મિલાકર
ખીંગાડતા હય. અચ્ચા બોલ મરદકી જ્ઞાત ન જ્ઞાનના યહે
ઓરતોંકા જોખા હય ?

અયરસલ્લાહ—હરગીજ નહી.

મુમતાજ—અગર બુરરત પડે ઓર આરત કહી બાહેર જાય તો કુચ્ચ
નુકશાન હય !

અયરસલ્લાહ—કુચ્ચબી નહી.

માશાઅલ્લાહ—ખીલા ઇખખત સારેદીન બર બાહેર રહેના આરતે કા
લાજમ હય !

અયરસલ્લાહ—ખીલકુલ નહીં.

મુમતાજ—ઓરતોં કા દીનબર ધરમે બાંદ રખના યહે મરદોં કા
જોખા હય !

અયરસલ્લાહ—કબી નહીં.

માશાઅલ્લાહ—મરદોં કા રાકે રખના ઓરતોંકા ફરજ હય

અયરસલ્લાહ—બરાબર

મુમતાજ—ઓર ઓરતોંકા ખુશ રખના યહે મરદોંકા ફરજ હય.

અયરસલ્લાહ—જુબી બરાબર

માશાઅલ્લાહ—લાહોલવલા ? જુબી બરાબર વોહબી બરાબર—

અયરસલ્લાહ—હાં ઇન્તેકાક હય.

મુમતાજ—ઓર મેરી રાહસે !

અયરસલ્લાહ—ઓર તુમહારી રાહસેબી ઇન્તેકાક હય.

માશાઅલ્લાહ—બલા મરદમ રત્યા જમાદા હય યા ઓરતકા !

અયરસલ્લાહ—મરદકા.

મુમતાઝ—મગર ઇસ તરકકી કે જમાનેમેં ઓરતકી ઇજ્જત જ્યાસ હય યા મરદકી !

ખયરસલાહ—ઓરતકી.

મારાઅલાહ—અજબ દુલમુલ આદમી હય. થાલી કે બચેં જનકી તરહ કભી ઇધર ઝુકતા હય કભી ઉધર.

ખયરસલાહ—અરે યાર ખફા કયુ હોતા હય ? મયેં તો સહી ફય સલા કરતા હું.

મારાઅલાહ—નહી ? નહીં ! કભી આગ ઓર પાની એક નહીં હો સકતે. કયા યહે ઓરત હય યા ફરીસ્તા, મયેં આદમી હું યા ગંધા !

ખયરસલાહ—તુમ્હારે ગધે હોનેમેં શક હી કયા હય ? અગર તુમ આદમી હોતે મેરે ફયસલેફી તઅરીફ નહીં કરતે ?

મુમતાઝ—લુક હોયર ? દુન્યામેં તુમ્હારા હીરસા હય તો હમારાબી હય. તુમ આગની યરતોગે તો હમબી આગની દીખાયેગે દુન્યામેં. ઇન્સાન તો ઇન્સાન હયવાનબી આગનીકે માયને સમજતે હયેં, ઓર પઢને લીખનેસે જન ઓરતોકી આંખ ખુલ ગઈ હય વોહ કભી તુમસે દબકર નહીં બચડેગી. તુમ આગની કરોગે તો હમબી આગની દીખાયેગે તુમ બાહર ચયન ઉડાયોગે તો હમબી મજે ઉડાયેગે કયાખુદાને તમ્હે ઇન્સાન બનાયા હય ઓર હમેં જનવર !

ગાના.

હમબી મોટરપે સયકલપે સયર કરન નીત જાએ
હાંજ બેશક જહાં મન જાએ વહીં જાએ
બતીઆં કરન બેઢંગી નઇ નઇ ફેશનકો જુલસા
બતીઆં સારી ઠીક હય ઇતકી ચેહી ચાહત મન ઇતકા
ફાડ ફેકુંગી મય દેશી સાડી
પહેનું ઇંગરેજ પોશાક ભારી
ધરમેં બચકુ તો ચયન નહી પડે
ટોનીશ બેલુ થીએટર દેખુ—મોટરપે

ખયરસલાહ—બઇ વાહ પ્હી હય આજ કલકી ફેશનકો નમુના.
મેરે પાસ ત હુવા કેમેરા વર્ના ઉતાર બેતા ફેકુ તેરા

મારાઅલાહ—તૌબાહ ! તૌબાહ !

ખયરસદલાહ—કયું દેખા ? ઔરતોંકાં ઇત્રેલ પક્ષનેક નતીખ !
 મયેં ન કહેતા થા કે ઔરતોં કા ઇત્રેલ ન પક્ષવ !
 ઉસ વકત ન માના અખ લુગતો મખ મગર યાર અખ
 મયે અપની ઔરતકા તેરી ઔરતસે ન મીલને દુંગા,
 વનાં તેરી નાખકાર ઔરત કે ચાલ ચલન દેખકર મેરી
 નેક ખીખીકા ચલન ખીગડ જયગા

માશાઅલ્લાહ—અરે તેરી હી ઔરત કા તો થહે સખ કીતીરે
 હયેં જખસે વોહ ફેશનેખલ ખલા મેરે ધરમે આને
 જાને લગી હય તખસે મેરી ખીવીકા સલાનાસ કર દીયા હય
ખયરસદલાહ અરે મેરી ખીવી જયસી નેક તો દુન્યા કે પરદે મે બી
 નહીં હોગી તોખાહ ! કર તોખાહ ! નહીં તો ખખ્શા ન જા-
 યગા ખુદા ઉરકે ખખ્શે અપને ખાપકી તરહ મેરી ઇજ્જત
 કરતી હય

માશાઅલ્લાહ—ખસ હમે આતાહયે કે અપને લોજમે પીરદોલ
 મારકર મર જાઉં

ખયરસદલાહ—તો ઇનમે ઉસકા કયા જાયગા ? વોહ ઔર કોઇ સંગ
 કરે લેગી

માશાઅલ્લાહ—જગત દીગ લગી ન કર મયેં એક ઔરતક સતાયા હું
 જુરે ઉસને કોઇ ચારપયદ કીયા હય !

ખયરસદલાહ—અરે કયા ખેપરકી ઉડતા હય !

માશાઅલ્લાહ—અરે યાર મીર ખયરાતી શેખ શુખરાતી ખુદાખખસ ખ-
 સાતી ખપટ હલવાઈ સલાર નાનખાઇ પીર લદ્યારા કલ્હું ધ-
 સીયારા યહ સખ લફંગે મેરે ધરમેઆતે જાતે હય

ખયરસદલાહ—અરે ભાઇ સીરફ તુઝે ઘોડા હય તુ નાહકે કયું હ જ-
 લાતા હય ?

માશાઅલ્લાહ—નહીં ! નહીં ! વોહ જુરે આયા હય ઔર મેરી ખી-
 વી ને કહીં છીપાયા હય

ખયરસદલાહ—તુને આંખોસે દેખા હય ?

માશાઅલ્લાહ—મગર કાનોસે તો સુના હય.

ખયરસદલાહ—અરે ખેવકુફ અગર કોઇ આકર કહે દે કે તુ મુગીં કે
 અંડે સે પયદા હુવા તો કયા માન લેગા ?

માશાઅલ્લાહ—ખસ કુચ્છ નહીં ઇસ ઉઠરધગીરેપર ઇસ ઔરતપરખસ
 ધર પર લખનત કરતા હું ખોલ તુ મેરા હાસ્ત હય કે નહીં ?

ખયરસલાહ—દોસ્ત ક્યું નહીં હું !

માશાઅલાહ—ઐસ સચ્ચા દોસ્ત ?

ખયરસલાહ—સીદક દીલસે

માશાઅલાહ—તુ મેરા સાથ દેગા ?

ખયરસલાહ—ઝરર

માશાઅલાહ—ઠહાં તક ?

ખયરસલાહ—ઇસ દુન્યામેં કબ્ર તક ઐર ઉસ દુન્યામેં જહનમ તક

માશાઅલાહ—માર હાથ

ખયરસલાહ—હે લે પાંવ ઉઠાતા હૈ

માશાઅલાહ—અરે હાથ કે બદલે પાઉં ઇશકે કયા માયના ?

ખયરસલાહ—માયના બંદ અપને પર સાખીત કદમ રહેગા

માશાઅલાહ—બસ મયેને જાન લીયા હયકે પીસ્તોલકે જરીયે અપની
ગમગી છંદગીકા ખતમાકરે

ખયરસલાહ—અરે માર ક્યું ઐસત કે લીયે ખ્યાહ મ-ખવા જાન દે-
તા હય ?

માશાઅલાહ—મુઝે મજબુરન અયસા કરના પડેગા યાર તુઝેબી મેરે
સાથ મરના પડેગા.

ખયરસલાહ—હયે ! હયે !

માશાઅલાહ—હયે વયે કુચ્છ નહીં. ચલ તધ્યાર હો જા.

ખયરસલાહ—તયાર હો જા ! કિસ સિયે ?

માશાઅલાહ—મેરે સાથ મરને કે લિયે

ખયરસલાહ—અરે વાહ મયે ક્યું મરને લગા !

માશાઅલાહ—કયુ તુને અબી નહીં કહા થા કે મયે કબ્રા તક
સાથ દુંગા !

ખયરસલાહ—કબ્ર તક સાથ દેને કા તો અખબી તયાર હું.

માશાઅલાહ—વોહ કિસ તરહ !

ખયરસલાહ—ઇસ તરહ કે તું મરજા, ફિર મયે તુજે નિહલાઉગા
કફન મંગાઉગા, સિલાઉગા, કફનાઉગા, જનાજેમેં રખકર
કબ્ર તક લે જાઉગા. ચાહે અબી મરકે દેખ લે.

માશાઅલાહ—તો કયા સાથ દેનેકે યહી માયને હય.

ખયરસલાહ—નહીં તો કિયા ખીન છુલાયે ખુદા ગંજ પંકુચ જાયે.

માશાઅલાહ—દેખ હે દુન્યા એક દોજખ હય આર વહાં બિહિસ્ત
મીલેગી.

ખયરસદલાહ—તુને બિહિસ્તકી ઉમીદ હય તો તુ ચલા જા. મુઝ
મુનાહગાર કા તો યહાં દોજખહીમેં પઢા રહેને કે યાર તુ
નાહક શકી બના હય. કેખ અજ રાતકા રૂપ બદલ કર
તેરી બીવી કે પાસ જાગિગા ઓર તેરે મરનેકી ખબર સુ-
નાહિગા; અગર બોહ ચુન કર રોએ ગમ કરે તો નેક હય
ઓર બેપરવાહી કરે ઓર હસે તો સમજ લેના કે બદકાર
હય, ફિર તુને ઇખતીયાર હય.

માશાઅલ્લાહ—ડીક હય. મંજુર હય, તુ જુરર જાના ઓર જલદ
આકર મુજે ખબર સુનાના.

(જાના માશાઅલ્લાહકા)

ખયરસદલાહ—લાહોલવલા કુવત ! જહાં કેખો વહાં બસ ઓરતોંકા
હી ઝગઝા. મેરા બલ ચલે તો મયેં ઇન ઓરતોં કાં પયલ
હી હોના બંદ કરાં હું.

બાબ દુસરા

પરદા આઠવા,

જંગલ.

મુહેલ—કેખો હમ કયસે પુર શીજા મુકામ પર રહેતે હયેં, બુલ બુલકી
કુલેલ, કોયલકા કુહુ કરના, છત તારે, દરખ્ત પર ઝરને
પર આબ સખજા શાદાબ, ફલફુલ બહાર દીખાતે હયેં,
દીલકા કમસી ફરહત પહુચાતે હયે.

દુરશામ—બેશક હુનુર સિફતે કીરહેગાર અજબ જાયે પુર બહાર
હયેં. !

મુહેલ—જહાંબરકા સામાને રાહત યહી હય,

પહે જંગલ નહીં હય બિહિસ્તે બરી હય.

(સમશાહેકે ચંદ સિપાઇ આતે હયે)

એવ સિપાહી—નહીં નહીં મયેં નહીં આગિા, દુરસામ મુજેબચાલો

દુરશામ—છોડો બદકારો ઇસે છોડો,

સીપાહી—નાહનગર બંદ કર તકરાર (તલવાર મારવા)

દુરશામ—ખુતી લુટેરે ચોર દોડો દોડો—

(બંદરસે તાહિરા ઓર સાથી આતે હયે)

સીપાહી—ખસો ચોર ! કિધર હય ! કાન હય !

તાહેરા—હુસ્શામ તુમ લહુમે' તર હે.

હુસ્શામ—મેરી શીક છોડો મુજે મરને દો જાવ; સુહેલકો હુસ્મન કે પંજેસે છુડાવ, યતીમ કો ખચાવ.

તાહેરા—હુસ્શામ હુસ્શામ તુ કયા કહેતા હયે; કયા તકદીર ફિર ખીગડ ગઇ

હુસ્શામ—અફશોસ ! કિસમત ! ! મજબુરી ! ! !

તાહેરા—નહી' નહી' જખતક મયે' જાંદા હુ વોહ કબી જાયા નહોમા (દોડ જાતી હય)

એક સાથી—અખ કયા કરના ચાહિયે.

હુસરા—હી'મમત ઓર મદદ. (જાના)

ખાખ દુસરા.

પરદા નવમાં.

જ'ગસં.

ગાના.

પીયા ખીન ચયન ન આએ મોહે, જીકી કયા કાસે કહુ હેરી ઘઘ, મદન મોહન ખીન સુધ ખુધ ગઇ મોરી હાં શએર.

તા પુજા શોરીશે ફરીયાદ ન આએ અખતક
સખ એક શએ હય મગર શીરબી કહાંતક કખતક
રહમકર દરદે જીગર જાન નીકલ જાએગી
યુહી આએગાજો ખી'ચ ખીચકે કલેજા અખતક
ઇતની ખીનતી વાસે કહોજા તમખીન ખાવરી બઇ

તસનીમ—યા ખુદા મયે' કીસસે મદદ માંગુ તુહી મેરા હામી ઓર મદદગાર હય. તુંને હમીશા કુબતે કો ખચાયા હય અખમુજે બી સંભાલીયો. (ચલી જાના)

ખાખ દુસરા

પરદા ફરાવા.

લશકરીઝાવની.

અફસર—શહરયાર. ચંદ મિનટકે બાદ મોત આકર તુમસે મુસાશાફરે ગા. કયા તુમ એક દીલેર સિપાહી કી તરફ ઇચ્છે ઇસતે કખાલકો તઇયાર હું,

શહરવાર—એશક તખ્તાર હું.

અક્ષર—કાંઈ ખ્યાલીશ હય

શહરવાર—કાંઈ નહીં.

અક્ષર—કુચ્છ કહેના આહતે હો,

શહરવાર—કુચ્છ નહીં.

અક્ષર—કુચ્છ લી.

શહરવાર—ક્યા કહું જે ધનસાદુ ઓર કાનુન કે મલેયે છુરી મલેયે
અદાલતકા મજહકકા ઉડાયે, બુટી ગવાહીયાં દેકર દુન્યા કે
લાલચકે વારતે જે મુનાહોં કો કલ્લ કશયે, ઉનસે મયે
ક્યા કહું !

તુગરલ—જે બેહુદા બકવાસ તેરે સીને કો ગોલીઓંકા નાશાના બના-
નેસે નહીં બચા સકતી

શહરવાર—ચુપ, મયેં તુઝશે ખાત કરના અપની બેહુદાતી સમતા હું
અગર તુઝે અપની શીકાસ્તકા બદલા લેના થા તો એક બ-
હાદર સીપાહીકી તરહ મયદાનમેં આતા મુકાબલે કે લીયે
ખુશાતા દોદો હાથ આજમાતા ઓર એક શરીફ સીપાહીકી
તરહ મારતા યા મર જતા

શબ્દ.

સામને આકે જે તોફે મરદ ઉસકા નામ હય,
આર લેકર વાર કરના પાછાઓંકા કામ હય.

તુગરલ—અહમક તેરે પાસ અખ ચંદ સાસેં બાકી રહ ગઇ હયેં
ઈન્હે બેહુદા બકવાસસે બચા કરને કે બદલે મોતકે માતમ
મેં સફર કર

શહરવાર—મોત પર માતમ કરના ઓરતોં યા તેરે જયસે નામરદો
કા કામ હય મોત ક્યા હય એક મુકામસે દુસરે મુકામ પર
જોતેકા નામ હય.

સાહેબે તાજ ગયે મુફલીસો મુહતાજ ગયે
હમબી જાનેહી કો થે કલ ન ગયે આજ ગયે

તુગરલ—તો કીયા તુઝે અપને મરનેકા ગમ નહીં હયે

શહરવાર—મુતલક નહીં હાં મગર અફસોસ હય તો જે કે મયદાને
જંગમેં કીસી બહાદર શરીફકી તેજવારસે મારે જાને કે
બદલે તેરે જયસે નામરદ કે હાથસે માંસ જાતાં હું ઓર

ધસ બદમાશ દુન્યામે' પ્યારી તસનીમકા ઓકલી છાડ
જાતા હું

તુગરજ—તસનીમ ! જીંદગીમે' તસનીમ ઓર મસ્તે વકત તસનીમ
તસનીમ નજર આયેગી અબ મેરી બગલમે'
તુ કબ્રમે' હોગા વોહ મેરે રંગ મહલમે'

શહરયાર—હરગીજ નહીં શીરસ્તે ગુમરાહ હો જાયેં સીતારે સ્યાહ હો
જાયેં ચાંદ સુરજ ટકરા કર તપાહ હો જાયેં મગર તેરી
ઉમ્મીદાંકી દુન્યા હમીશા અંધેરી રહેગી તસનીમ મેરીથી
મેરી હાથ ઓર મેરી રહેગી

(તસનીમકા આના)

તસનીમ - હાં હાં તેરી હું ઓર તેરીહી રહુંગી

તુગરજ—કમખખત નામુરાદ કીયા તુ ધસ બદનસીબકી લાશ પર આ-
તમ કરને આઇ હય

તસનીમ—નહીં નહીં મયેં રહે કહેને આઇ હું કે મૌત હર વકત હુ-
મલા કરનેકો તઈયર હય ઓર વોહ હાથ જસને બડે બડે
શીરૈનોંકા રસ્તા નાખુદ કર દીયા અબી તક વયસાહી કાયમ

મુંસદદસ

અગર માત આર આકીબતકી ખખર હો
અગર ખુદા ઓર ખુદાઇકા ખ્યાલ હો
અમર જાનતે હો કે તુમ એક બશર હો
અગર અપની તાકતકી તુમકો ખબર હો
તો હસ્તી મીટાવ ન ધસ બે ગુનાહકી
કરો રહમ—રહમ એક સીફત હય ખુદકી

શહરયાર—તસનીમ વોહ રહમ જો શયતાનકે આગે હાથ ફયલા કર
હાંસલ કીયા જાય મુઝે નહીં ચાહીયે

તસનીમ—નહીં પ્યારે ઠહેરો મુઝે બોલને દો કીસમત આજમાને દો.
કીયું સાહેબ ?

અફસર—નહીં જસકે વાસતે અદાલતસે સજાએ મૌતકા હકમ હો
ચુકા હયે ઉસ્કે પીયે હમ કુચ્છ નહીં કર સકતે

તસનીમ—અગર અદાલતસે હકમ હો ચુકા હય તો મયેં તુમહારી
ઇનસાન્યતકી અદાલતમે' અપીલ કરતી હું

શહરયાર—તસનીમ અપને મુંહકે મોતીઓકા કુતોં કે આગે ન ફેંક

તુ ક્યસી સાદાઇ હયે ! કયા તું મેરે કમીન હરીફ કે સામને
મરતે વકત મુઝે જલીલ કરને આઇ હય ?

તસનીમ—દો મીનટ સીરફ દો મીનટ મુઝે ઓર ખોલને દો

શહરીયાર—અસ કર તસનીમ અસ કર. મયેં તુઝે મ્હોખ્ખતકી ક-
સમ દેતા હું કે મુઝે મરને દે.

તસનીમ—મેરે પ્યારે તુમ કીયા કહેતે હો ?

શહરીયાર—ચેહી કે મયેં નાશાદ હું તામુરાદ હું બદનસીબ હું દુન્યા
જવાહેરાત સે ભરી હુપ હઇ અફલકી રોશની મેં દેખકર
અપને લીયે કાઇ નાયાબ હીરા પસંદ કર લેના જા, જી
ઐર ખુશ રેહ.

તસનીમ—પ્યારે કયા તુમ મુઝે બેવશ જાનતે હો ! મેરી મ્હોખ્ખત
કો બાબરી ઓરતોંકી મ્હોખ્ખત જાનતે હો ?

અફસર—વકત હવા

તુગરલ—હટ જાવ

તસનીમ—નહીં, જખ તક મયેં લાશ જનકર અપને પ્યારેકે કદમે
પર ન ગીર જાઉં મુઝે કાઇ નહીં હટા સકતા.

તુગરલ—દેખ મયેં ફિર કહેતા હું કે ઈસ કમખખત કે લિયે અપ
ની જાન નદે.

તસનીમ—ઓર મયેંબી કહેતી હું કે અંદરેજા જાંઘી કે લિયે
ધમાન ન દે.

શબ્દ.

ચાર દિન હય શાનો શોકત ચાર દિન કો જખ હય,

ફિર ખુદા હય ઐર તુ હય ઐર અંધેરી કખ હય.

તુગરલ—બેવકુફ કીયા ઇસ અજબ રસીદકી સાથ તુબી અપની કિ
સમતસે હાથ ધોના ચાહતી હય ?

તસનીમ—હિન ગઇ આંખેં તો ફિર ઇસ જાંઘી કો કીયા કર !
જાંઘીકા સુખ ગયા તો જાંઘી કો કીયા કર !

ઐરતોં કો ફજ હય ઐર દિન હય ધમાન હય,
અપસે મરને પર મેરી સો જાંઘી કુરખાન હય,

તુગરલ—નહીં માનતી તો ઇસકે સાથ ઇસ મુરદારકોબી જહાનમ મેં
જાને દો, ગોલીયાં ચલાવ.

તસનીમ—ઓ ફિરસ્તો મેરે ફિરસ્તે કો બચાવ.

(જનરલ કહરમાન કા અંદરસે ફરેર કરના ઓર જલ્લાદકા ગોલી ખા
કે મરના, ઓર તુમરલકે સિપાહીઓંકા ગિરફતાર હોના)

બાબ હુસરા.

પરદા અગિયારહવાં.

શમશાકા મહેલ.

શમશા—કતલું કિયા ખખર લાયા હય ?

કતલુ—મયેં અયસી ખખર લાયા જસકો હું સુનકર તુમ ઉછલપડોગી

શમશા—બોલ જલદી બોલ—એકહી લક્ષ્મી બોલ—એકદમ બોલ કયા

મર ગયા ખપ ગયા, ગિરફતાર હો ગયા ?

કતલુ—સુનો સુહેલ હમારે હાથમેં ગિરફતાર હો ગયા.

શમશા—કતલુ કતલુ યહે તુ કયા કહેતા હય ?

કતલુ—મયેં સચ કહેતા હું.

શમશા—અસતો જલદી કરો—

શએર.

આસ્તીં ઉલટો છુરી લો, આજ દરદે સર ગયા,

આકે ફિર જલદી કહે દો કે મુજી મર ગયા.

કતલુ—નહીં નહીં ઇસ તરહ મારના ખુખ ન હોગા.

શમશા—કયું ?

કતલુ—અગર યું ખુસે તોર પર સુહેલકો કતલ કર દેંગે તો રખત
જુરર બદલુમાન હો જાયગી ઓર બોફ હય કે બગાવત પર
સર ઉઠાયેગી.

શમશા—આખિર કયા કિયા જાય ?

કતલુ—જસ મકાનમેં સુહેલ કા કયદ કિયા હય, કલ રાતકો ખરાખર
ખાસ બજે સુરંગ કે જરીયે ખારદસે મકાન ઉડા દેંગે આર
યહે કહે દેંગેકે ઇન્તેકાકે તોરસે મકાન ગિર ગયા, ઓર ઉમ-
મેં શહજાદા દબ કર મર ગયા.

શમશા—બહોત ખુખ અચ્છા જાવ ઓર સુરંગકા ઇન્તેજમ કરો.

કતલુ—મગર શમશા વોહ શાદીવાલા કોલ ?

શમશા—સુહેલકા ખાતમા હો જાને દો ફિર શમશા તુમહારી ઓર તુ

મ શમશા કે હો. (જાના કતલુકા) બેવકુફ કહીકા ! મુઝે શાદીકી તમન્ના ! કતલુ કતલુ તુ કયસા સમઝદાર હયે કોના! શખ્સ યહે ચાહેગા કે જીસ બિમારીસે આબી અજા હુવા હો શિર ઉસ બિમારીમે ગિરફતાર હો ! બેશક મયેને શદીકા વા અદા ક્રિયા થા; મગર કયું ? સિરફ અપના મનલગ્ન નિકાલને કે લિયે. મયેને અપને ખાવિંદકો ઝહેર દે કર મારા, કયું ? આગ્નદીકે લિયે. મયેને અપને સગે ભાઇ કો મેરે હાથે જી બેહ કરાયા, કયું ? સલતનતકે લિયે. તુ યહે ચાહતા હય કે શાદી કે જરીયેસે શમશા કો અપને એખત્યારમે લેકર ધન દો નો ચીન્નેસે મહરમ કર દિયા જાય ! નહી ! નહી ! કતલું ઠહેર સુંહેલકી મૌત તક ઠહેર જા, ફિર તેરા બી ખાતમા કર દિયા જાયગા -

રૂખાઈ.

મયે કોન હું તું અબી જાનતા નહીં મુઝકો,
મયે કયા બલા હું યહે પહેચાનતા નહીં હય મુઝકો;
ધુરી હય દગાખાજ ઓર ગુલુ તેરા,
મયે વોહ બલા હું જો પી જાયેગી લહુ તેરા.

ખાખ દુસરા.

પરદા ખારહવાં.

માશાઅલ્લાહકા મકાન.

ખયરસલ્લાહ—ભાઇ વાહ માશાઅલ્લાહબી બગ ખુશ કિસમત હયે જો અયસી જોર પાઇ હય, જીસને મરનેકી ખખર સુનકર એક ધુમ ધામકે જલસે કી ઠહેરાઇ હય. લઇ વાહ જોર હો તો અયસી હો. મરે ખાવિંદ કરે જલસા જોર હોતે અયસી હો. અખ હમારી જોરકી સુનિયે વોહ તો કહેને લગી ખાવિંદ મરા આર ગલીકા કુન્તા મરા ખરાખર.

(માશાઅલ્લાહકા આના)

માશાઅલ્લાહ—મરનેકી ખખર દેને આયા ઓર ખુદહી મર રહા હય કયા હુવા-કયા કહા ? બોલ મેરી મરનેકી ખખર સુનકર ઉસપર કયા

અસર હુવા ? મેરી જોર, કયા ખોલી ?

ખયરસલાહ—ઉસને કહા એક કુત્તા મર ગયા ઓર ખુબ હંસી ખુશી હુઇ.

માશાઅહલાહ—ખેવક, કુત્તો, કહ્યા—ગમકે બદલે ખુશી રોને કે બદલે હંસી. માતમકી જગા ચહે જળ્યાબ !

ખયરસલાહ—અરે વોહતો કહેને લગી પલેગ ગયા પાપ કટા અબ મયેં ઘી કે ચિરાગ જલાઉંગી ઓર હર જુમેરાતકો બાકર ઉસકી કથ પર દોલ બજાઉંગી.

માશાઅહલાહ—ઇસ છંદગી પર લખનત, ઇસ છંદે પર હયક ખસ અબ મયેં ઝગડા હી મિટાયે હેતા હું. પિસ્ટોલ લાકર ઉસકા તેરા ઓર અપના ભેગ ઉડાયે હેતા હું.

ખયરસલાહ—અરર ! મેરા કિસ લિયે ?

માશાઅહલાહ—ઇસ લિયે કે તેરી મેરી દોસ્તી હયે.

ખયરસલાહ—અરે ભાઇ મયેં તેરા દોસ્ત ઉસ્ત નહીં હું.

માશાઅહલાહ—ફિર કોન ? દુસ્મન !

ખયરસલાહ—હાં તુ મુઝે અપના દુસ્મન હી જાન.

માશાઅહલાહ—અગર દુસ્મન હયે તો સબસે પહેલે તુઝે માર ડાલુંગા.

ખયરસલાહ—અરે વાહ દોસ્ત હો જબ મેરા, દુસ્મન હો જબ મેરા ! ચિત ભી ઇસકી પટ ભી ઇસકી.

માશાઅહલાહ—હાં દેખ ખયરદાર ! જબ તક મયેં પિસ્ટોલ લેકર ન આઉં યહાંસે હીલનેકા નામ લેના.

ખયરસલાહ—અરે પર સુનતો ?

માશાઅહલાહ—કિયા સુનુ ?

ખયરસલાહ—અરે ભાઈ મુઝે તો જાને દે.

માશાઅહલાહ—નહીં ખસ મારંગા—મરંગા.

ખયરસલાહ—મારંગા—મરંગા. ખવાહ મ—ખવાહ.

માશાઅહલાહ—અબ મયેં એક હરફખી સુનના નહીં ચાહતા ખસમર નકાં તદ્યાર રહેના (જાના)

ખયરસલાહ—લો ઇસ તરફ દરવાજા બંદ હયે ઓર યહાં સે તો આવગા. હાં ચહે પરદે કે પીછે છિપ જાઉં

(પરદે કે પીછે છિપતાં હય ઓર ઝલી આતી હય)

હાલી—અચ્છાજી આપ અહીં યહીં મૈનુદ હય ! (મુમતાજકાઆના)

મુમતાજ—ચલો ચલો થિયેટરકા વકત હો ગયા.

હાલી—હૃદયો થિયેટરસે જ્યાદા તો યહી તમાશા હો રહા હય.

મુમતાજ વોહ કયસે ?

હાલી—ઇસ પરદે કે પીછે મેરે મિયાં છિપે હયે. જરા તુમ આશક બનકર મુઝે છેડના શુર કરો.

મુમતાજ—હાં હાં ઠીક હય મેરી જાન કિસ ખ્યાલમેં હો !

હાલી—ઇસ ખિતાબસે તો આપ મુમતાજકો પુકારા કરે

ખયરસહલાહ—અરર ! રહે કૌન બદલગામ કહીં વોહ તો નહી જસ કા જક માશાઅહલાહને કિયા થા.

મુમતાજ—કયા આપકો મેરી મહોબત સે ઇનકાર હયે ?

હાલી—દેખિયે મયેં એક ગયેર ઓરત હું મુઝસે યહ કલામ ન કરો.

ખયરસહલાહ—ખેશક રહે ઠીક કહેતી હય.

મુમતાજ—કયા આપકો મેરી મહોબતકા યકીન નહી હય ?

હાલી—મગર આપ તો મુમતાજસે પ્યાર કરતે હયેં !

મુમતાજ—અગર મયેં મુમતાજસે આપના દિસ વાપસ લેકર તુમ્હે હું જખતો મંજુર હય !

ખયરસહલાહ—સાફ ના મંજુર.

મુમતાજ—કયું જવાબ નહીં દેતી !

ખયરસહલાહ—મયેં જો જવાબ દે રહા હું.

મુમતાજ—રહે કૌન બોલા ?

હાલી—ઘરકા કુત્તા.

ખયરસહલાહ—દેખો કમખખત મુઝે કુત્તા બતાતી હય.

હાલી—ભલા ખાવ કસમ

ખયરસહલાહ—અરર ! યહે તો શીસલ ચલી અય ખુદાયે તવાના મેરી બીવીકા ઇમાન બચાના !

મુમતાજ—અપને દીલગી કસમ-તુમ્હારી મહોબતકી કસમ.

હાલી—જખતો મુઝે મંજુર હય.

ખયરસહલાહ—અરર ! કામ ખીગડ ગયા આખર આ ગઇ વો અપની વાધરનકી જાત પર

(માશાઅહલાહકા છુરી લીગે હુવે આના)

માશાઅહલાહ—ખયર પીરોલ ન મલી તો છુરી હી સહી એક વાર

ચોર ઝગડા હી પાર હંય ખયરસલાહ કહો ગયા ?

ખયરસલાહ—લો યહે તો શીર આ ગયા.

મારાઅલ્લાહ—યહે કોન ! સમજા સમજા ચેહી હય વોહ રીખલા
જસને મેરા ઘર ઉગલા કયુંજી તુમ યહાં કયસે આયે ?

મુમતાજ—હમારી ખુશી.

મારાઅલ્લાહ—ખુશીકા બચ્યા સાફ સાફ બોલ વરના ખા જાઉંઝા ક-
ચ્યા.

મુમતાજ—બસ દીલને ચાહા તો હમ આયે.

મારાઅલ્લાહ—અમે તુઝે ઇસ ઘરમે આનેકા કયા હક હય ?

મુમતાજ—હક કયું નહીં યહે મેરી મઆશુકકા ઘર હય.

મારાઅલ્લાહ—કોન મઆશુક ?

મુમતાજ—મસ્તે નાજ સરાપા અંદાજ મેરી પ્યારી મુમતાજ.

મારાઅલ્લાહ—તેરી પ્યારી—તેરી પ્યારી કયસે ? કયા તુને ઉસચે
શાદી કી હય ?

ખયરસલાહ—હાં ઇસને ચોર બજારસે ખરીદી હય.

મુમતાજ—લો મુક્તમે એક હસીન ઔરત હાથ આયે તો શાદી કર-
નેકી કયા જુરત હય ?

મારાઅલ્લાહ—બદમાશ તુઝે નહીં મઅલુમ કે વોહ મેરી ખીવીહય ?

મુમતાજ—તુમ્હારી હોકે તુમ્હારે બાપકી; સગર આજ કલ તો હ-
મારી હય.

મારાઅલ્લાહ—કમખખત પાજી બદમાશ મયે તેરી જાન લુંગા ચ-
લ મેરે મુકાબલેકી તૈયારી કર

મુમતાજ—કીયાતુમ્હારા મુઝસે લડનેકા ઇરાદા હય ?

મારાઅલ્લાહ—મેશક.

મુમતાજ—(ઘલીસે) અચ્છ તો આપ જાધયે ઔર દો પીરોલ
લે આધયે

ખયરસલાહ—ચલો જાત ઔર શયતાનકી જંગ શુર હો ગઇ.

મારાઅલ્લાહ—પાજી દેખુતો મેરે હાથસે કયું કર બચતા હય !
અની બહર હો જાયગા કે બુજદીલ કોન ઔર બહાદર કો
ન હય.

મુમતાજ—મેશક અબી મઅલુમ હો જાયગા કે હમ દોનો મેં મરદ
કોન ઔર ઔરત કોન હયે.

હાલી—(દો પીસ્ટોલ લાતી હયે રહે લીજ્યે ઓર રહે આપ લી જયે. અચ્છ દોનો સાહેબ અપની અપની જગે પાસ કર કે ખડે હો જાવ માશાઅલ્લાહ—મંજુર મયેં રહે જગે લેમા હું.

હાલી—(મુમતાજસે) ઓર આપ ઇસ જગે ખડે હોજાઓ.

ખયરસલ્લાહ—અરે યહાં કહાં ખડા હોના હય. વોહ પિસ્ટોલ ચલાય ગા તો મેરા તો ખાતમાહો જાયગા.

હાલી—ઠહેરો રહે જગા હે ઠીક નહીં હય. તુમ રહાંસે નિશાના બાધો.

ખયરસલ્લાહ—અરે રહે કમખખત યહાંબી આ ગયા. ઇસકો મરને કી કામ જગેહી નહીં મીલતી.

માશાઅલ્લાહ—અરે રહે પરદા આપ હી આપ કયસા ખીસકતા હય.

હાલી—રેડી—વન—ટુ—ઠહેરો યહે જગેબી ઠીક નહીં. તુમ યહાં.

ખયરસલ્લાહ—મેટા ખયરસલ્લાહ અખ જાનકી ખયર નહીં.

હાલી—રેડી—ટુ—થી (દોનોંકા પિસ્ટોલ ચલાના ઓર ખયરસલ્લાહકા પરદે કે પીછેસે બાહર નિકલ આના.)

માશાઅલ્લાહ—હયેં કાન ખયરસલ્લાહ ?

ખયરસલ્લાહ—અરે માર માર, ઇસને તેરી હી નહીં મેરી જોડબી હજમ કી હય.

માશાઅલ્લાહ—અમે લુંગાડે તુને કિતને શરીફીંકે ધર બિગાડે ?

ખયરસલ્લાહ—દેખો બદમાશ જવાબ દેનેકે બદલે મુછોં પર તાવ દેતા હય. મયેં ઇસકી મુછે ઉખાડે લેતા હું,

માશાઅલ્લાહ—હયેં કાન મુમતાજ !

ખયરસલ્લાહ—મરદકી જગે ઔરત !

હાલી—મુમતાજ—કયું કયસા બન્યા ?

ખયરસલ્લાહ—દેખો બીવી રહે ઔરતોં કા શેવા નહી.

માશાઅલ્લાહ—ઔરતેં હોકર અયસી હરકતેં કરતે હુવે તુમ્હે શર્મ નહીં આતી ? તુમ્હારી ફેશનકે પીછે હમારે હજારો રૂપી ચેકા નાસ હો ગયા, ફિર બી તુમ અપની હરકતે સે બાજ નહીં આતી.

મુમતાજ—અગર તુમકા હમારી હરકતેં પસંદ નહીં થા તો એક ફેશનએબલ લેડી સે શાદી કયું કી ? ઇસકે બદલે કિસી બુ હયાસે શાદી કરતેં.

ખયરસલ્લાહ—કમખખતસે ચેહી તો લુલ હો ગઇ, અગર બુઠીસેં

शादी करता तो जेठ और भा दोनों का मज आता.

भुमताज—तुमको काछ शौहर दी नहीं मित्रा जे अपसे खुस से शादी की ?

दादी—भये तो खुदसे होआ करती हुं के मुझे धनके पंजेसे छुपय मगर खुदाभी नहीं सुनता.

अयरसटलाह—अप जुरर सुनेगा कयुं के आज कल वोह औरतों पर पास हिल से मेहरपान हये,

भुमताज—हेजो तुम हमारा धनसट्ट कर रहे हो. हम तुम्हारे पर नालेश कर देंगे, तुमको किसका जवाब देन पड़ेगा.

भाशाअटलाह—कयुं नहीं करोगी. तुम्हारी तरफसे तो वकील जारी स्टर भी लउनेके लिये मुक्त तैयार हो जायेंगे.

अयरसटलाह—अटके काछ दीनपाटना जग होगा तो केसभी धनकी ईवरमें हो जायेगा.

भुमताज—अगर हमारी हरकतें तुमको पसंद नहीं आती हये तो तुम रहे रस्ते जव और हम यहे रस्ते जाते हये.

(जना दोनोंका)

अयरसटलाह—कयुं भाछ देणा !

भाशाअटलाह—हां भाछ जुअ मज यणा.

अयरसटलाह—अप धन औरतोंका ओक रस्ता पाकी रह गया हय सय दादी मुछोंवाले लोग जमा होकर अटलाहुतआला के पास डेपुटेशन लेकर जये और धन औरतोंका पय दा दी होना अंद करा दें.

भाशाअटलाह—और हम क्या करे ?

अयरसटलाह—तुम लुट्टे जेयो.

भाशाअटलाह—यार तुंतो हंसता हय !

अयरसटलाह—अरे हंस्ता कान हय ? भये भी तो तेरी तरफ रीता हुं.

भाशाअटलाह—तो क्या तुम उसको तलाक दे देंगे !

अयरसटलाह—तलाक न हुंगा तो क्या करंगा. धनकी इशन के पीछे मेरा हियाला तो निकल गया, ककत जेलमें जना अप पाकी रह गया. अस अप धनपर लआनत जेजे.

भाशाअटलाह—अस तो मुझे तुम्हारी राह कथुल हय.

કહેરમાન—હીંક ખાસ બન્યે.

સાથી—અચ્છા ઇન્તેજમ કરને કે લિયે ઇન્જત ફરમાયે.

કહેરમાન—ભવ કિસમત ઓર ખુદા મદદ કરે. (સાથીઓંકા બના) દિલમેં ઇમાન હય, જીશ્મમેં જાન હય, હાથમેં તલ, વાર હય, ઓર હસમેં ધાર હય, વહાં તક કહેરમાન મઅમુમ સુહેલકી હિફાજતકાલી જમાવાર હય.

બાબ દુસરા.

પરકા મોંઘવાં.

પુરાના શાહિ મહલ.

શાહરયાર—આહીસ્તાં આહીસ્તા ઓર હુશ્યારીસે કામ લેના.

તાહેરા—આમે જો શાહી આરમગાહ કહેલાતા થા વોહ અબ કસાઈખાના હય. અબ ખેરહમ સંગી મકાન, ખુની દરે દિવાર કયા તુમકો બનાતે વકત કારીગરાંને અચ્છી તરહ પાની નહીં પિલાયા થા. જો એક મઅસુમ બચ્ચે કે ખુનસે અપની પ્યાસ યુઝાનાં ચાહતે હો! અગર ઇસમે જાને કે લિયે રસ્તાન મિલા તો મંય અપને સરકી ટકરોંસે ઇસમે રસ્તા બનાવગી ઓર પ્યારે સુહેલકો છુડા લાવગી. સુહેલ! સુહેલ! તુ કયસા બદન હય જો તેરા ખુન પ્યાસેહયે મીટીઐમ પથ્થહબી

શાહરયાર—નિકલા, નિકલા કામચાખીકા રસ્તા નિકલા. દેખો ઇસ તરહકી દિવારમેં એક ઇંટ શરકી હુઈ હય. મયેં જાકર કોઇ હથ્થાર લાતા હું તુમ યહાં ઠેરો.

તાહેરા—યા ખુદા ! જીસ તરહ તુને રહે રોજન દિખાયા હય કામચાખીકા રસ્તા બતાયા હય ઉસી તરહ દસ્તે હિફાજત ફરમા કર મેરે લાલકો બચાના, (શમશાકા આના)

શમશા—કોન તાહેરા !

તાહેરા—આસોસ ! શમશા !

શમશા—ગયર વકત યહાં આનેકા તેરા મતલબ ?

તાહેરા—મતલબ રહે કે ખુદાસે ફર અપને ભતીજે કે ખુનસે હાથ ન ભર.

શમશા—કયા તુ યહે ચાહતી હૈ કે ઇસ સાંપ કે બચ્ચે કો છોડ દું; કસને કે લિયે બચા હોને હું નહી કબી નહીં, યહ ખ્યાલે ખામ-હૈ ઉસ મુજકા ગલા ઘોટના ઇસહામકા પહેલાકામ હય.

તાહેરા—તોમે જોય બચ્ચાલી અપને ખુબસુરત ખિલોનેકા જાન યુઝકર

नहीं तोड़ता; फिरभी तुं ओक अकते दिसते, हंसते अनिम
 भिलोनेका असका भुदने पुरे नव मडीनेकी महेनतमे अपनाया
 हय ओक लहजेमे तोड देना चाहती हय रहे आत. झपिले
 नकरत हय,

शामशा—भेवकुइ औरत अगर तुं मेरे हर भियाल छती तो कयुं
 धसकहर पायेमाल छती !

ताहुरा—शुक्र हय के मये तेरे नयसी छुं हां औरत छेनेके लेखान
 से तुं और मये ओक हये लेरीन तेरे भियालात अद हये
 और मेरे भियालात नेक हये तुने दौलत अद और मये ओक
 हुकुमत के लिये अपने लाछ को कल करके लतीनेकी छुंभी
 प्रवार करही, और मयेने तेरेलाछ लतीनेके लिये अपने
 अहादर आविंद और मअसुम अच्योकी छुंभी निसार कर
 दी, तुजको दौलत और हुकुमत कु सामने छगगत और धमा
 न तक अगग नहीं और हुकुमत को यीज नही.

शेअर.

तुजको हया अगग हय मुजको रहम अगग.

तुजको दगा अगग हय मुजको वझ अगग,

तेरी जुदा पसंद हय मेरी जुदा पसंद,

तुजका भुदा पसंद हय मुजका भुदा पसंद.

शामशा—छन सय प्रजुल आतोसे तु मेरे दिवमे सुहेलके लिये रहम
 पयदा नहीं कर सकती?

ताहुरा—नहीं तुजे रहम करना चाहिये,

शामशा—हां रहम करणी.

ताहुरा—भियाल कर, अगर वोह तेरा अच्यो छेता तो तेरे हाथ उरके
 कतल के लिये तय्यार बन जाते ?

शामशा—हां मये वोह औरत छुं अगर मेरे दुद पीते अच्यों सेना
 आगे चलकर कोछ पोक्ष छे तो उस अच्योंको म्हाज्मतका ताक
 पर धर दुं, और उसी वक्त उसमुछ को जमीन सेटाकर
 छपाह कर दुं.

ताहुरा—हेय ! वोह औरत छसने अपना धर लुटते हुवे आपो.
 से देभा मगर उइ तक नहीं की, वोह औरत छसने
 अपने अच्योंको कतल होते आपोसे देभा और आह

તક ન કી, વોહ જોરત જો સિયાય ખુદા જોર ખાવિંદ
કે કિસીકે સામને સર ન જુકાઇ, વહી જોરત આજ
અપને માલિકકે બચ્ચે કે વાસ્તે તેરે કદમોં પર સ
રખકર દામન ફયલા કર સુનેહકરી જાંઘી તુઝસે ભીકમે
માંગતી હય.

શમશા—મયેં તેરી ભીકમેં ઠોકર દેતી હું.

તાહેરા—નહીં નહીં મુંઝે મેરા બચ્ચા દે.

શમશા—હાં દુંગી મગર જાંઘ નહીં મુઘાં. ઠગેર જોર દેખ. કોઇ
હય ! (સીપાહી આતા હય)

સીપાહી—હુજુર.

શમશા—બાંધો ઇસે. મયેં અબી સુરંગ ઉડાતી હું. (જના)

તાહેરા—નહીં નહીં મુંઝે અપને ખીતી બચ્ચે કે સદકમેં છોડ દે.

(શહરયાર આતા હય)

શહરયાર—ચલિયે ! ચલિયે ! ! જલદી કિજીયે.

(તાહેરાકા સિપાહીકે પંજેસે છુટના જોર મહસ
કી દિવાર તોડ કર અંદર ઘુસના. શહરયાર કાબી
સિપાહીકા માર કર અંદર જના બચ્ચાદ તુગર-
લકા આના.)

તુગરલ—કાન ! શહરયાર જોર તાહેરા.

(તુગરલકા અંદર જના. તાહેરા જોર શહરીયાર
કા સુહેલકા બાહર નિકાલ લાના. ઊસી વકત મકા
નકા ગીર પડનાં. તુગરલકા દબકે મરના, શમશા
જોર કહેરમાનકા આના.)

શમશા—ફતેહ ! ફતેહ ! ! ખુશી ખુશી ! ! !

કહેરમાન—નહીં, શિકસ્ત ! શિકસ્ત !

શમશા—તુ કાન ?

કહેરમાન—મયેં !

શમશા—કાન ? ક્યાઆજ કહેરમાન ?

(કહેરમાન લગેરા શમશા કતલુ કો કપદ કર બેતે હેં)

કહેરમાન—ઉધર દેખ.

શમશા—કાન ? તાહેરા સુહેલ જોર આગાહ !

બાબ ત્રીસરા.

પરદા પહેલા.

કવાયદ.

મુહેલ-કયું દોસ્તો અગર દુશ્મનને ફિર સર ઉઠ્યા, લડને મરનેમ્ મો
કા આયા તો તુમ ક્યા કરોજે ?

પહેલા લકડા-હમ ક્રિયા કરેગે ! અગર વોહ પહાડ હોગા તો ઇસમેં
પિલ પડેગે.

દુસરા-અગર વોહ દરિયા હોગા તો ઉસમેં હમ ફાંદ પડેગે.

ત્રીસરા-અગર વોહ આગ હોગી તો ઉસમેં હમ કુદ પડેગે.

ચોથા-કાફરકે દો હોં હાથ ને મયેં દું જીનો કા એક આનમેં

મુંહ ફેર દું એક આનમેં થપ્પડસે દેવ કા સર તોડદું.

પાંચમા-મયદાને જંગ ઉસીકા હય મયે જીસકા સાથ દું.

રસ્તમબી બોલ જાય અગર એક હાથ દું.

છઠા-દેખે ને આંખ ઉઠાકે તો સુરત બિગાડ દું.

દુશ્મન પહાડબી હો તો જડસે ઉખાડ દું.

મુહેલ-શાખાશ ! મેરે બહાદર દોસ્તો શાખાશ ! ચલો અમ કવા-
યદ શર કરેં.

ગાના.

આજ ચલા હય લશ્કર રતપર બનકર મસ્તાના

ધનધોર જયસે ગરદું પર હો બાદલકા આના

હાં—જુમકર હરએક સીપાહી મીસ્લે પરવાના

મુશતાક હય જંગી આતીશમેં ગીરના મરદાના

અરમન જરમન યુનાની રશ્મિયન પુરફન જાપાની

દુશ્મન તેગજન ધરાની, સખસે યહે પલટન લાસાની

(બાદ કવાયદકે જાના લડકાંકા.)

બાબ ત્રીસરા.

પરદા દુસરા.

પાદ શાહી હતયાર ખાના.

તાહેશ-શમશા ઓર કતલુ, જહાં એક હાકમકા કાનુન ઓર ઇન-
સાફ જારી હોતા હય વહાં કોઈ ફરદ બશર જુમકા ઇરતિ
કાબ નહીં કરતા; મગર તુમને ખુદસે હાકમ, માંદ સુરજસે
ગવાહ, ફરિશ્તોંસે ગસસ, જહાં હકીકી ઇનસાફ ઓર કાનુન

ભારી હોતા હય વહાં કયેસે ગુનાહ પર ગુનાહ કિયેં જસકી
બરખતકા કોઇ મુમુત તુમ્હારે પાસ નહીં હય,
શમશા—હે સખ તું કિસસે કહે રહી હય.

તાહેરા—તુઝસે, જસને નંદ રોજી જાંઘી કે લિયે કયસે કયસે જુ
હમો સિતમ કિયે ઓર ધસસે જો ગુરસેમેં જમીનકા આસ
માન પર ઉજાલતા થા. અખ વોહ તેરા કરોરુર રોખો દાખ
કહાં હય, દેખ ધસ વકત તું કિસ હાલમે હય; વોહ તેરા
ગુરર કહાં હય.

શમશા—એશક સદી કે બાદ ગરમી, ગરમી કે બાદ ખારસ, દિન
કે બાદ રાત; તલુ કે બાદ ગુરખ, પયદા હોનેકે બાદ
મુરઝાના ઇન્તેહાયે બલંદી પર પહુચને કે બાદ નીચે આના
કુદરતકા કાનુન હય. અગર મયેં અપને કો ધસ હાલમે દેખ
અફસોસ કરેં તો અહમક હું, ઓર તુ ખુશ હોતી હય તો
મજનુન હય.

તાહેરા—કિસીકી મુસીબતોં કો દેખકર ખુશ હોના બદોં કા
કામ હય. મયેં ખુશ નહીં હું બલકે મેરી રહ જોડસે
થરરાતી હય. મયેં કહે દેખતી હું કે તુ પહેલે કિયાયા
ઓર અખ કયા હો ગઇ. અખ તુ કિસ મુહસે મુઆફી
માંગ સકતી હય.

શમશા—મુઆફી ? તુમ સભોસે ! જો સેરે દસ્તરખાનમે ગીરે હુયે
ટુફડે જમઆ કરકે પેટ ભરતે થે, ઉત સે મયેં મુઆફી
માંગુંગી ! આસમાન જમીનકે આગે સર ઝુકાયગા ! સેર
કુતોકે આગે ગિઝગિઝાયગા ! શમશા અપને જલીલ ગુલામોંસે
રહમકી દરખાસ્ત કરેગી ?

કહેરમાન—કયોં કતલુ કિયા હો ગયા ? લાશકી તરહ સદ, કબ્રકી
તરહ ખામોશ, વયરાનેકી તરહ ઉદાસ ખડા હય ?

શમશા—ખખરદાર ! કતલુ ખખરદાર ! ઇન્જતમેં પયદા હુવા, ઇન્જ
તમેં જ્યા ઇન્જતહીમેં મર જાના; મગર જવાબ દેતે વકત
જલીલ દુસ્મનકો ખુજદિલી ને દિખાના.

કતલુ—ખશ શમશા, અખ હમ દોનોં ધસ કાબિલ નહીં રહે કે ખુદા
ઓર ઇનસાન કો ગુરસે જવાબ દે.

શમશા—શર્મ કર શર્મ. નામદ છુદે, તેરી બાતોંસે ખુજદિલી

હીણ આતી હય.

કતલુ—મગર તુઝે મળ્યાલુમ હયે કે ઇસ નહીં કા કયા
લીજા હોગા ?

સમસા—કયા હોગા ! સિદ્ધ મોત.

કહેરમાન—ખુદાકી કસમ અગર અયસી કાફર ઓરતકે લિયે ફરિસ્તે
બી સિદ્ધારીશ ફરે તોબી રહમ ન કરના ચાહિયે.

તાહેરા—નહીં કહેરમાન ખુદા રહીમ ઓર કરીમ હય ઓર
વોહ આપને બંદોમેલી રહમો કરમ દેખના ચાહત હય અમર
હમને ઇસકો માર ગલા તો ઉસકી મોતસે હમે કોઈ કાયદા
ન હોગા; અગર યે જીંદા રહેગી ઓર આયંદા કે લિયે તૌબા
કરકે નેક બનજાયગી તો હમકો એક ગુનાહમાર રહકો દોજખસે
છૂડાનેકા સવાબ મિલેગા. શમશા, કલકા જુક હયે કે મયે સ-
ર જુકાકર ગિડગિડાકર ફકીરનીકી તરહ દામન ફયલાકર સુહેલકી
જીંદગી બીકમે માગતીથી.

સમસા—કયા તુ યે સમજતી હયે કે મયેલી તેરીતરહઆજેજ કરંગી?

તાહેરા—નહીં નહીં મેરા યે ખિયાલ નહીં હય મયે ફકત તુઝે
યાદ દિલાના ચાહતી હુંકે ઉસ વકત મેરી બીકમે તુને ઠોકદીથી.

સમસા—હાં દી થી.

તાહેરા—મગર મયે આજ તુઝે બગયેર માંગે તેરી જીંદગી બખ્શતીહું

સમસા—હુ મુઝે મુઆફ કરતી હય. મયે તેરી મુઆફીકા તેરે જલીલ
ચહેરેપે નફરતસે વાપસ ફેંકતી હું.

કતલુ—શમશા નાશુકરગુજર ઓરત જીંદગીકી કદ્ર કર.

સમસા—ગુલામોંકી તરહ જીનેસે આકાઓંકી તરહ મર જના બહેતરહય.

કતલુ—મગર હમ દોનોં મોતકે લિયે તયાર નહીં હયે;

સમસા—કયોં ?

કતલુ—મોતસે જીંદગી જ્યાદા પ્યાસે હય.

સમસા—ચુપ ! બુજદિલ પરત હીમ્મત શમાકર. મયે. ઓરત હોકર
મોતસે નહીં ડરતી ઓર તુ મર્દ હોકર ખોફ ખાતા હય !

કતલુ—ખુદાકે લિયે જી ઓર જીને દે.

સમસા—હાં મયે તુઝે જીને દુગી ઓર જીહગી યું

સમસા—કતલુકો ગોલીમારના ઓર ખુદબી ગોલી માર કર મર જના

કતલુ—અફસોસ ? યે હય બદકાર ઓરત કી મહોબ્બતકા નતીજા

તાહેરા—જો થંદ મીનટ આગે ઇસ ચરમ મેં ગરેરાંકા ખુન ઉખલતા
 થા, અફસોસ ! વોહ જમીન પર ખેહશો હરકત પમ હુવા
 હયે. પ્હે પાઉં હાથ જસમે ખોદકા ખંજર ચમકતા થા, પ્હે
 સરજસકે સામને હજારોં આદમી સર ઝુકાતેં થે, અલરજ પ્હે
 શમશા ઓર કતલુ ગુરશેમેં જમીનકા આસમાન તક ઉઝલતે
 થે વહી ઇસ વકત ધુલ કંકર, પથ્થર પર ચડે હુવે દુન્યાકા
 એપની જલલત તમાશા દિખા રહે હંચ અચ લોગો, જો દુ
 ન્યા પર ફુલ ગયેહો, આખિરત કો ભુલ ગયે હે. ઇસકા દે
 ખકર ઇખરત પકડો—

શએર.

જહાં નહીં હયખિદીસ્તો દોજખ, યહીંજ જાઓ સજા મીલેગી,
 ભલા કરોગે ભલા હી હોગા, દગા કરોગે દગા મીલેગી.
 સમજો વના એક દિન તુમહારાબી યેહી હાલ હોગા.

બાબ તીસરા.

પરદા તીસરા.

રાસ્તા.

(શીરીંકા આકર દૌડ જના જસકે પીછે પાગલ
 શહેબાજકા હાથમેં ડંકા સિયે હુવે આના.)

શહેબાજ—મેરા નામ શાહેબાજ ઉરફે ડંડેબાજ ઓર મેરે ડંડે કા
 નામ પાજનવાજ કોઇ જરા કહ સુનાયા કે મયેને સોંટા જ-
 માયા. આજ મયે એક આદમીકે કહેને મે એક એરત
 પર આસક હો ગયા હું, મગર વોહ મેરેં દામેં
 નહીં આતી હય, અપનેકા શોહરદાર ખતાતી હય ખચર દેખા
 જાયગા, અખ મયેં ઊસકી જુસ્તે જુમેં જતા હું. (જના)

બાબ તિસરા

પરદા ચૈથા.

ડાક ખંગલા.

ખચરસદલાહ | શુંક હય કે નાક કાન સલામત લેકર ઇસ પોશાકકી
 ખદૌલત ઇસ સલામતી કે દરએમેં આન પહુંચા વર્ના જો મત
 તુગરસકે હાલી મવાલી ઓંકી હુમ વોહ મેરીબી હેતી.

(આવા શીરીકા)

શીરી—ઉઠ અલ્લાહ મુવા યહે તો મેરા પીઝાહી નહીં છોડતા.

ખયરસદલાહ—હયેં અધરેમે યહે કીટસન લાઈટ કહાંસે આ મઈ.

શીરી—સાહેબ ?

ખયરસદલાહ—એગમ મયેં સાહેબ નહીં હું મયેં એક મઅમુલી દે-
શી આદમી હું.

શીરી—મુઆફ કીજયે આપકે લીયાસમેં મુઝે સાહીબ કા ઘોડા હુવા.

ખયરસદલાહ—ઇસકી મરક મયેં અપકા સમઝતાહું યુંકે આજકલ રેલવે
કુંપની વાલે દેસી એસેનજરોંકા લાવારીસ જનકર લેક બકરીકી
તરહ ઉપર તલે ઠસાતે હયેં ઇસ લીયે મયેને કાટ પટલુન પ-
હેન લીયા તાક મેરે કમ્પાટ મેન્ટમેં કાઈ ઘુસ ન આવેં.

શીરી—આપકા નામ ?

ખયરસદલાહ—ખયરસદલાહ

શીરી—જનાબ આપકા યહે સુનકર રંજ હોગા મયેં અપને શૌહરકે
સાથ રેલમેં આ રહીથી કે એક સ્ટેશનપર વોહ કીસી જુરત
કે લીયે ઉતરે ઇતનેમેં સીટી હુઈ ઓર રેલ ભાગ નીકલી
મયેં યહાં આતીથી કે એક નીમ વહશી મેરે પીછે પડકર સ-
તાતા હય

ખયરસદલાહ—તુમ જયસી હસીન ઓરતકા હરગીજ હરગીજ તન્હા
સફર ન કરના ચાહીયે; કયા આપકા મઅલુમ નહીં આજ ક-
લ બરાબર જુજદીલાના હુમલા હોતે હય ?

શીરી—મયેં જનતી હું કે આપ કાઈ શરીફ આદમી હયેં

ખયરસદલાહ—ઇસમેં કીયા શકતી યહે તો મેરી શક્ત કહે કયું હય કે
દેહલી દરબારમેં લાટ કર્જન ઓર મયેં એક હી હાથી પર
બયકે થે.

શીરી—મયેં ઉમીદ કરતી હું કે મેરે શૌહર કે આને તક મુઝે ઉસ
શખ્સસે બચાયેગે

ખયરસદલાહ—આપ બીલકુલ બે રીક રહેં અગર વોહ યહાં આવા
વો શએકહી ધુસેમે ઉસકી બોપરી કે સાદેસતસ ટુકડે કર
દુંગા

શીરી—મયેં જરા બાબર તક જતી હું લેકીન વોહ દુસ્મને જન
રે પીછે ન આવે પાયે.

ખચરસલાહ—મળલ હય ! મયેં ઉસકો મુરકે કસ હુંગા
શીરી—તો મયેં આપ પર મરોંસા રખું.

ખચરસલાહ—અલ્લે યહે સમજયે કે આપ અપને શૌહરકી હીક્ષતમે
હયે.

શીરી—તસલીમ (જના)

ખચરસલાહ—કીયા સજ્જ ઔરત હયે, અગર યહે કીસી નાટક કંપ-
નીમે નૌકરી કરે તો કંપનીવાલોં કે દીન શીર જાયેં.

(શહેબાજકા આના)

શહેબાજ—અમે તુ કૌન હય ? ઇસકા બાપ હય ભાઇ હય શૌહર હ-
ય કૌન હય ? વોહ કહાં હય ?

ખચરસલાહ—યહે નઇ ટાઇપકા જનવર કહાંશે નીકલ આયા !

શહેબાજ—અમે ગધે કે બચ્ચે મેરી તરફ કીયા દેખ રહા હય ! નીગા-
હ નીચી કર ઔર બોલ વોહ કહાં હય !

ખચરસલાહ—વોહ ! કૌન વોહ !

શહેબાજ—વોહ બીલ્લી જો મેરે ચુહે જયશે દીલકો જખમી કરે યહાં
આઇ હય.

ખચરસલાહ—મયેં કીસીકા નહીં જાનતા.

શહેબાજ—દેખના ખચરદાર હોશયાર વના ઇસ ડ'ઉસેં તેરા ભેજા હવા
મેં ઉડતા નજર આયગા.

ખચરસલાહ—અરે અરે યહે કીયા કરતા હય ?

શહેબાજ—ઠહેર જા મયેં દેખતા હું કે તુ કીસ તરફ મરતા હય ?

ખચરસલાહ—ક્યા દુન્યામેં મયેં કાઇ ફાલતુ આદમી હુંજો મરં

શહેબાજ—દુન્યાકા તેરી કાઇ જુરત નહીં.

ખચરસલાહ—મગર મુઝે તો દુન્યાકી જુરત હય.

શહેબાજ—અગર તુ કાઈ અયરા ગયરા નયુ ખચરા હય તો ઇસ પાછ
ફટકર કે ડ'ઉસેં તેરા ભેજા ફોડ ડાલુંગા

ખચરસલાહ—અરે દોસ્ત ખુવાહ મ—ખુવાહ લડતા હય અપના મતલ-
બ તો ખતા ?

શહેબાજ—અચ્છ તો દેખ તુ ઇસકા શૌહર હયે તો મયેં ઉસકે ઇસ્ક-
સે બાજ આ જાઉંગા

ખચરસલાહ—જા દોસ્ત મયેં કહેતાહું કે તુઝે ઇસ સેબાજ આના દો પડેગા

શહેબાજ—કીયું ?

ખયરસલાહ—કીયું કે વોહ મેરી ખીવી હય.

શહેખાજ—ક્યા ખીવી ? અરે જન જન તુતો ઉસકા બાપ મઆલુ મહેતા હયે.

ખયરસલાહ—તેરે બાપકી કસમ અલગી જુમેરાતકો મેરા ઉસકા ની-કાહ હુવાં હય

શહેખાજ—ખયર અગર નાલાયક માબાપને અપની લક્કી તેરે જયસે ચીડીમાર કે હવાલે કર દી હય તો મયેબી ઉસકે ઇન્કસે હા-થ ઉઠાતા શુ ઓર અપને ઇન્કસે જનાજોકો કીસી મઅશુક કી કબકે પાસ દફન કરનેકો લે જતા હુ મગર તેરા નામ ?

ખયરસલાહ—મેરા નામ ખયરસલાહ.

શહેખાજ—તુ બુટા હય બદમાશ હય ઉસને અપને શૌહરકા નામ મુશ્કી લ આસાન બતાયા હમ

ખયરસલાહ હાં હાં દોસ્ત મેરા ચેડી નામ હય.

શહેખાજ—તો પહેલે કીયું નહીં બતાયા.

ખયરસલાહ—મયે ને જરા તુઝે દીલલગીમે ઉડાયા.

શહેખાજ—અચ્છ તોં મયે જતા હુ.

ખયરસલાહ—જન ભાઈ ખુદકે લીયે જા.

શહેખાજ—મગર દેખના અગર તુ ઉસકા શૌહજ ન હુવા તો મારે કે ડાં કે તેરી જોપરી પીલપીલી કર દુંગા

ખયરસલાહ—અરે કમખખત શીર આ ગયા જન ભાઈ મયેં સચ કહે-તા હુ (જના કમખખતને ડાંડા તાન તાન કર મેરા આધા દમ નિકાલ ડાલા. પર યે સામનેસે પુલીસકા બાગડ ખીસ્લા કયસે આ રહા હયે !

જમાઅદાર—ઈધર આવ.

ખયરસલાહ—લો ઇનકે બાવાકા હુકમ ચલતા હય, ઈધર આવ.

જમાઅદાર—તુમ જાનતે હો હમ કોન હયેં ?

ખયરસલાહ—આપ ઇસ શહરકી ઝાહુ હયેં.

જમાઅદાર—ઇસકા ક્યા મતલબ ?

ખયરસલાહ—જયસે કચરપટી મુલ્લેકે ગધે કુરે કરકટકો સાફ કરતે હયેં, વયસે હી આપ બદમાશોસે શહરકે પાક કરતે હયેં.

જમાઅદાર—લલા યહે ક્યા હમ?

ખયરસલાહ—લક્કીકા ઉસ્તરા જસસે બાદમાશો કી હજમત કી

જાતી હય.

જમાઅદાર—અચ્છ દીલ લગી છેડો ઝોર પહે ખતાવ ધંધર કાંઈ નીમ વહશી આદમી તો નહીં આયા થા ?

ખયરસદલાહ—હાં હાં અબી એક લમતડગા હાથમેં કંડા લીયે નાજી-લ હુવા થા. જો ખાત ખતમેં સોટા તાનતા થા.

જમાઅદાર—તોં તુમને ઉસકો પકડા કયું નહીં ?

ખયરસદલાહ—યહે કામ તુમહારો હય.

જમાઅદાર—દિવાને કો પકડના હમારા કામ નહીં હય.

ખયરસદલાહ—ફિર તુમહારા કામ કયા હય ? રાસ્તે પર સોદા બેચને વાલે કો સતાવ, ખટારે વાલોંકો પકડ લેખવ, ખુદા ખખ્સ નાટક દેખને આવ. મિયાં સીધી તરહ ચલા જાવ વર્નાં સુ પ્રીનટન સાહેબકો ખખર હો ગઈ ઝોર પહે કાલી ઠફની ઉ ત્તર ગઈ તો કરાફરડ મારકીટમેં હેલપાટી કરની પડેગી.

જમાઅદાર—દેખો ગ્રાંટ રોડ પર રહેના હય તો પુલીશવાલોંસે આડી તીરંજી ખાસેં ન કરોં.

ખયરસદલાહ—અચ્છ લાઈ ખાતા હુમ મુઆફ કરો.

જમાઅદાર—ખતાવ વોહ કિસ તરફ ગયા ?

ખયરસદલાહ—વોહ સીધા કાંજ હાઉસ કી તરફ ગયા હય.

જમાઅદાર—અચ્છ હમ ઉસકી તાલાશસેં જાને હયેં અગર ઈતનેમેં યહાં આ જાય તો ઉસકો પકડ રખના.

ખયરસદલાહ—જુરર જુરર મયેં ઉસકી મુસ્કેં જકડ કર પુલીશ સ્ટેશ ન પર બેજ દેતા હું (જમાઅદારકો જાના) લો મયેં ઉસકો પકડને લગા. કમખખત ખાત ખાતમેં તો સોંટા તા-નતા હય, અગર પકડનેકો નામ હું તો મેરા બેજ હી ન નિકાલ દે.

(શહેબાજ ઝોર મુસ્કીલઆસાનકા આના)

મુશકીલઆસાન—હાં મેરે ચચાકા યહી નામ હય.

શહેબાજ—કયા મુસ્કીલઆસાન.

મુશકીલઆસાન—હાં મુસ્કીલઆસાન.

શહેબાજ—તો દેખો વોહ હયેં.

મુશકીલઆસાન—કોન ? પહે ?

શહેબાજ—કયા તુમ અપને ચચા કો નહીં પહચાનતે ?

મુશકીલ-આશાન-નહીં

શહેબાબ-સખખ ?

મુશકીલ-સખખ મહે કે મોહ બહુત અરસેસે મહાં ચલે આયે હયેં.
આજ તંક મયેને ચચાકી સુરત ઔર ચચાને મેરી સુરત
નહીં દેખી હય. (ખચરસલાહસે) ચચા જાન મુઝે અપને
દમ ચુમનેકી ઇજાજત દીજીયે,

ખચરસલાહ-હયેં ? તું કોન હય બાબ ?

મુશકીલ-આપકા બતીજ

ખચરસલાહ-(ખુલ્લે) મેરાતો કોઇ લાઇ હી ન થા શીર મહે બતીજ
કહાંસે ટપક પડા !

મુશકીલ-મંચ આપકા ખત પાતે હી ખીદમત મેં હાજર હોતા મગર
સરબે મે રેલ છુટ ગઇ ઇસ લીયે વકત પર ન આ સકા
મુઆફ દિજીયે.

ખચરસલાહ-ખુદ જાને કિસે ખાતકી મુઆફી માંગતા હય ! મઅ-
લુમ હોતા હય કીસી ઔરકે ઘેઠમેં મુઝે ચચા બનાયા હય
અગર કુચ્છ બોલુ તો કમખખત સોંટા તાનતા હય, ઇસ
લીયે અખતો જો કુચ્છ આયા અંટ સંટ બક દું.

મુશકીલ-ચચા જાન ?

ખચરસલાહ-ચુપ શયતાન તુ બધા નાલાયક હય.

મુશકીલ-ખેરાક.

ખચરસલાહ-તેરા બાપ તુઝસેબી જયાદા નાલાયક થા.

મુશકીલ-સચ હય મયેને ચાચાકો જયસા અંતિશ મિજાજ સુના થા
વેસાહી પાયા.

ખચરસલાહ-ચલ મયેં એક શરીફ આદમી હું ઇસ લીયે તેરા કુસુ
ર મુઆફ કરતા હું.

શહેબાબ-ચલ અપને ચાચાકો અદાબ બજા લા.

મુશકીલ-અદાબ!

ખચરસલાહ-અદાબ સે કયા હોતા હય કાન પકડ.

મુશકીલ-લીજીયે કાન પકડતા હું.

ખચરસલાહ-કાન પકડનેસે કયા હોતા હય પાઉં પડ

મુશકીલ-લીજીયે પાઉંબી પડતા હું.

ખચરસલાહ-પાઉં પડનેસે કયા હોતા હય નાક રગડ.

શહેબાબ-બસ દોસ્ત બસ, ઇતની આજેજ પરતો ખુદાબી મુઆફ

કરતા હય. ચલો અમ્મ આપને ભતીજેકા ગલે લચાવ (મુશ-
કીલ ઝોર ખયરસલાહકા ગલે મીલના) ઝોહો ખુશી-ખુશી
હીપ હીપ—હુરર.

મુશકીલઆસાન—ચચા જનન આપકી કતીજભી આપ હય અગર
ધનનજત હોતો ખીદમતમેં હાજર કરે ?

શહેબાજ—પુછનેકી કયા જુરરત હય, જા બુલા લા,
(મુશકીલઆસાનકા જના ઝોર ઉસકે અસલ
ચચા મુશકીલઆસાન કા આના)

ખયરસલાહ—ચલો એક ખલાતો ટલી. દુસરી ખલા ટલ જાયે તો
ખંદા યહાસે નિકલ જાય.

ચચા—મયેને આપને ભતીજેકા ખત લીખકર ચહ જુલાયા હય. યકી
ન હય કે વોહ આયા હોગા, બોલો તુમ દોનો મેસે મેરા
ભતીજા કાન હય, મયેં કીસકા ચચા હુ ? બોલતે કયો
નહીં ? કયા તુમ દોનોં ગોગે હો ! તુમહારા નામ ?

શહેબાજ—શહેબાજખાં કહેબાજ,

ચચા—ઝોર તુમહારા નામ ?

ખયરસલાહ—મુશકીલઆસાન

ચચા—મુશકીલઆસાન, તો ખસ તુહી મેરા ભતીજા હય.

ખયરસલાહ—લો થોડી દેર પહેલે ચચા થા અમ્મ ભતીજા ખનગયા.

ચચા—નાલાયક ધંધર દેખ, ખત મયેં તુઝે કયા કહુ !

ખયરસલાહ—તુમ મુઝે કુચ્છ ન કહો,

ચચા—તુ ઈસ દુન્યામેં એક હી બેવકુફ હય.

ખયરસલાહ—નહીં રહે ઝોર મયેં દો હયેં.

શહેબાજ—કિયું બે !

ખયરસલાહ—મુઆફ કર દોસ્ત.

ચચા—મુઝે ઈસ ખાતકા જુવાળ દે કે તુને શાદી કયુ કી ?

ખયરસલાહ—ઈસ લિયે કે ખજારા બેવકુફ આર પેદા હો.

ચચા—મગર શાદી બી કી તો ઝોસ્ત સે કયોં કી ?

ખયરસલાહ—ઝોસ્ત કે સાથ નહીં કરતા તો કયા કીસી મર્દ કે
સાથ કરતા ?

ચચા—ઝોર ફીર ચહે દીઘાઈ કે શાદી કે લીયે મેરા હુકમભી નહીયા.

ખયરસલાહ—શાદી કે લીયે હુકમ લેનેકી કયા જુરરત થી ?

ચચા—જુરરત કયું નહીં થી. આજ તો બિના હુકમ ચચાકે એક

ખીવીકા શૌહર હો ગયા, કલ બગચેર ધનજત એક બચ્ચે-
કા આપ બન જાયેગા.

અચ્ચા—ખયર અગર તુ યહે ચાહતા હય કે વસીયત નામેસે તેરા નામ
રદ ન કરેં તો અપને ગુનાહોં કી મુઆશી માંગ,

ખયરસહ્સાહ—કિસ ગુનાહ કી મુઆશી માંગું ?

શહેબાજ—કયું મુઆશી કયુ નહી માંગતા હય કયા શર્મ આતી હય ?

ખયરસહ્સાહ—શરમ કાહેકી ? મુઆશી માંગના તો આજ કલ ફેશનમે
દાખિલ હય,

અચ્ચા—તો બોલ કે ચચાગન મયેં ખતાવાર હું.

ખયરસહ્સાહ—ચચાગન મયેં શયતાનસે જ્યાદા ગુનાહગાર હું

અચ્ચા—ઐર મુઆશીકા ઉમીદવાર હું.

ખયરસહ્સાહ—ઐર મુઆશીકા તલબગાર હું.

અચ્ચા—શાબાશ, હંદાબાશ, બસ અબ મયેં તેરે કુસુર મુઆફ કરતા
હું. ઐર તેરી ખીવીકી તરફસેબી દીલકે સાફ કરતા હું.

ખયરસહ્સાહ—મયેં આપકા શુક્રીયા અદા કરતા હું

(શીરીં કા આના)

શીરીં—મઅલુમ નહીં મેરે મીયાને ઉતની દેર કહાં લગાઇ.

ખયરસહ્સાહ—મેગમ આવ અપને શૌહર કે ચચાકા અદાબ બન
લાવ,

શીરીં—આહા આપ તશરીફ લે આયે, હયે, મયેં કદમખોસ હોતી હું.

અચ્ચા—ખેટી તુ યયે સુનકર જ્યાદા ખુશ હોગી કે મયેંને તેરે ઐર
તેરે શૌહર કે કુસુર ખીલકુલ મુઆફ કર દીયે.

શીરીં—ચચાગન ઇસ વકત શકીયા અદા કરનેકે લીયે વો મેરા શૌહર
મોજુદ નહીં હયે. લેફીન મયેં ઉનકી તરફસે બી શુક્રીયા
અદા કરતી હું.

અચ્ચા ખેટી તેરા શૌહર તો યહાં પહેલેસે મોજુદ હય,

શીરીં—આપ કીસે શૌહર ખતાતે હયેં ? મયેં સમઝી નહીં

ખયરસહ્સાહ—ખીવી ધધર આવ મયેં સમઝાઉં

શીરીં—હયેં સાહેબ આપ દીવાને તો નહી હો ગયે ?

ખયરસહ્સાહ—હુવા તો નહી મગર અબ હો જાઉંગા.

શીરીં—ઝોડા ઝોડા મેરા હાથ મયેં તુમહે એક શરીફ આદમી
સમઝી થી.

ખયરસહ્સાહ—શરીફ તો હું મગર જુરત કે લીયે પાછ બન ગયા

હું: દેખો એક શરીર આદમી તુમ્હારે પાઉં પડતા હય.

શીરી—પાઉં પડતે હવે તુમ્હે શરમ નહી આતી ?

ખયરસલાહ—પાઉં પડના તો આજકલ ફેશનમેં દાખિલ હય

શહેબાજ—કયું બે ઉધર છીપ છીપ કે કિયા સમજાતા હય.

ખયરસલાહ—ચુપ. મીયાં ખીલી કે મુઆમિલાતમેં કયુ દખલ દેતાહય?

શીરી—તુમને શીર મુઝે ખીલી કહા ?

ખયરસલાહ—ખુદકે લીયે પાંચ માનટ કે વારતે મેરી બીવી જન
જન. મુઝે આફતસે ખચાવ.

શીરી—તુંમ કહીં દીવાને તો નહી હો ગયે હો.

ખયરસલાહ—દેખો ખીલી માન જન.

શીરી—અરે જન ભત્ત.

ચચા—નાલાયક યહે મુઆમિલા કયા હય ? યહે તુઝે ભાઈ કહેતીહય
તુ ઇસે ખીલી જતાતા હય, તુમ દોનોકા ગડબડ ગોટાલામેરી
સમજમેં નહીં આતા હય. (મુશકીલઆસનકા આના)

મુશકીલઆસાન—આહા પ્યારી શીરી તુમ આ ગઈ ?

શીરી—રાહ સાહેબ ખુબ રાહ દીખાઈ.

ખયરસલાહ—અસ અમ જુતીઆં ખાનેકી નોખત આઈ.

મુશકીલઆસાન—મયેને રાહ દીખાઈ યા તુમને દેર લગાઈ, ચાલો ખ
યર ચચાજનકે કદમ ચુમો,

શીરી—હયેં તુંમ્હારે ચચાતો યહે હયેં,

મુશકીલઆસાન—કોન યહે ખુદા ?

શીરી—નહી પ્યારે મુશકીલ આસાન તુમ્હારે ચચા તો યહે હયેં

ચચા—હયેં મુશકીલઆસાન ! મુશકીલઆસાન તો ઇસકા નામ હય,

શીરી—કોન કહેતા હય ! ઇસકા નામ તો ખયરસલાહ હય,

ચચા—મઅલુમ હોતા હય કે યહે મેરા ભતીજા નહીં હય,

મુશકીલઆસાન—મઅલુમ હોતા હયે કે યહે મેરા ચચા નહીં હય.

શહેબાજ—મઅલુમ હોતા હય કે યહે ઇસકા શૌહર નહીં હય.

શીરી—મઅલુમ હોતા હય કે યહે શરીફ નહીં હય.

(જમઅદરકા સિપાહીઓકે સાથ આના ઓર શહેબાજ કો પકડ લેના)

જમાદાર—હત તરેકી, બડી મુશકીલસે હાથ આયા.

ચચા—અરે ભાઈ ઇસ બેગુનાહકો કયું પકડતે હો ?

જમાદાર—યહે નીમ વહેશી પાગલ ખાનેકી દીવાર ફાંદ કર ભાગ નિક
લા થા કમખખતને હમેં પરેશાન કર રખા થા,

શહેબાજી—અરે છેડ નહીં તો માર કાલુગા પીસ યલુંગા, રંગડ યલુંગા,

ખયરસલાહ—કયુ ચચા અમ સોંટા ચલાના ભુલ ગયે? કમગખરે
મેરા નાકમેં દમ કર રખા થા,

જમચદાર—લે ચલો-

ખયરસલાહ—ચલો મયેબી તુમહારે સાથ ઇસકો પાગલખાને પહુચા
ને આતા હું.

ચચા—ભાગતા કહાં હય નાદરગમ, તુ મેરા ભતીજા હયે યે તુને
કહાહે કિયું !

મુશકીલઆસાન—તુ મેરા ચચા હયે યે તુને કહાહે કિયુ ?

શીરી—તુ મેરા શૌહર હયે યહે તુને કહાહે કયું ?

ખયરસલાહ—અચ્છા મયેં તુમ સખકો અલગ જવામ દુ યા એકદમ?

ચચા—એકદમ,

ખયરસલાહ—બહુત અચ્છા લેડીજ એન્ડ જોન્ડસમેન, મયેં નિહાયત
શુક શુમરતા હું કે આપ લોગ અપના કીમતી ટાઇમ વેસ્ટ
કરકે મેરા ચોરટ એન્ડ સ્વીટ લેકચર સુનને કે મીયે તછ-
યાર હયે.

ચચા—તુએ લેકચરખાજી કરને કિસને કહા !

ખયરસલાહ—માઇડ લોરડજુરીએન્ડ મયેં ખયરસલાહ વલ્લ શેખસલાહ
હ સાકિન કસાઇ મુહલ્લા તુમ સખકે સામને ખુદકો હા-
જીરો નાજીર જનકર ઇકરાર કરતા હું કે ન મેરા દ્રાઇચચા
હય, ન ભતીજા હય, ન જોર હય, યહે સખ ગડખડ ઘેટા
લા ઇસ કડખાજ કે સોટકો હય, મેરે ખુદે ચૌર જવાન
દોસ્ત યહે પાગલ ઇસ ચોરત કે પીછે પડ ગયા થા ઇસકો
સતાતા થા, મયેને યહે બલા અપને સર મોલ લી ઇસકી
કીસમત ખચાઇ, ચોર ઇસ આફતમેં નાહક અપની જાન
ફસાઇ.

ચચા—મગર તુને અપના નામ મુશકીલ આસાન કયોં બતાયા !

ખયરસલાહ—અગર મયે અપના એસલ નામ બતાતા તો યહે કમખ
ખત સેટેશે મેરા ભેજા હી તોડ દેતા,

ચચા—તોખાહ તોખાહ ! કયસે ભલે માનસકો હમને સતાયા ભાઇ મેરે
કસુર મુઆફ કરતા,

ખયરસલાહ—ખુદા સમજે,

મુશકીલઆસાન—મયેનેલી જો કુચ્છ કિયા હય ઉસકી મુઆફી
આહતાહું.

ખચરસલાહ—શમતાનકા હવાલા.

શારી—જનાબ, ફક્ત મેરી કબજત ખચાનેમેં આપ પર વહે મુસીબ
ત આપ ઇસ લીયે મેરુભી કસુર મુઆફ કિયે,

ખચરસલાહ—પહેલે નંબરમેં તુમહારા કસુર મુઆફ.

ગાના-૧.

હમકો માફ કરો સાહેબ તુમકો જે કુચ્છ હય ફેરો
મુજકો ખીતકુલ ધન ચકકર ગેહ ડહેયાજને ફીયા.

ખેશક પાગલને હમ સમયર ગેહ અધેર કર દીયા

ગડગડ જાલા, સમ ઘોટાલા હુવા કિયલાલા

અદેશા લો મીટ ગયા હરએકયા મુલાલાલા કયા

ખર આયા હય મુદદાયા કયાહી હોયાલા ખારીતી આલા વાહ

ખાખ તીસરા.

પરદા પાંચવાં

જસ્નતાજપેશી.

દરખારી—ખુશા નસીબો કે હુસ્ક અજ સર નૌ ખુતનમેં આપ દિવોંકો
ફરહત હુધ મયસર કે રહ ધીર જનનો તનમેં આપ.

.. મુઆરિક અફમુરદ ખાતીરોંકો બહાર રફતા ચમનમેં આપ
નાનીક હો ચસ્મ મુન્તઝરોંકો કે શમઅદિર અંનખુમનમેં આપ

દહેઝમાન—ગુજર ગઈ રાત રંગે ગમકી જહાંમેં રાહતકો રોજ આયા
જુલુસ કરોંકો તખતે દાવતમેં મહેરે આલમ ફરોજ આયા

ગાના-

શોભે નીત મુગટ સીસ બાજે સંસામેં ડંકા ગગન

ગરજ ગરજ સરકારકા

હુડે જગ તુમરી જાંવ ચરત ન લાંગે ગાવ ગાંવ

લોગનમાં સદા નાવ ગુજે દરખારકા—

જયો તુમ જુગ જુગ હમ તારે તુમ ચંદ્રમાન

તુમસે જગ ચમકે જોતીશ રૂપ પ્યારે—હાથે

નસીબ યાર જહાં જેરે ઇકતેદાર રહે

હમેશાં ગુલશને એકબાલમેં બહાર રહે

છીન છીન બહડે તુમરી શાન આન બાન હો નીસાર

સારે—જગત પ્રાણુવારે—મગન મગન—જયો

શુહેલ—અમ્મખાન તુમ ખુશીકે બદલે ચેતી કિયું હો!

તાહેરા—પ્હે ગમકે આંસુ નહી હયેં ખુશીકે અધમુ હય, જનાબ મુકો
આપ મુસ્લકકે મુહસીન હયેં સાં લીયે તાગપોશીકી બચુ

રીક રસ્મ આપહી કે હાથેસે અદા હોતી ચાહિયે.

ਸਾਹਿਬੀਧਾਰ—ਯਹੇ ਮਨਮਾ ਤਮਾਮ ਮੁਢਕੀ ਜਘਾਨ ਯਨਕਰ ਖੁਸ਼ੀ ਯਘਾਨਕੀ
ਤਾਕੀਏ ਕਰਨਾ ਛੁਪ,

ਕੁਹਰਮਾਨ—ਮਧੇਂ ਖੁਸ਼ ਤਾਹੀਕੀਕੋ ਅਪਨਾ ਫੁੱਲ ਆਰ ਖੁਸ਼ਗਤ ਸਮਝਤਾ ਛੁ

ਸੁਹੇਲ—ਠਹੇਰੀਧੇ, ਠਹੇਰੀਯੇ, ਪਹੇਲੇ ਅਮਮੀਯਨਨਕੀ ਪਹੇਨਾਧੇ,

ਤਾਹੇਰਾ—ਨਹੀ ਯੇਟਾ ਯਹੇ ਤੁਮਫ਼ਾਰੇਹੀ ਸਰਪਰੇ ਅਯਯਾ ਮਯਯੁਮ ਫੇਗਾ.

ਸੁਹੇਲ—ਨਹੀਂ ਮਧੇਂ ਨ ਮਾਨੁਗਾ ਤੁਮਫ਼ਾ ਤਾਯ ਪਹੇਨਾ ਡੀ ਪਏਗਾ.

ਤਾਹੇਰਾ—ਯੇਟਾ ਤੁਮਨੇ ਕਲੀ ਮਾਂਕੇ ਸਾਥ ਭੁਏ ਨਹੀ ਕੀ ਆਯ ਫੁਯੁਂ ਕਰੇਏਏ?

ਸੁਹੇਲ—ਅਯਯਾ ਤੁਮਨੇਕੀ ਕਲੀ ਯੇਟੇ ਕੀ ਯਾਤ ਨਹੀ ਟਾਕੀ ਆਯ ਫੁਯੁਂ
ਟਾਕੇਏ ਫੇ?

ਕੁਹਰਮਾਨ—ਕਿਤਨੀ ਯੁਯਸੁਰਤ ਫ਼ੀਲ (ਸੁਹੇਲਕਾ ਤਾਯ ਲੇਕਰ ਤਾਹੇਰਾਕਾ
ਪਹੇਨਾਏ ਆਫ਼ਨਾ. ਤਾਹੇਰਾਕਾ ਰੋਕਨਾ)

ਸੁਹੇਲ—ਯੋ ਪਹੇਨੋ.

ਤਾਹੇਰਾ—ਯੇਟਾ ਯਹੇ ਤੁਮਫ਼ਾਰੇ ਡੀ ਸਰ ਪਰੇ ਅਯਯਾ ਮਯਯੁਮ ਫੇਗਾ, ਤੁਮ
ਡੀ ਪਹੇਨੋ ਤਾਕੇ ਮਧੇਂ ਫੇਯ ਕਰ ਯੁਸ਼ਾ ਛੁ ਆਰ ਤੁਮਫ਼ਾ
ਫੇਆਧੇਂ ਛੁ.

ਸੁਹੇਲ—ਫੇਯਿਯੇ ਸਮਝਾਧੇਨਾ.

ਕੁਹਰਮਾਨ—ਜਾਨੁ ਅਯਰ ਅਯਸੇ ਫੁਯਰ ਤਾਯਕੀ ਆਪੋਕਾ ਪਹੇਨਾਧੇ ਜਧੇਂ
ਤੋ ਅਪਨੇ ਜੇ ਜੇ ਕੀਮਤੀ ਕੁਰਯਾਨੀਆਂ ਖੁਸ਼ ਮਯਯੁਮ ਫੇ
ਲਿਯੇ ਫੀ ਛੁਪ, ਉਸਕੀ ਅਫ਼ਾਧ ਨਹੀ ਛੇ ਸਕਤੀ,

ਤਾਹੇਰਾ ਜਨਾਯੇ ਅਲੀ, ਆਪ ਮੇਰੇ ਪੀਯਲੇ ਫੁਯੋਂਕੀ ਤਰਫ਼ ਯਰਾਯਾਰ ਖ਼ਸਾਰਾ
ਕਰਕੇ ਅਪਨੀ ਮੋਯੁਫ਼ਾ ਯੁਸ਼ੀ ਕੋ ਯੇਮਯਨ ਨ ਕਰੇਂ,

ਕੁਹਰਮਾਨ—ਸੁਫ਼ਤਰੇਮ ਯਾਨੁਕ ਅਸ ਅਯ ਫੁਮਾਰੇ ਸਾਫ਼ਨਫੇਕਾ ਫੀਲ ਛੋਟਾ ਨ
ਕਿਯੇ.

ਤਾਹੇਰਾ—ਅਯਰ ਆਪ ਲੋਗੋਕੀ ਧਡੀ ਮਰਯ ਛੁਧੇ. ਤੋ ਮਧੇਲੀ ਅਪਨੀ ਮਰ
ਭੋਕਾ ਸੁਹੇਲਕੀ ਯੁਸ਼ੀ ਯੇ ਤਾਯੇ ਕਰਤੀ ਛੁ.

ਸੁਹੇਲ—(ਤਾਯ ਪਹੇਨਾਕਰ) ਫੀਲ ਯਫ਼ੇਤ ਯੁਸ਼ਾ ਛੁਧਾ.

ਤਾਹੇਰਾ—ਅਸ ਯੁਸ਼ੀ ਯੁਰੀ ਛੁਫ਼, ਯੋ ਅਯ ਤੁਮ ਪਹੇਨੋ ਆਰ ਉਸਕੇ ਸਾਯੋ
ਮੇਂ ਅਫ਼ਲੋ ਫ਼ਮਸਾਫ਼ਸੇ ਰੇਯਤੋਕਾ ਯਸ਼ਾ ਕਰੇ.

ਅਯ—ਨੁਰੇ ਯੋਕਯਾਲ ਤੇਰਾ ਆਯਸੇ ਧਰਧਰ ਯਮਕੇ,
ਫ਼ਸ਼ਰ ਤਕੇ ਤਾਯੋ ਫੁਕੁਮਤ ਤੇਰੇ ਸਰਪਰੇ ਯਮਕੇ,
ਯਾ ਫ਼ਲਾਫ਼ੀ ਤੇਰਾ ਫ਼ਕਯਾਲ ਤਾਯਫ਼ਾ ਰਫ਼ੇ,
ਮੁਢਕੀ ਕਿਯਮਤਯਾ ਮਾਲੀਕ ਫ਼ਸ਼ਰ ਤਕੇ ਭੁਫ਼ਾ ਰਫ਼ੇ,

ਆਮੀਨ ! ਆਮੀਨ ! ! ਆਮੀਨ ! ! !

ਤਮਾਮ ਸੁਫ਼.

જાહેર ખપ્પર.

ભાષણ સાથેનાં ઉરદુ નાટકો	કીમત-રૂ-આ-પ		
પુખસુરત બલા	....	....	.... ૦-૮-
જહરી સાંપ....	....	....	.... ૦-૮-
સયદે હવસ....	....	....	.... ૦-૮-
અસીરે હીર્સ	....	....	.... ૦-૬-૦
હદીયતુલ મુશ્વેમીન	....	....	.... ૦-૮-૦
જંગનામા	....	....	.... ૦-૪-૦
અંબમે સખાવત (બાદશાહે ખુદા દોસ્ત)	....	....	.... ૦-૬-૦

ઉરદુ નાટકનાં ગાયનો.

પુને નાહર, અસીરે હીર્સ, ચમકતી બાજરી, સયદે હવસ, મન્તેશામ, હારજીત, બનીસાર, સુનેહરી, બંજર, હરીશ્ચંદ્ર, પુની ચેરની, દરેકની કીમત બે આના.

ગુજરાતી નાટકનાં નોવેલો.

ભોજકુમાર	....	....	.... ૦-૧૨-૦
વીણાવેલી	....	....	.... ૦-૧૨-૦
વીજળા વિજય	....	..	.... ૦-૧૨-૦
સતી દ્રોણી	....	....	.... ૦-૧૨-૦
મોહીની ચંદ્ર	....	....	.... ૦-૧૨-૦

તે શીવાય બીજાં નવીન નોવેલો, બુની વારતાઓ વીજેરે દરેક બાતનાં પુસ્તકો મળશે.

મળવાનું ડે. પુસ્તકેતર હલાલ જોડાલાલ વાઘીલાલ.

ડે. સારંગપુર તળીયાની પાળ—મમદાવાદ.

